

341

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 7

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SPÓŁKA AKCYJNA
SOCIÉTÉ FERMIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

CHORZÓW I G. ŚL.

RYNEK, L. 9-15.

TELEFON 409-01

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZ. AMONU

Z KOPALN. KRÓL, BIELSZOWICE, KNURÓW

ADR. TELEGR. SKARBOFERME CHORZÓW

341 POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	Str.		Str.
MIĘDZYNARODOWE ROZMOWY O SUROWCACH —		POCZTA I TELEGRAFY	1150
A. W-SKI	1137	KRONIKA TYGODNIOWA:	
KRONIKA GOSPODARCZA:		PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1151
GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ:		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	1151
GÓRNICCTWO WĘGLOWE	1141	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
HUTNICCTWO	1142	BUDŻET	1151
ROLNICTWO	1144	PIENIĄDZ I KREDYT	1154
Akcja w zakresie pasz — D. Z.		RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH .	1154
HANDEL:		Z BANKU POLSKIEGO	1155
Współpraca gospodarcza polsko-szwedzka — R.		PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
HANDEL ZAGRANICZNY	1146	STAN GOSPODARCZY ESTONII W ROKU 1936 — H. O.	1156
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1146	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
RYNEK AKCYJNY	1147	OGÓLNE	1157
CŁO ORAZ REGLAMENTACJA	1147	NIEMCY	1157
Dodatkowy protokół celny ze Szwajcarią		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1158
ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1149	BIBLIOGRAFIA	1160

MIĘDZYNARODOWE ROZMOWY O SUROWCACH

ZAPOCZĄTKOWANA przez brytyjski wniosek na zeszłorocznym Zgromadzeniu Ligi Narodów dyskusja o „dostępie handlowym” (commercial access) poszczególnych krajów świata do źródeł surowców, niezbędnych dla rozwoju ich życia gospodarczego, rozwija się według wszelkich prawideł genewskiej praktyki. Komisja dla Studiów Zagadnienia Surowców (bo tak nazywa się organizm, w którym dyskusja ta się odbywa) obradowała już na dwóch sesjach swych i zamierza, jak wynika z raportu, ogłoszonego przez nią o wynikach drugiej sesji (dokument Ligi Narodów Nr C 286 M 187. 1937. II B z dn. 25/VI b. r.) odbyć na początku września sesję trzecią. Rozmowy mają wprawdzie charakter wybitnie teoretyczny, z uwagi jednak na to, iż oparte są na dużym doświadczeniu i świetnej dokumentacji statystycznej, przyczynią się niewątpliwie do wyjaśnienia wielu dotychczas ciemnych punktów tego olbrzymiego i podstawowego zagadnienia gospodarstwa światowego.

O tym, że rozmowy będą miały, niestety, charakter w dużej mierze teoretyczny — mógł się z góry upewnić każdy, skoro przyjrzał się okolicznościom, które towarzyszyły rozpoczęciu dyskusji na te tematy i dalszemu jej rozwojowi. Wniosek brytyjski, jak to po wie-

lekróć już zauważano w naszych i obcych komentarzach, miał — jak się zdaje — podwójny cel: z jednej strony odegrać pewną rolę łagodzącą w obliczu kampanii, jaką przed rokiem prowadziły Niemcy za restrycją ich obszarów kolonialnych, z drugiej — otworzyć dyskusję nad możliwościami jakiegoś uregulowania kwestii surowcowej w związku z ówczesnymi projektami (bezpośrednio po dewaluacji franka francuskiego we wrześniu ub. r.) „rozbrojenia gospodarczego” autarkicznych krajów Europy. Pierwszy cel został, o ile sądzić można, osiągnięty w zgoła innej drodze, mianowicie na płaszczyźnie rozmów dyplomatycznych. Faktem jest, iż kampania Rzeszy za koloniami nieco osłabła. Drugie zagadnienie mogłoby dla dyskusji surowcowej mieć o tyle tylko znaczenie, o ile sami najbardziej zainteresowani (Niemcy i Włochy) wzięliby udział w obradach. Kiedy okazało się, iż udziału nie wezmą, praktyczny zasięg tych rozmów musiał znacznie osłabnąć.

Co więcej, okazało się, że tendencją tej grupy krajów, która de facto panuje obecnie nad źródłami surowców światowych, a więc tej, która powinna udzielić jakiegoś „dostępu handlowego” do nich innym, mniej uprzywilejowanym krajom — jest bardzo silne

„steoretyzowanie” dyskusji i odebranie jej wszelkich cech praktyczności na najbliższą przyszłość. Z pierwszej sesji Komisji (w marcu b. r.) można było wywnioskować, że krajom tym najlepiej podobałoby się stwierdzenie, iż „właściwie” kwestii surowcowej, odrębnie biorąc, nie ma, że, jeśli są trudności dla niektórych krajów w zaopatrywaniu się ich w surowce w chwili obecnej, to trudności te wynikają wyłącznie z nieuregulowanych ogólnych zagadnień obrotu międzynarodowego, i że zatem, skoro te właśnie zagadnienia będą uregulowane (swoboda obrotu towarów, kapitałów i ludzi), to i automatycznie umożliwi się ów „dostęp handlowy” do surowców dla krajów, które ich nie posiadają, ów „dostęp”, będący przecież celem i przedmiotem obrad Komisji. W ten sposób stawiane zagadnienie mogło właściwie nie być w ogóle rozpatrywane oddzielnie i utonąć w mglistych konstatacjach o ogólnej liberalizacji obrotów towarowych w skali międzynarodowej. Że się tak nie stało — jest to zasługą tej grupy państw, dla której zagadnienie surowcowe bynajmniej nie jest abstrakcyjnym problemem, ale bardzo realną (i niejednokrotnie bardzo gorzką...) prawdą. Stąd też mimo wyraźnie bagatelizujących prób ze strony niektórych delegacji Komisja Surowcowa poszła w swych pracach dalej i próbowała przynajmniej wyjaśnić, na czym, mianowicie, zagadnienie samo polega. Wypełniło to częściowo jej sesję marcową i całkowicie sesję czerwcową.

Badania poszły w dwóch kierunkach. Jeśli „dostęp handlowy” do surowców jest dla niektórych państw trudny, to powody tego mogą być dwojakie: albo kraj, produkujący surowiec, nie chce go sprzedawać lub sprzedaż tę w ten czy inny sposób ogranicza, albo — mimo pełnej chęci sprzedania surowca przez producenta — kraj, potrzebujący surowca, nie może go z przyczyn już subiektywnej natury kupić. Stąd — podział obrad na dwie podkomisje, z których jedna zastanawiała się nad takimi sprawami, jak ograniczenia wywozu surowców, cła wywozowe, plany reglamentacji międzynarodowej, monopole surowcowe itd., druga zaś — nad trudnościami płatniczymi w krajach, importujących surowce, łącznie z zagadnieniem ograniczeń dewizowych, ceł, clearingów itd. itd.

O pracach tych trudno jeszcze w tej chwili wyrazić zdanie, gdyż nie zostały one jeszcze uwieńczone ostatecznym rezultatem w formie sprawozdania możliwego do przedstawienia Radzie i Zgromadzeniu Ligi Narodów. Niemniej jednak już obecnie można zauważyć szereg interesujących tendencji, jakie pojawiły się w związku z tak szerokim potraktowaniem sprawy surowcowej, jak to wynika z zakresu prac obu podkomisji. Tendencje te mogą w dużym stopniu wyjaśnić istotny stan rzeczy w odniesieniu do całości zagadnienia.

Najprzód więc — co do ograniczeń wywozowych w krajach, produkujących surowce. Wydaje się, iż prace podkomisji w tej mierze mają charakter w dużym stopniu teoretyczny. Niewątpliwie, ograniczenia takie istnieją — i to w szeregu krajów oraz w stosunku do szeregu surowców. Tak np. stwierdzono istnienie całej gamy zakazów i ograniczeń wywozu surowców z pewnych krajów — zakazów, wydanych przez rządy tych krajów. Mają te zakazy na celu bądź zapewnienie spożycia danego surowca wewnątrz kraju — wobec niedostatecznego zaopatrzenia go w ten surowiec (np. nasze zakazy wywozu zbóż) dla wyżywienia, bądź — zapewnienie odpowiednich ilości surowców dla własnego przemysłu (np. nasze zakazy

wywozu ropy), bądź nawet w wyjątkowych wypadkach dla zachowania monopolu danej produkcji (np. sygnalizowany na komisji zakaz wywozu z Filipin palm „abaca”, z których wyrabia się włókna „manilla”), bądź dla umożliwienia poddania surowca na miejscu jego produkcji lub w metropolii kraju kolonialnego, gdzie surowiec jest wytwarzany, jakiejś przeróbce przed wywozem, bądź dla umożliwienia wykonania planu reglamentacji prywatnej (o czym będzie mowa specjalnie poniżej), bądź — wreszcie — dla utrzymywania odpowiedniego poziomu cen na rynku wytwórczym (np. zakaz wywozu kawy z Brazylii).

Jak widać, wszystkie 6 źródeł ograniczeń wywozu surowców — z wyjątkiem może zagadnienia planów reglamentacji produkcji, traktowanych zresztą osobno — nie są elementem istotnym w problemie surowcowym — tak, jak przedstawia się on na świecie w chwili obecnej. Obrady genewskie poszły w tym kierunku stanowczo drogą zbyt naukową. Nie o te trudności dziś chodzi. Toż samo powiedzieć można od razu o drugiej grupie ograniczeń w wywozie surowców — cłach wywozowych. Bądź są one stosowane dla jednego z celów powyżej omówionych, dla którego stosuje się zakazy wywozu, bądź po prostu dla celów fiskalnych czy podobnych do fiskalnych. W każdym razie nie grają one również w jądrze zagadnienia surowcowego żadnej roli.

O wiele bardziej istotne są, oczywiście, wspomniane już powyżej plany reglamentacji międzynarodowej w zakresie produkcji i sprzedaży poszczególnych surowców. Te *sui generis* „kartele” surowcowe były przedmiotem olbrzymiej krytyki przed kryzysem i w czasie najsilniejszej depresji. Można sobie jeszcze dziś przypominać głosy, oskarżające politykę tych międzynarodowych porozumień o spowodowanie, nie chcąc, owego olbrzymiego kryzysu cen surowców w 1929/30 r., który zadecydował o stopniu depresji ogólnej. Że plany reglamentacji produkcji i zbytu surowców — tam, gdzie one istnieją — nie są tylko niewinnymi instrumentami polityki cen, regulującymi produkcję danych surowców w zależności od fluktuacji ich zapasów, a posiadają jeszcze olbrzymią rolę ogólnogospodarczą (panowanie nad źródłami surowców przez poszczególne wielkie mocarstwa itd.) — to pewna.

Słuszne jest, być może, rozróżnienie, o którym była mowa na Komisji Surowcowej, pomiędzy tymi planami reglamentacyjnymi, gdzie są reprezentowane rządy poszczególnych zainteresowanych krajów (plany: „cynowy”, „kautuczowy”, „herbaciany” i — ostatnio — „cukrowy”), i planami wyłącznie prywatnymi (jak międzynarodowy kartel miedzi i szereg innych porozumień metalowych). Pierwsze dają, oczywiście, więcej pewności konsumentom (pod którym trzeba w tym wypadku rozumieć zarówno indywidua jak i całe kraje), że ograniczenia reglamentacyjne będą dopasowane do istotnej potrzeby regulowania cen, i że nie będzie to żadnym sztucznym „paskowaniem” na potrzebnym surowcu. Poza tym owe plany reglamentacyjne pod egidą lub z udziałem rządów mają za sobą niewątpliwą wagę argument obiektywny, iż istnieniem swym utrzymują na pewnym poziomie siłę nabywczą szeregu krajów kolonialnych, które by niewątpliwie popadały periodycznie w duże depresje, gdyby ograniczenia reglamentacyjne nie utrzymywały produkcji ich surowców (a przez to i cen) w odpowiednich karbach.

Oczywiście, od razu przy tej kwestii cen wyniki

szereg wątpliwości i zastrzeżeń. Z jednej strony wskazywano, nie bez słuszności, iż mimo istnienia owych planów szereg surowców im poddanych zwyżkował ostatnio w cenie w ten sposób, jak gdyby nigdy nie był niczym krępowany. Przykładem choćby miedź, która w stosunku do przeciętnej swej ceny w maju 1936 r. skoczyła w kwietniu b. r. do poziomu nieomal dwukrotnie wyższego. Z kauczukiem zdarzyło się dosłownie toż samo, a cynk zwyżkował o 150%. Wyglądałoby z tego, że porozumienia reglamentacyjne są dobre dla powstrzymywania zniżki surowców w czasie depresji, ale że nie dają—na odwrót—spożywcom żadnych gwarancji stabilizacji ceny w okresie zwyżki koniunkturalnej. Dlatego też proponowano, aby na przyszłość wzmocnić w każdym takim porozumieniu udział rządów zainteresowanych w danym surowcu oraz spożywców (krajów czy indywidualów) tego surowca.

Oprócz tego specjalną uwagę skierowano na sprawę jawności tych porozumień—właśnie z uwagi na zupełną tajemniczość, jaką były one otoczone przed kryzysem, i oskarżenia, które w stosunku do nich stały się wynikiem. Już przecież międzynarodowa konferencja ekonomiczna w 1927 r. zajmowała się tą sprawą—zresztą, bez wielkiego rezultatu. Obecnie jest pod tym względem lepiej, bo niektóre porozumienia (jak kauczukowe) publikują już dokładne sprawozdania o swym funkcjonowaniu. Czy propozycje, zmierzające ku temu, aby rządy (o ile nie mogą wejść czynnie w zarząd niektórych porozumień) zajęły się przynajmniej ujawnianiem faktów, związanych z ich funkcjonowaniem—zostanie zastosowana w praktyce—nie wiadomo. Trzeba przyznać, iż w pewnej mierze pomogłoby to, może, na rozwianie się podejrzeń, jakie istnieją wśród szerszych sfer spożywców (państw i jednostek) na temat niektórych „tajemniczych potęg”, rządzących z ukrycia bogactwami świata. Są one istotnie o wiele groźniejsze od nielicznych monopolów faktycznych, jakimi cieszą się w stosunku do produkcji pewnych surowców niektóre kraje, a czym Komisja również zajmowała się specjalnie. Słusznie stwierdzono, iż fakt produkowania kamfory wyłącznie w Japonii, juty—w Indiach Brytyjskich, gazu helium—w Stanach Zjednoczonych itd.—nie jest specjalnie groźny dla konsumentów z uwagi, iż żaden z tych surowców nie jest zastąpiony, i że zatem próba eksploatacji producenta musiałaby się skończyć spadkiem spożycia i rozpoczęciem produkcji namiastek.

Dotychczas mówiliśmy ciągle o ograniczeniach w zbycie surowców, posiadanych przez pewne kraje—ograniczeniach, skierowanych przeciwko spożywcom. Ale do zakresu dyskusji na ten temat weszła również i sprawa znacznie szersza, która nazwana została ogólnikowo „eksploatacją bogactw naturalnych”, a która właściwie trafia w sedno całego zagadnienia „dostępu handlowego” poszczególnych krajów do źródła surowców, których te kraje są pozbawione.

W istocie, nie wystarcza w zasadzie powiedzieć, iż dany surowiec, znajdujący się na obszarze, podległym suwerenności tego czy innego kraju, może być z większymi lub mniejszymi utrudnieniami zbywany innym krajom, które go potrzebują. Powstaje, mianowicie, pytanie, czy nie jest możliwe dopuszczenie tych krajów, pozbawionych surowców, do eksploatacji tychże na własny użytek na terytorium państwa czy kolonii, gdzie surowiec ten się znajduje, a gdzie produkcja jego nie dosięga do granic możliwych. Jasne

jest przecież, iż zapotrzebowanie poszczególnych krajów na surowce bynajmniej nie znajduje się we właściwym stosunku z posiadanymi przez nie bogactwami naturalnymi. Są kraje „nasycone” i kraje „głodne” surowcowo. Dopuszczenie tych drugich do eksploatacji surowców na terytoriach tych pierwszych we własnym zakresie rozstrzygnęłoby w dużej mierze palącą kwestię „dewizową”, stojącą na przeszkodzie zakupowi surowców w normalnej drodze—kwestię, o której będzie jeszcze, oczywiście, mowa poniżej.

Sprawa jest niesłychanie trudna i skomplikowana. Oczywiście, sprawiedliwość sama wymagałaby, aby kraj, który ma niewyeksplloatowane we własnym zakresie możliwości surowcowe, nie ograniczał prawa innych do eksploatacji tych bogactw na ich własną rękę. Tymczasem, jak wiadomo, niejednokrotnie jest odwrotnie. Na Komisji zwolennicy ograniczeń w tej dziedzinie wysuwali tego rodzaju argumenty, jak obawa, aby nagły napływ obcych kapitałów lub obcej siły roboczej nie wywołał zgubnego wpływu na „strukturę społeczną” danego kraju. Na takie dictum trudno jest odpowiedzieć precyzyjnie. Zasugerowano w wypadkach takich uprzednie porozumienie kraju surowcowego i pretendenta do eksploatacji. Oto wszystko.

Jeszcze gorzej przedstawia się kwestia, kiedy chodzi o surowce w koloniach. Tu „beati possidentes” bronią się obowiązkami, jakie—jak powiadają—mają wobec tubylczej ludności tych terenów, a także wobec własnych obywateli, którzy mają prawo do specjalnego traktowania w koloniach. Co do tego ostatniego punktu—to zauważono, że w koloniach belgijskich, brytyjskich, holenderskich i portugalskich, a również i w dziedzinie koncesyj rolniczych i leśnych w koloniach francuskich, specjalnych przywilejów dla obywateli metropolii nie ma. Ale mowa tu tylko o przywilejach prawnych, co bynajmniej nie jest równoznaczne z brakiem przywilejów faktycznych (administracyjnych itp.). Czy na skutek dyskusji w Komisji nadejdzie czas, że przywileje te będą stopniowo łagodzone?

Osobną zupełnie sprawą było zagadnienie umożliwienia swobodnego dostępu do eksploatacji bogactw naturalnych, zupełnie jeszcze nie wyzyskiwanych przez państwa, posiadające nad nimi suwerenność, ze strony krajów, pozbawionych tych bogactw. Tutaj w szczególności powstała kwestia rozciągnięcia zasady „otwartych drzwi”, istniejących w Kongo belgijskim oraz w krajach mandatowych A i B, na kraje o słabym zaludnieniu, które na skutek tego, jak również i braku odpowiedniego zainteresowania się ich bogactwami—nadają się do rozwoju gospodarczego przy użyciu obcych sił. Nie miałoby to, rzecz prosta, nic wspólnego ze zmianą sytuacji politycznej na tych terenach. Ale, jak wynikało z obrad Komisji, sprawa uważana jest przez wielu przedstawicieli krajów, posiadających kolonie, za niezmiernie delikatną. I tu zatem istnieje w dalszym ciągu znak zapytania, czy uda się po tej drodze osiągnąć bardziej realne wyniki.

*

O ile obrady na temat ograniczeń w wywozie surowców—we wszystkich powyżej przedstawionych postaciach—tylko w niektórych punktach wyjaśniły konieczność usuwania obecnego stanu rzeczy, jeśli chce się przyjść z pomocą krajom, surowców tych pozbawionym, to zagadnienia płacnicze, stanowiące drugą stronę medalu kwestii surowcowej, wykazują zdecydowanie „praktyczny” charakter. Jeśli bowiem mówić

o trudnościach, jakie odczuwają obecnie niektóre kraje ubogie i nie posiadające pewnych surowców w zakresie zapłaty za ich import, to z konieczności wchodzimy w sedno zagadnień ogólnogospodarczych, tyjących się obecnego położenia wszystkich nieomal krajów dłużniczych Europy. Toteż tok rozumowania drugiej podkomisji obrad surowcowych zahaczył z natury rzeczy od razu o syntezy polityczno-gospodarcze chwili obecnej, stając się na skutek tego ośrodkiem zainteresowania Komisji.

Tok ten wygląda mniej więcej w ten sposób: z natury rzeczy—nawet w okresie zupełnego liberalizmu w obrotach handlowych międzynarodowych—kraje surowcowo-rolnicze zbierają z wywozu swego mniej dewiz od krajów przemysłowych. W okresie kryzysu trudności krajów tych jeszcze się pogłębiły—na skutek spadku cen wywożonych przez nie towarów (zarówno produktów rolnych jak i surowcowych). Z drugiej strony kraje wierzycielskie, jako takie, nigdy nie mogły mieć wielkich trudności dewizowych, podczas gdy niektóre kraje dłużnicze po ograniczeniu ich wywozu na rynki krajów wierzycielskich oraz po masowym wycofywaniu kredytów krótkoterminowych ze strony wierzycieli (co zachwiało nagle równowagę bilansu płatniczego)—przy ustaniu całkowitym dopływu nowych kapitałów—musiały z konieczności bronić się ograniczeniami dewizowymi.

Na jedną rzecz należy zwrócić w dyskusji na ten temat specjalną uwagę. Dotychczas, kiedy na terenie genewskim mówiło się o krajach, stosujących ograniczenia dewizowe, zaliczano do tej kategorii wszystkie kraje z reglamentacją dewiz, nie czyniąc między nimi żadnych różnic, jeśli chodzi o przyczyny, jakie ich do wprowadzenia tych ograniczeń skłoniły, i o politykę, jaką pod ochroną tych ograniczeń prowadzą. Po raz pierwszy pod tym względem dyskusja w Komisji Surowcowej wyjaśniła niezbitcie, iż inna zgoda jest pozycja krajów przemysłowych, które łatwiej mogły uniknąć ograniczeń dewizowych, a już w każdym razie mogły nie kierować swego głównego wysiłku gospodarczego na zbrojenia i utrudniać sobie w ten sposób aprowidowanie się w inne surowce, od pozycji krajów rolniczych Europy Środkowej i Wschodniej, które bez żadnej winy zostały zmuszone do zastosowania ograniczeń dewizowych—zarówno na skutek gwałtownego spadku cen w głównych pozycjach ich wywozu (roślinnych i hodowlanych), jak i ograniczeń przywozu w innych krajach, uniemożliwiających krajom rolniczym na zrównoważenie ich bilansów płatniczych drogą podwyższenia ilości wywożonych produktów. Niezależnie od tego (ten punkt również po raz pierwszy został podniesiony w dyskusji międzynarodowej) przychody płatnicze tych krajów, czerpane z emigracji, uległy na skutek kryzysu poważnemu zmniejszeniu. Ograniczenia dewizowe musiały w każdym razie utrudnić aprowidowanie się ich w surowce, albowiem—jak słusznie podniesiono w dyskusji—rozrachunki clearingowe, na których podstawie kraje te zbywają swoje produkty w krajach przemysłowych, zmuszają je do przywozu artykułów przemysłowych, stanowiących wywóz tych właśnie organizmów gospodarczych, a nie surowców z krajów przeważnie zamorskich, dokąd wywóz krajów rolniczych słabo sięga.

Obok tego zupełnie kapitalnego w dyskusji międzynarodowej stwierdzenia obrady Komisji doprowadziły do drugiego—niemniej ważnego. Okazało się, iż ograniczenia w obrocie międzynarodowym (dewizowe i kon-

tyngentowe) tworzą pewną logiczną całość, jeśli chodzi o wpływ, jaki wywierają one w zależności od wzajemnego oddziaływania na siebie rynków, gdzie są stosowane. Kraje rolnicze Europy Środkowej i Wschodniej są zmuszone je utrzymywać, bo utrzymują je kraje przemysłowe Europy Środkowej, te zaś z kolei wystawione są na wpływy zarówno protekcjonizmu w W. Brytanii, jak i — co więcej — coraz to bardziej zaznaczającego się wyodrębniania imperiów kolonialnych: czy to preferencyj brytyjskich, czy protekcjonizmu Stanów Zjedn. z ich posiadłościami wyspiarskimi, czy to wreszcie preferencyj francuskich, japońskich itd. Na to wszystko wpływa jeszcze w sposób najbardziej decydujący zahamowanie międzynarodowego obrotu kapitałów, które bez zasadniczego uspokojenia politycznego, nie będzie mogło ustąpić.

Z biegu całej dyskusji widać, iż zagadnienie płatności w odniesieniu do surowców poruszyło dosłownie całość międzynarodowego zagadnienia obrotu. Stąd—sformułowane pod koniec obrad ogólne życzenie powrotu do zwiększonego liberalizmu w tej dziedzinie. Jasne jest jednak, iż Komisja Surowcowa, jako taka, nie mogła posunąć się dalej w precyzjach co do drogi, jaką należałoby tu obrać. I dlatego, pozostawiając zasadnicze załatwienie innym powołanym do tego inicjatywom, zajęła się wyszukaniem kilku praktycznych i doraźnych rozwiązań—specjalnie już w zakresie surowcowym.

Rozwiązania te widzi się np. w stopniowym znoszeniu i upraszczaniu układów clearingowych, które—jak wskazano—utrudniają w znacznym stopniu aprowidowanie się niektórych krajów w surowce. Wyrażono pogląd, że gdzieniegdzie możnaby clearingi zastąpić bardziej elastycznymi układami płatniczymi, gdzieindziej—uproszczyć i uelastyczyć same clearingi, nie znosząc ich jeszcze (np. w dziedzinie kredytowania transakcyj handlowych czy usunięcia ryzyka walutowego), wreszcie—o ile się da—tworzenie clearingów wielostronnych.

Mówi się również o współpracy banków emisyjnych—właśnie w celu uelastyczenia clearingów, a nawet o pomocy finansowej dla krajów, które zdecydowane byłyby wyzbyć się ograniczeń dewizowych. Wydaje się, iż jest to nacechowane zbyt wielkim optymizmem. Nie chodzi tu przecież o przejściowe podtrzymanie waluty, ale o przekonanie się ze strony kraju, reglamentującego obrót dewizowy, że istotnie jego bilans płatniczy będzie trwale kształtował się w ten sposób, aby wszelkie mechaniczne jego regulowanie było zbędne.

Wreszcie, porusza się możliwość „wznowienia” konwencji o zakazach przywozu z 1927 r., jakiejś akcji co do zniesienia ceł, złagodzenia preferencyj celnych w ramach imperiów kolonialnych i rozszerzenia zakresu działania konwencji barcelońskiej z 1921 r. o tranzyt.

Chwilowo są to tylko luźne projekty. Ale fakt, iż Komisja Surowcowa po raz pierwszy zdołała wbrew wszystkim przeszkodom przeprowadzić badania nad istotą tego palącego zagadnienia i umiejscowić go w sposób właściwy, musi napęłnić pewną otuchą na przyszłość—jeśli chodzi o realizację praktycznych zamierzeń. Zanim zmusi się kogoś, aby czegoś dokonał, trzeba przecież, aby zrozumiał, czego się odeń chce. A w sprawie surowcowej zrozumienia tego niedawno jeszcze nie było.

KRONIKA GOSPODARCZA

Z MIN. PRZEMYSŁU I HANDLU

Pan Minister Przemysłu i Handlu Antoni Roman powrócił w dn. 23 sierpnia b. r. z urlopu i objął urządowanie

OD REDAKCJI

Redaktor Naczelny naszego tygodnika, Dyrektor Dep. Górn.-Hutn. Min. Przem. i Handlu, P. Czesław Peche, powrócił z urlopu w dn. 24 sierpnia b. r. i objął urządowanie.

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICTWO WĘGLOWE

STAN PRZEMYSŁU WĘGLOWEGO W LIPCU 1937 R.—Sytuacja przemysłu węglowego w lipcu—pod wpływem znacznego ożywienia na rynku wewnętrznym—kształtowała się nadal pomyślnie. Ubytek eksportu został z bardzo znaczną nadwyżką skompensowany wzmocnionym zapotrzebowaniem rynku krajowego. W rezultacie ogólne wydobycie węgla kamiennego wzrosło o 9·27%, natężenie zaś produkcji, tj. przeciętna dzienna wytwórczość—ze względu na większą o 2 liczbę dni roboczych w lipcu w porównaniu z czerwcem—wzrosło w stopniu znacznie mniejszym, gdyż o 0·85%—do 119 tys. t. W przemyśle koksarskim przy zwiększonej produkcji nastąpiła dość znaczna poprawa zbytu ogólnego. W przemyśle brykietarskim zaznaczyła się wyraźna poprawa—zarówno w zakresie wytwórczości, jak i ogólnego zbytu brykietów.

Liczbowo stan przemysłu węglowego w lipcu—według danych tymczasowych—ilustruje poniższe zestawienie (w tys. ton):

Rejony węglowe	Wydobycie	Zbyt w kraju ¹⁾	Eksport	Zapasy na zwalack ²⁾
Śląski	2 422	1 326	861	595
Dąbrowski	582	367	139	334
Krakowski	215	192	—	95
Razem:	3 219	1 885	1 000	1 024
Czerwiec 1937	2 946	1 618	1 099	914
Lipiec 1936	2 339	1 436	723	1 101

Z powyższego zestawienia wynika, że wydobycie węgla kamiennego w lipcu wzrosło w porównaniu z czerwcem o 273 tys. t., przewyższając jednocześnie o 880 tys. t (37·62%) wydobycie w analogicznym miesiącu 1936 r. Zaznaczyć przy tym należy, że wzrost wydobycia w rej. śląskim i krakowskim był znacznie wyższy niż w rej. dąbrowskim.

Ogólne wydobycie węgla w okresie styczeń÷lipiec 1937 r. wynosiło 19 988 tys. t—wobec 15 481 tys. t w analogicznym okresie 1936 r., a zatem wzrosło o 4 507 tys. t (29·11%).

Ogólny zbyt węgla kamiennego w lipcu wzrósł w stosunku do czerwca o 168 tys. t (6·18%). Ponieważ zbyt krajowy wzrósł, a eksport zmalał—przeło w ustosunkowaniu się zbytu krajowego do eksportu nastąpiło znaczne przesunięcie na korzyść zbytu krajowego; udział zbytu krajowego w ogólnym zbycie wzrósł do 65·34%, a eksportu zmalał do 34·66% (odpowiednie liczby dla czerwca wynosiły: 59·55% i 40·45%).

Zbyt krajowy węgla kamiennego w lipcu wzrósł w stosunku do czerwca o 267 tys. t (16·50%), przewyższając jednocześnie o 449 tys. t (31·27%) zbyt w analogicznym miesiącu 1936 r.

Udział poszczególnych grup odbiorców w zbycie krajowym węgla w lipcu w porównaniu z czerwcem przedstawiał się następująco:

	Czerwiec		Lipiec	
	tys. ton	%	tys. ton	%
Przemysł	925	57·17	1 054	55·92
Koleje żelazne	281	17·37	309	16·39
Pozostali odbiorcy (przeważnie węgiel dla opalu domowego)	412	25·46	522	27·69
Razem:	1 618	100·00	1 885	100·00

Wzrost zbytu węgla na rynku wewnętrznym został spowodowany zwiększonym zapotrzebowaniem wszystkich 3 głównych grup odbior-

¹⁾ Bez zużycia własnego kopalń i deputatów.

²⁾ Obliczono przy uwzględnieniu węgla, zużytego na cele własne kopalń, na deputaty, oraz węgla, skreślonego przy sprawdzaniu zapasów.

ców. Zapotrzebowanie węgla ze strony przemysłu w lipcu wzrosło o 129 tys. t (13·95%); wzrost odbioru węgla został spowodowany głównie zwiększonymi dostawami węgla dla przeróbki na koks, co pozostaje w związku przede wszystkim z pomyślnie rozwijającą się koniunkturą dla hutnictwa żelaznego. Co się tyczy innych gałęzi przemysłu—to znaczny wzrost odbioru węgla nastąpił w tych przemysłach, które wkroczyły w okres sezonowego ożywienia, a więc przede wszystkim w przemyśle: cementowym, ceramicznym łącznie z wapiennikami i cegielniami oraz w cukrowniach, które gromadzą poważniejsze zapasy węgla w związku ze zbliżającą się kampanią produkcyjną; znacznie słabszy wzrost zapotrzebowania zaznaczył się w odbiorze węgla ze strony przemysłu chemicznego, naftowego, solnego. Wzrosły również dostawy węgla dla przeróbki na brykiety. Pozostałe gałęzie przemysłu nie wykazywały na ogół w odbiorze węgla w lipcu w porównaniu z czerwcem poważniejszych odchyleń.

Od początku roku, tj. w okresie styczeń÷lipiec 1937 r., zbyt węgla na rynku wewnętrznym wynosił 11 806 tys. t—wobec 9 468 tys. t w analogicznym okresie poprzedniego roku, czyli wzrósł o 2 338 tys. t (24·69%).

Eksport węgla kamiennego w lipcu w porównaniu z czerwcem zmalał o 99 tys. t (9·01%), przewyższając o 277 tys. t (38·31%) wywóz w analogicznym miesiącu 1936 r.¹⁾

Ponieważ ogólny zbyt węgla łącznie z zużyciem na cele techniczne kopalń i deputaty był nieco mniejszy od bieżącej produkcji—przeło zapasy węgla na zwalack kopalnianych w miesiącu sprawozdawczym wzrosły o 110 tys. t i wynosiły w dn. 31/VII b. r. 1 024 tys. t.

Liczba robotników, zapisanych w kopalniach węgla kamiennego w lipcu, wzrosła o 901, co pozostaje w związku z dalszym pomyślnym rozwojem koniunktury dla przemysłu węglowego. Podkreślić przy tym należy, że w rej. dąbrowskim i krakowskim wzrost liczby zapisanych robotników był stosunkowo wyższy niż w rej. śląskim, co tłumaczy się zwiększonymi zamówieniami zarówno ze strony handlu, jak i konsumentów na gatunki węgla opałowego, produkowanego przez kopalnie rej. dąbrowskiego i krakowskiego. Ilustruje to poniższe zestawienie:

Rejony	Czerwiec	Lipiec
Śląski	49 795	50 092
Dąbrowski	17 978	18 452
Krakowski	6 688	6 818
Razem:	74 461	75 362

Ceny węgla w kraju pozostały niezmienione. Zanotować przy tym należy, że w miesiącu sprawozdawczym zaznaczyło się lekkie ożywienie w zakresie węgla na cele opalu domowego. Zbyt gatunków przemysłowych kształtował się nadal pomyślnie. Ceny węgla eksportowego z Gdynia/Gdańsk wykazywały tendencję zwykłą i wynosiły sh 13/6÷21/3 za tonę węgla górnośląskiego w zależności od kraju przeznaczenia.

Sytuacja na rynku frachtowym w lipcu w porównaniu z czerwcem nie wykazała poważniejszych zmian, przy mocnej tendencji frachtów wzrosła nieco podaż tonażu. Za statek ok. 3 000 ton płacono—w sh: Sztokholm 7/-, Göteborg 6/3, Kopenhaga 6/6, Aarhus 7/-, Tromsø 10/-, Oslo 7/6, Bergen 8/-, Drondjem 9/-, Stavanger 8/6, Helsingfors, Wiborg, Aabo 6/-, Tallin 7/-, Riga 7/-, Rouen 11/12, Bordeaux 13/-, Nantes 14/6, Nice 20/-, Bayonne 15/-, Amsterdam 8/-, Rotterdam 7/9, Antwerpia 7/5, Alger / Bona, Philippeville, Sfax / Oran 16/-, Wenecja, Livorno 16/-, Genova 15/-, Rio de Janeiro 17/-, Buenos Aires 18/-, porty Jugosławii 16/-.

Produkcja koksu wynosiła w lipcu 184 tys. t—wobec 167 tys. t w czerwcu, a zatem wzrosła o 17 tys. t (10·18%), natężenie zaś pro-

¹⁾ Liczby, dotyczące eksportu, omówiliśmy szczegółowo w zesz. 32/1937, str. 1057.

dukeji, tj. przeciętna dzienna wytwórczość—w związku z większą o 1 liczbą dni roboczych w porównaniu z czerwcem—wzrosło o 6·63%.

Ogólny zbył koks wynosił 181 tys. t—wobec 156 tys. t, a zatem zwiększył się o 25 tys. t (16·03%), a więc więcej niż produkcja. Z ogólnego zbytu koksu—na zbył krajowy przypada 147 tys. t, czyli o 22 tys. t (17·60%) więcej w porównaniu z czerwcem, a na eksport 34 tys. t, czyli o 3 tys. t (9·68%) więcej w porównaniu z miesiącem poprzednim. Wzrost ogólnego zbytu koksu został wywołany głównie zwiększonym zapotrzebowaniem rynku wewnętrznego, gdyż—jak już powyżej wspomniano—wzrost eksportu był bardzo niewielki. Wzrost zbytu na rynku krajowym nastąpił wskutek wzmożonego odbioru koksu ze strony przemysłu, którego ogólne zapotrzebowanie w lipcu wynosiło 110 tys. t—wobec 97 tys. t w czerwcu, a zatem było o 13 tys. t (13·40%) większe.

Eksport koksu do poszczególnych krajów w lipcu w porównaniu z czerwcem ilustruje następujące zestawienie (w tys. ton):

	Czerwiec	Lipiec
Szwecja	21	19
Norwegia	—	3
Austria	3	4
Włochy	2	3
W. M. Gdańsk	2	4
Inne kraje	3	1
Razem:	31	34

Z danych tego zestawienia wynika, że w miesiącu sprawozdawczym wznowiono—po pewnej przerwie—wysyłki koksu do Norwegii, eksport koksu do innych krajów uległ tylko nieznacznym przesunięciom.

Ponieważ ogólny zbył koksu był nieco niższy od produkcji, przeto zapasy jego w miesiącu sprawozdawczym wzrosły o 4 tys. t i wynosiły w dn. 31/VII b. r. 62 tys. t.

Stan załogi robotniczej w koksowniach—w związku z uruchomieniem nowych komór—wzrósł o 38 robotników i wynosił w dn. 31/VII b. r. 2 536 robotników.

Produkcja brykietów w lipcu wynosiła 21 tys. t—wobec 17 tys. t w czerwcu; również odpowiednio wzrósł ogólny zbył brykietów. Stan załogi robotniczej w brykietniach utrzymał się na poziomie poprzedniego miesiąca.

HUTNICTWO

KOPALNICTWO RUD ŻELAZNYCH W MARCU I KWIETNIU 1937 R.

—W związku z ożywieniem, panującym w okresie sprawozdawczym w hutnictwie, kopalnictwo rudy żelaznej rozwijało się w dalszym ciągu pomyślnie. Przyczyniła się do tego wzmożona produkcja surowki, wywołana w znacznym stopniu trwającym nadal wzrostem ceny złomu zagranicznego. Ponieważ i cena rudy zagranicznej, chociaż w mniejszym stopniu, również idzie w górę, eksploatacja rudy krajowej wzbudza coraz większe zainteresowanie.

Wydobycie rud liczbowo przedstawiało się, jak następuje (w tonach):

	Okręgi górnicze:			Ogółem	Liczba robotników
	często- chowski	radom- ski	dąb- rowski		
1936 — przec. mies.	31 605	5 112	1 760	38 477	3 853
IV kwart 1936—przec. mies.	37 069	5 637	963	43 669	4 648
Styczeń 1937	39 951	7 901	1 811	49 663	5 010
Luty	36 935	6 583	1 716	45 234	5 024
Marzec	41 706	7 730	1 246	50 682	5 339
Kwiecień	46 515	9 950	1 234	57 699	5 721
Styczeń÷kwiecień 1937	165 107	32 164	6 007	203 278	—
„ „ 1936	111 650	19 320	7 159	138 129	—

Poza wykazaną wyżej rudą otrzymywano jeszcze rudę ze starych zwałów w ilości 167 t w marcu i 376 t w kwietniu—wobec 319 t w marcu i 361 t w kwietniu ub. r. Od stycznia otrzymano tej rudy 2 661 t—wobec 1 393 t w ub. r.

Poza właściwą rudą żelazną wydobywano jeszcze piryt na kop. „Staszic” w okr. radomskim w ilości 5 367 t w marcu i 2 670 t w kwietniu, a 17 797 t od początku roku—wobec 5 199 t w tymże okresie ub. r.; zwiększenie więc wydobywania w b. r. wynosi 232%.

Jak widać z powyższych danych, ogólne wydobywanie rudy w miesiącach sprawozdawczych w porównaniu z lutym wykazało znaczny wzrost—większy zresztą w kwietniu niż w marcu, przy czym okrąg radomski procentowo najwięcej podniósł wydobywanie, po nim następuje często-chowski, okrąg zaś dąbrowski wykazał pewne zmniejszenie. Porównanie wydobywania w okresie 4 miesięcy b. r. z tymże okresem ub. r. wykazuje znaczny wzrost w b. r.

Wskaźniki wydobywania rudy żelaznej przedstawiały się, mianowicie, następująco:

Okręgi	Luty	Marzec	Kwiecień	Styczeń÷kwiecień 1936	1937
Często-chowski	100	113·0	126·0	100	147·3
Radomski	100	117·5	115·2	100	166·8
Dąbrowski	100	72·6	71·9	100	83·9
Ogółem w Polsce	100	112·2	127·6	100	147·3

Udział poszczególnych okręgów w 4-miesięcznym wydobywaniu wynosił: często-chowskiego 81·2%, radomskiego 15·8% i dąbrowskiego 3%.

Ruch w kopalniach cokolwiek się ożywił. W marcu pracowało 21 kopalń i w kwietniu 23—wobec 20 w lutym. W marcu i kwietniu 1936 r. było w ruchu zaledwie 14 kopalń, wobec czego ilość czynnych kopalń w b. r. wzrosła więcej niż o połowę.

Zapasy rudy wszelkiej, znajdujące się na kopalniach i w hutach, zwiększyły się z 48 883 t w końcu lutego do 50 551 t w końcu kwietnia, tj. o 3·4%. Z tej ilości—zapasy rudy ilastej, przygotowanej do prażenia i znajdującej się na kopalniach, pozostały niemal bez zmiany, gdyż wynosiły 12 272 t w końcu kwietnia—wobec 12 409 t w końcu lutego, a zapas rudy ilastej brunatnej oraz brunatnej, przygotowanych do wielkiego pieca, zwiększył się z 14 667 t do 18 047 t (23%), w czym rudy ilastej było 9 611 t i brunatnej 8 436 t; zapasy rudy brunatnej, znajdujące się w hutach, zmniejszyły się z 21 807 t do 20 232 t (7·2%).

Ogólna liczba robotników w wynosiła w marcu 5 339 i w kwietniu 5 721, wzrosła zatem—w porównaniu z lutym—w marcu o 6·3% i w kwietniu o 13·9%. W kwietniu 1936 r. pracowało tylko 3 522 robotników, liczba więc ich w okresie rocznym podniosła się o 62·4%. Z ogólnej liczby—w marcu i kwietniu pracowało: w okr. często-chowskim 4 236 i 4 552, w okr. radomskim 1 067 i 1 210 i w okr. dąbrowskim 36 i 49. Procentowo w stosunku do ogólnej liczby zatrudnionych robotników wynosiło to: w okr. często-chowskim 79·2% i 79·6%, w okr. radomskim 20·0% i 19·6% i w okr. dąbrowskim po 0·8%.

Przeciętny zarołek robotników (bez potrąceń) w kwietniu w okr. często-chowskim i radomskim wynosił (w zł):

	Na dniówkę:		Miesięcznie:	
	okr. często-ch.	okr. radomski	okr. często-ch.	okr. radomski
Ogół robotników	3·69	3·05	84	55
Górnicy na dole	4·04	3·58	93	66
Wykwalifik. na górze	4·84	4·03	121	80
Niewykwalifikowani	3·39	2·81	80	43

Wydaźność pracy robotnika podana jest w poniższym zestawieniu (w tonach miesięcznie i dziennie), przy czym uwzględnieni zostali w tym obliczeniu jedynie robotnicy w kopalniach, dających wydobywanie:

	Liczba robotn. w kop. z wydob.	Wydobywanie na 1 robotn.:	
		miesięcznie	dziennie
Listopad 1936	4 391	10·45	0·418
Grudzień „	4 103	10·50	0·456
Styczeń 1937	4 974	10·00	0·417
Luty „	4 942	9·15	0·400
Marzec „	5 250	9·65	0·371
Kwiecień „	5 665	10·19	0·392

Jak widać więc, wydaźność pracy robotnika w miesiącach sprawozdawczych pogorszyła się cokolwiek w porównaniu z lutym, co należy w znacznym stopniu przypisać przyjęciu znacznej liczby nowych robotników i przeprowadzaniu robót przygotowawczych.

Przywóz rudy żelaznej utrzymywał się w dalszym ciągu na wysokim poziomie—wskutek wzmożenia wytwórczości surowki. Przywóz innych materiałów, zawierających żelazo, był mniejszy. Przywóz rudy manganowej zwiększył się znacznie. Liczbowo przywóz i wywóz przedstawiał się następująco (w tonach):

	Przywóz z zagranicy:			Wywóz rudy darn. i szlak.
	rudy żelaznej	materiał. zawier. żelazo	rudy manganowej	
1936 — przec. mies.	28 825	4 047	4 726	1 510
IV kwart. 1936—przec. mies.	42 977	8 217	2 391	1 135
Styczeń 1937	39 240	5 295	916	887
Luty „	27 064	3 867	8 893	4 318
Marzec „	18 287	1 835	14 228	1 968
Kwiecień „	45 258	1 024	11 155	774
Styczeń÷kwiecień 1937	129 849	7 021	35 192	7 947
„ „ 1936	81 019	7 321	14 886	7 520

Jak widać z tego zestawienia, przywóz rudy w porównaniu z lutym spadł w marcu o 31·7%, w kwietniu zaś wzrósł o 67·2%; w stosunku

do przeciętnego miesięcznego przywozu w 1936 r. przywóz w marcu był mniejszy, a w kwietniu większy. W okresie 4 miesięcy b. r. przywóz rudy żelaznej był o 60-2% większy niż w tymże okresie ub. r. Przywóz rudy manganowej zwiększył się w okresie 4 miesięcy b. r. w porównaniu z tymże okresem ub. r. o 136%. Wywóz rudy darniowej i żużli utrzymał się na niezmiennym poziomie.

HUTNICTWÓ ŻELAZNE W MARCU I KWIECNIU 1937 R.—

W marcu i kwietniu b. r. w hutnictwie żelaznym panowało duże ożywienie. Wytwórczość hut w tym okresie nie tylko przewyższyła poziom z pierwszych 2 miesięcy b. r., lecz osiągnęła liczby produkcji z czasów najlepszej koniunktury powojennej. Wskaźniki wytwórczości zasadniczych działów hutnictwa żelaznego (przy podstawie 1928 r.=100) przedstawiały się następująco:

	1937			1936	
	Luty	Marzec	Kwiecień	Marzec	Kwiecień
Wielkie piece . . .	94·2	97·4	100·5	71·0	79·8
Stalownie . . .	87·0	100·6	102·4	71·3	79·2
Walcownie . . .	89·3	101·6	104·1	72·2	79·2

Tak pomyślny rozwój koniunktury hutniczej należy przypisać z jednej strony niewątpliwemu zwiększeniu zapotrzebowania przemysłu przetwórczego i budowlanego, z drugiej zaś dążeniu hurtowników do zapełnienia swych składów w przewidywaniu nieuniknionej podwyżki ceny żelaza—wobec wciąż rosnących kosztów surowców zagranicznych (rudy i żelastwa). Wzrost zbytu wytworów hutniczych objął w okresie sprawozdawczym zarówno rynek krajowy, jak i zagraniczny.

Wytwórczość hut żelaznych w ich zasadniczych działach przedstawiała się, jak następuje (w tonach):

		Su-rówka		Stal zlewna		Wytw. walcowane		Rury	Liczba robotn.
a) w województwie kieleckim									
1936 — przec. mies.		14 382	32 185	22 977	1 935	13 300			
IV kwart. 1936—przec. mies.		16 477	33 593	23 234	2 228	13 885			
Styczeń 1937		17 145	31 800	24 902	2 715	14 285			
Luty		14 586	36 334	26 216	2 678	14 619			
Marzec		13 576	39 798	29 270	2 574	15 165			
Kwiecień		13 714	42 811	32 978	3 332	15 586			
Styczeń ÷ kwiecień 1937		59 021	150 743	113 366	11 299	—			
" " 1936		44 466	107 503	81 772	6 009	—			

b) w województwie śląskim

1936 — przec. mies.		34 316	63 194	45 407	3 184	22 313			
IV kwart. 1936—przec. mies.		37 896	67 669	47 701	3 570	23 321			
Styczeń 1937		41 389	65 715	50 052	3 711	23 604			
Luty		39 155	67 934	51 858	3 997	23 969			
Marzec		42 025	80 849	59 064	5 224	24 238			
Kwiecień		43 691	80 113	57 987	5 684	24 572			
Styczeń ÷ kwiecień 1937		166 260	294 611	218 961	18 616	—			
" " 1936		109 143	199 690	143 363	12 431	—			

c) ogółem w Polsce

1936 — przec. mies.		48 698	95 379	68 840	5 118	35 669			
IV kwart. 1936—przec. mies.		54 374	101 262	71 690	5 798	37 274			
Styczeń 1937		58 534	95 515	74 954	6 426	37 899			
Luty		53 741	104 268	78 074	6 675	38 598			
Marzec		55 601	120 647	88 773	7 798	39 458			
Kwiecień		57 405	122 924	90 965	9 016	40 168			
Styczeń ÷ kwiecień 1937		225 281	445 354	332 766	29 915	—			
" " 1936		153 609	307 193	226 370	18 440	—			

Małopolska huta „Kraków” prowadziła swoją walcownię tylko w marcu b. r. i wyprodukowała 439 t drobnych profili i tulej od początku roku, gdyż w styczniu i lutym b. r. walcownia ta była nieczynna. W miesiącach marcu i kwietniu 1936 r. walcownia huty „Kraków” dała 290 t i 517 t żelaza, a od początku tegoż roku—1 235 t. Liczba robotników wynosiła w końcu marca i kwietnia b. r. po 10. Zarówno wytwórczość, jak i liczba robotników włączone zostały w powyższym zestawieniu do liczb ogólnopolskich.

W dziale surowki nastąpiło w miesiącach sprawozdawczych—w porównaniu z lutym—pewne zwiększenie wytwórczości; zaznaczyło się ono jednak tylko na Górnym Śląsku, podczas gdy w b. Kongresówce produkcja surowki nawet cokolwiek spadła. W porównaniu z 1936 r. zarówno na G. Śląsku, jak i w b. Kongresówce nastąpił bardzo znaczny wzrost wytwórczości surowki. Zmiany wskaźnika wytwórczości przedstawia poniższe zestawienie:

	Luty	Marzec	Kwiecień	Styczeń ÷ kwiecień 1936	1937
B. Kongresówka . . .	100	93·2	93·8	100	133
Górny Śląsk . . .	100	107	112	100	152
Ogółem w Polsce	100	104	107	100	147

Udział poszczególnych dzielnic w 4-miesięcznej wytwórczości wynosił: b. Kongresówki 26% i Górnego Śląska 74%. Liczba wielkich pieców w ruchu wynosiła w marcu 11 i w kwietniu 12, z których w b. Kongresówce pracowały 4 wzgl. 3 piece, a na G. Śląsku po 8. Ilość pieco-dni, pracowanych w sprawozdawczych miesiącach, wyniosła: w b. Kongresówce 92 i 98 i na G. Śląsku 246 i 236, łącznie 338 i 334. W marcu 1936 r. pracowało 9 pieców i w kwietniu—10, dając w sumie 260 i 280 pieco-dni.

Ogólny zbył surowki w miesiącach sprawozdawczych—w porównaniu z lutym—wykazał pewien wzrost—zarówno w sprzedaży krajowej, jak i zagranicznej. W okresie 4 pierwszych miesięcy b. r. w porównaniu z tymże okresem ub. r. zbył krajowy wzrósł o przeszło 100%, a eksport (wyłącznie żelazomangan) o kilkanaście procent. Liczbowo zbył surowki w poszczególnych miesiącach przedstawiał się następująco (w tonach):

		Z kraju	b za granicę	y t: razem	Spożycie własne
Styczeń 1937		13 690	345	14 035	42 188
Luty		18 802	871	19 673	44 194
Marzec		23 117	1 229	24 346	52 066
Kwiecień		19 635	2 299	22 034	54 461
Styczeń ÷ kwiecień 1937		75 244	4 744	80 088	192 909
" " 1936		34 736	4 051	38 787	130 105

Jak widzimy, zbył krajowy w porównaniu z lutym wzrósł w marcu o 23·0% i w kwietniu o 4·4%; wywóz wykazał wzrost w marcu o 41·1% i w kwietniu o 164%. Porównanie ogólnego zbytu w okresie 4-miesięcznym bież. roku i ub. roku wykazuje w b. r. znaczny wzrost—o 107%, przy czym zbył krajowy zwiększył się o 117%, a eksport o 17%. Zapasy surowki zmniejszyły się z 38 658 t w końcu lutego do 26 583 t w końcu kwietnia, tj. o 31%.

W stalowniach ogólna wytwórczość wykazała znaczny wzrost—zarówno w stosunku do lutego b. r., jak i w okresie 4 miesięcy b. r. w porównaniu z tymże okresem ub. r. Zmiany wskaźnika wytwórczości wykazuje poniższe zestawienie:

	Luty	Marzec	Kwiecień	Styczeń ÷ kwiecień 1936	1937
B. Kongresówka . . .	100	109	118	100	140
Górny Śląsk . . .	100	119	118	100	148
Ogółem w Polsce	100	116	118	100	145

Wytwórczość stali zwiększyła się w b. Kongresówce w marcu o 9% i w kwietniu o 18%, na G. Śląsku zaś o 19% i 18%. Rezultat 4-miesięcznej produkcji był w tym roku lepszy od zeszlaczynego: w b. Kongresówce o 40% i na Śląsku o 48%. Udział poszczególnych dzielnic w 4-miesięcznej produkcji stali wynosił: b. Kongresówki 33·9% i Górnego Śląska 66·1%. Ogólna ilość pieców martenowskich w ruchu wynosiła w marcu i kwietniu po 33, z czego w marcu pracowało: w b. Kongresówce 11 i na Śląsku 22, a w kwietniu—12 i 21. Pracowano w marcu i kwietniu w ogólnej sumie 855 i 829 pieco-dni, z czego na b. Kongresówkę przypada 338 i 334, a na G. Śląsk 539 i 504 pieco-dni. W odpowiednich miesiącach 1936 r. pracowało 27 i 26 pieców (644 i 708 pieco-dni), z czego na b. Kongresówkę przypadało 11 i 8 pieców (253 i 264 pieco-dni) i na G. Śląsk 16 i 18 pieców (391 i 444 pieco-dni). Pieców elektrycznych pracowało ogółem po 10, dały one 191 i 280 pieco-dni; w b. Kongresówce były czynne po 4 piece (82 i 86 pieco-dni), a na Śląsku—po 6 (109 i 194 pieco-dni). Zapasy stali spadły z 44 928 t w końcu lutego do 42 578 t w końcu kwietnia (o 5·1%).

W walcowniach wytwórczość ogólna wykazała dosyć znaczny wzrost—większy w kwietniu niż w marcu, przy czym wzrost ten nastąpił w obu dzielnicach. Rezultat 4-miesięczny w b. r. w porównaniu z ub. r. dał bardzo dużą zwyzkę, sięgającą niemal 50% (większą na Śląsku niż w b. Kongresówce). Wskaźniki wytwórczości w miesiącach sprawozdawczych wynosiły:

	Luty	Marzec	Kwiecień	Styczeń ÷ kwiecień 1936	1937
B. Kongresówka . . .	100	111·9	126·0	100	138·6
Górny Śląsk . . .	100	113·9	111·8	100	152·7
Ogółem w Polsce	100	113·8	116·4	100	147·1

Z powyższego zestawienia widać, że w miesiącach sprawozdawczych zaznaczyło się w obu okręgach zwiększenie wytwórczości walcowni. W okresie 4-miesięcznym b. r. wytwórczość wyrobów walcowanych była wyższa niż w tymże okresie ub. r. o 38·6% w b. Kongresówce i o 52·7% na G. Śląsku.

Zbyt wytworów walcowniczych łącznie z półwytworem—jednak bez spożycia własnego—wykazał w obu miesiącach dosyć poważny wzrost, który się zaznaczył zarówno na rynku krajowym, jak i w eksporcie. Zbyt w okresie styczeń—kwiecień był w b. r. o 50-6% większy niż w ub. r., przy czym zbyt krajowy zwiększył się o 43-7%, a eksport o 71-4%. Liczbowo zbyt przedstawiał się, jak następuje:

		Z b y t:			Spożycie własne
		w kraju	za granicę	razem	
Styczeń	1937	46 360	20 061	66 421	22 061
Luty	"	60 067	22 385	82 452	25 381
Marzec	"	81 747	24 520	106 267	25 355
Kwiecień	"	76 118	29 098	105 217	31 554
Styczeń — kwiecień	1937	264 292	96 064	360 356	104 351
"	1936	182 623	56 240	238 863	67 370

Z liczb powyższych widać, że w marcu zbyt krajowy zwiększył się w porównaniu z lutym o 33-3%, a w kwietniu o dalsze 26-7%, natomiast eksport wzrósł w marcu o 9-4% i w kwietniu o 13-0%. Zapasy wytworów walcowniczych zmniejszyły się z 84 423 t w końcu lutego do 76 619 t w końcu kwietnia, czyli o 9-2%.

W dziale rur oba miesiące sprawozdawcze wykazały wzrost wytwórczości w porównaniu z lutym. Produkcja 4-miesięczna w b. r. wykazała również bardzo znaczny wzrost w obu okręgach.

Wskaźniki wytwórczości rur przedstawiały się następująco:

	Luty	Marzec	Kwiecień	Styczeń — kwiecień	
				1936	1937
B. Kongresówka	100	96-0	124-2	100	188-3
Górny Śląsk	100	130-5	142-1	100	150-0
Ogółem w Polsce	100	116-8	135-0	100	162-5

Wytwórczość b. Kongresówki wzrastała w obu miesiącach sprawozdawczych słabiej niż na G. Śląsku, lecz produkcja 4-miesięczna wypadła lepiej niż na Śląsku. Udział poszczególnych dzielnic w 4-miesięcznej produkcji wynosił: b. Kongresówki 37-7% i G. Śląska 62-3%.

Zbyt rur zwiększył się znacznie w obu miesiącach sprawozdawczych w stosunku do lutego. Liczbowo przedstawiał się on następująco (w tonach):

		Z b y t:			Spożycie własne
		w kraju	za granicę	razem	
Styczeń	1937	2 624	2 067	4 691	102
Luty	"	2 148	4 286	6 434	112
Marzec	"	3 586	4 779	8 365	141
Kwiecień	"	6 711	2 237	8 948	134
Styczeń — kwiecień	1937	15 069	13 369	28 438	489
"	1936	9 631	9 559	19 190	288

Zbyt krajowy—w porównaniu z lutym—wzrósł w marcu o 67%, a w kwietniu aż o 212% (rozpoczęło się na G. Śląsku wykonywanie dużego zamówienia rządowego dla rurociągu gazu ziemnego w okręgu centralnym); w okresie 4 miesięcy b. r. zbyt krajowy w porównaniu z ub. r. wzrósł o 56-5%. Zbyt za granicę wykazał—w porównaniu z lutym—wzrost w marcu o 11-5%, a spadek w kwietniu—o 47-7%; w okresie 4 miesięcy b. r. zbyt za granicę wykazał w porównaniu z ub. r. wzrost o 39-8%. Zapasy rur spadły z 6 235 t w końcu lutego do 5 715 t w końcu kwietnia, tj. o 8-4%.

Liczba robotników, zatrudnionych w hutach żelaznych, zwiększyła się—w porównaniu z lutym—w marcu o 2-2% i w kwietniu o 4-1%. W kwietniu 1936 r. pracowało tylko 34 379 robotników, w ciągu roku więc liczba ich wzrosła o 17-1%. Z ogólnej liczby robotników w b. Kongresówce pracowało 38-8% i na Śląsku 61-2%. W Małopolsce w końcu kwietnia było zapisanych tylko 10 ludzi. Liczba „świętówek” na G. Śląsku wzrosła z 8 469 w lutym do 9 338 w marcu, lecz w kwietniu spadła silnie—do 5 335; w stosunku do ilości dniówek, jakie powinny były być przepracowane normalnie, stanowią świętówki w marcu 1-46% i w kwietniu zaledwie 0-85%. W 1936 r. liczba świętówek wyniosła w marcu 20 309 i w kwietniu 18 050, czyli 3-67% i 3-34%.

Przeciętne zarobki robotnicze (bez potrąceń) w kwietniu—na dniówkę i miesięcznie—wynosiły (w zł):

	Dniówka:		Miesięcznie:	
	b. Kongre- sówka	Górny Śląsk	b. Kongre- sówka	Górny Śląsk
Ogółem dla całej załogi	6 56	10-47	114	191
Dla wykwalifikowanych	10-94	12-93	201	250
Dla niewykwalifikowanych	4-56	7-63	90	138

Stan z zamówień wewnętrznych wykazał w obu miesiącach sprawozdawczych w porównaniu z lutym pewne zmniejszenie, co się tłumaczy spadkiem zamówień rządowych, gdyż zamówienia prywatne w obu miesiącach wzrosły. Według danych Syndykatu Polskich Hut Żelaznych zamówienia (bez surówki, rur i zamówień zagranicznych) wynosiły (w tonach):

	Luty	Marzec	Kwiecień	Styczeń — kwiecień	
				1936	1937
Rządowe	21 749	3 203	6 794	64 111	32 121
Prywatne	39 866	49 253	44 009	81 186	158 980
Razem:	61 615	52 456	50 803	145 297	191 101
W prywatnych było:					
zamówień handlu	25 719	30 199	27 957	50 024	98 028
" przemysłu	14 147	19 054	16 009	31 162	60 952

Zamówienia rynku prywatnego—w porównaniu z lutym—wzrosły w marcu o 23-6% i w kwietniu o 10-4%. W okresie 4 miesięcy b. r. były one wyższe niż w ub. r. prawie dwukrotnie, bo o 95-8%.

Dostawa materiałów surowych odbywała się normalnie, lecz w dalszym ciągu zaznaczała się duża zwyżka cen rudy, a zwłaszcza złomu. Spożycie przez huty tworzyw w marcu i kwietniu przedstawiało się następująco (w tonach): rudy do wielkich pieców 70 952 i 88 055, innych tworzyw, zawierających żelazo—17 351 i 22 704, koksu do wielkich pieców 58 226 i 57 677, węgla dla wszystkich celów (z wyjątkiem koksołni) 133 877 i 122 546, żelastwa dla pieców wielkich i martenowskich 87 739 i 90 009, w czym żelastwa własnego było 26 076 i 28 108, rudy manganowej 9 773 i 1 519.

Obrót zagraniczny wytworami hutnictwa żelaznego wraz z obrotem uszlachetniającym podany jest w poniższym zestawieniu (w tonach i tys. zł). Liczby wywozu zestawione są na podstawie danych Depart. Górn.-Hutn. Min. Przem. i Handlu, liczby zaś przywozu—na podstawie danych Gł. Urz. Stat.:

		Marzec 1937		Kwiecień 1937		Kwiecień 1936	
		ton	tys. zł	ton	tys. zł	ton	tys. zł
Surówka	{ wywóz	1 229	363	2 399	707	762	128
	{ przyw.	624	580	722	321	196	47
wszelka	{ wywóz	277	76	30	8	—	—
	{ przyw.	2 955	465	2 023	316	2 831	442
Błoki i półwy- twór walcow.	{ wywóz	11 902	2 718	15 740	3 463	9 387	1 504
	{ przyw.	333	133	261	122	794	518
Żelazo i stal walc. (oprócz niżej wymien.)	{ wywóz	8 274	2 334	9 616	2 721	455	113
	{ przyw.	—	—	8	3	—	—
Szyny wszelk. wraz z akces.	{ wywóz	4 066	1 106	3 712	1 010	4 141	933
	{ przyw.	391	216	511	284	181	96
Błacha żelazna i stalowa	{ wywóz	4 779	1 376	2 237	644	1 785	489
	{ przyw.	42	57	47	89	83	98
Rury żelazne i stalowe	{ wywóz	345	380	1 131	1 244	186	177
	{ przyw.	—	—	—	—	—	—
Wytw. dalszej obróbki	{ wywóz	30 872	8 353	34 865	8 797	16 716	3 344
	{ przyw.	4 345	1 451	3 572	1 135	4 085	1 201

Ogólny wywóz w marcu i kwietniu b. r. stanowił 65 737 t wartości zł 17 150 tys., wzrósł zatem w stosunku do wywozu w pierwszych 2 miesiącach b. r. wagowo o 29-3% i wartościowo o 52%; w okresie 4 miesięcy b. r. wywieziono 116 566 t wartości zł 28 426 tys., co w porównaniu z wywozem w tychże miesiącach ub. r. stanowi zwiększenie tonażu o 64-6% i wartości o 100-4%.

ROLNICTWO

AKCJA W ZAKRESIE PASZ

Zbiory bieżącego roku charakteryzuje przede wszystkim niewątpliwie znaczne zmniejszenie się ilości pasz w stosunku do przeciętnej za ostatnie lata. Zagadnienie paszowe w bież. roku przybrało formy wyjątkowo ostre,

gdyż w związku z ogólną koniunkturą światową, a również z pewnym zmniejszeniem się zbiorów w kraju, ceny zbóż osiągnęły w pierwszym miesiącu późniejszym w stosunku do cen przemysłowych poziom, odpowiadający mniej więcej poziomowi w 1928 r., tzn. roku dla poziomu cen zbóż wyjątkowo pomyśl-

nego. Wysokie ceny zbóż nie tylko odcinają istniejące np. podczas lat kryzysu możliwości zastępowania w znacznie większych rozmiarach innych pasz zbożami, lecz również wpływają pośrednio na wyższą cenę pasz, wywołaną i tak ich niedoborem. Ponieważ zaś jednocześnie poziom cen artykułów hodowlanych w stosunku do poziomu cen przemysłowych pozostaje wciąż znacznie poniżej poziomu z 1928 r., a ogólne warunki koniunkturalne nie rokują poważniejszej nadziei na znaczniejszy wzrost poziomu cen artykułów hodowlanych w czasie najbliższym—sytuacja hodowli w Polsce w bież. roku gospodarczym budzi poważne i ciągle zainteresowanie czynników rządowych, które—dążąc w miarę rozporządzalnych środków do podniesienia poziomu cen artykułów hodowlanych—muszą jednocześnie w tym stanie rzeczy kłaść duży nacisk na zapewnienie rynkowi krajowemu możliwie największej ilości pasz, i to po cenach, nie przekreślających opłacalności hodowli.

Z tych względów czynniki rządowe, ustalając w lipcu wytyczne dla polityki zbożowej na bież. rok gospodarczy, wypowiedziały się za zupełnym ograniczeniem wywozu z Polski otrąb i mąk poślednich wszystkich zbóż, chociaż jednocześnie była ustalona zasada dopuszczenia regulowanego kontyngentami wywozu samych zbóż i wysokogatunkowych mąk.

Jednocześnie od razu zdawano sobie sprawę, że same zakazy wywozu pasz treściwych, nawet rozciągnięte na inne pasze, jak np. makuchy—nie wystarczą w bież. roku, i że trzeba będzie szukać sposobów umożliwienia dowozu na rynek wewnętrzny pasz treściwych z zagranicy. Ponieważ przywóz ten łączy się z zagadnieniem dewizowym, jasną jest rzeczą, że w pierwszym rzędzie miano na myśli przywóz pasz treściwych z tych krajów, z którymi istnieją specjalne rozrachunki dewizowe, jak również z tych krajów, które udałoby się skłonić do zamiany istniejących w umowach handlowych kontyngentów innych towarów na pasze treściwe.

Przede wszystkim miano na myśli powiększenie przywozu makuchów sojowych i kukurydzy. Jeśli chodzi o przywóz kukurydzy, to—jak wiadomo—sprawa ta uległa poważnej komplikacji, ponieważ import kukurydzy miał być dokonany w pierwszym rzędzie z Rumunii, która w międzyczasie wprowadziła zakaz wywozu. Sprawa powiększenia przywozu makuchów sojowych znajduje się w toku rokowań z szeregiem krajów—w pierwszym rzędzie z Danią, i są

wszelkie dane na to, że zostanie załatwiona pomyślnie. W każdym razie, poczynając od września już w ciągu pierwszych miesięcy zostaną dostarczone na rynek krajowy makuchy sojowe z Danii w wysokości całego przywozu zeszłorocznego, przy czym import makuchów będzie korzystał z obniżonej specjalnie taryfy przywozowej.

Równocześnie został otwarty wwóz siana z Węgier do wysokości 5 tys. t—jako próba wykorzystania przez rolnictwo polskie również importu tego rodzaju pasz.

W miarę wyjaśnienia się wysokości tegorocznych zbiorów ziemniaków w Polsce Rząd—w wypadku, jeśli zbiory te nie zdołają przynieść poważniejszej ulgi sytuacji paszowej w Polsce—wkroczy, niewątpliwie, na drogę jeszcze bardziej stanowczych niż dotychczasowe zarządzeń, zmierzających do potania pasz na rynku krajowym.

Zdając sobie sprawę że brak pasz przybrał rozmiary specjalnie niepokojące w niektórych okolicach kraju, Rząd postanowił przystąpić również do akcji kredytowej w zakresie pasz celem umożliwienia, przy pomocy organizacyj rolniczych, rozprowadzenia pasz w tych okolicach kraju w sposób, wykluczający czynnik spekulacyjny. W tym celu w Państwowym Banku Rolnym i w Centralnej Kasie Spółek Rolniczych zostały otwarte poważniejsze kredyty, oprocentowane w stosunku 4% rocznie i płatne dopiero na początku przyszłych zbiorów. Dopłata na obniżenie oprocentowania do wymienionych kredytów zostanie uskuteczniowana z kwot budżetu Państwa, a do taryfy przewozowej dla wszystkich pasz treściwych do dotkniętych klęską nieurodzaju pasz okolic kraju zostały wprowadzone specjalne ulgi. Do tego samego celu zmierza zainicjowane porozumienie spółdzielczych central handlowych ze spółdzielniami mleczarskimi, dotyczące zorganizowania dostawy pasz treściwych członkom spółdzielni mleczarskich bez żadnego dodatkowego pośrednictwa.

Dążąc do przeciwdziałania lokalnym silnym spadkom cen bydła—w okolicach, gdzie w związku z wyjątkowo zaostrożoną sytuacją paszową zaobserwowano jednak masową jego podaż—Ministerstwo Rolnictwa i Ref. Roln. poleciło Polskiemu Związkowi Eksporterów Bekonu i Artykułów Zwierzęcych zakup bydła po normalnych cenach, co miało znaczny wpływ na kształtowanie się cen bydła w tych okolicach.

D. Z.

HANDEL

WSPÓŁPRACA GOSPODARCZA POLSKO-SZWEDZKA

Odpowiadając Panu Ministrowi Spraw Zagranicznych Rzplitej J. Beckowi na powitalne przemówienie przybyły z wizytą w dn. 25. b. m. do Polski Pan Minister Spraw Zagranicznych Szwecji Sandler powiedział m. in. „Duch wzajemnej dobrej woli, który charakteryzował rokowania handlowe, prowadzone już parokrotnie, jest w tym względzie bardzo pomyślną wróżbą. W istocie bowiem wymiana handlowa między naszymi krajami mogła się nie tylko utrzymać, lecz nawet i rozwinąć—bez względu na przeszkody, jakie handel międzynarodowy napotykał niemal wszędzie w ciągu ostatnich lat”.

Zdania te, wypowiedziane przez doświadczonego męża stanu sąsiadującej z nami na Bałtyku Szwecji,

stwierdzają, że stosunki gospodarcze polsko-szwedzkie rozwijają się w warunkach normalnych i nie skrępowanych żadnymi przejawami egoizmu polityczno-gospodarczego ani Polski ani Szwecji.

Polska i Szwecja w pełnym zrozumieniu każda swoich własnych interesów—w drodze swobodnej wymiany towarowej—na wzajem gospodarczo uzupełniają się. Przyjazna wzajemnie polityka gospodarcza obu naszych krajów zdołała tak ułożyć stosunki handlowe między Polską i Szwecją, że usunięte zostały w zupełności te momenty, które choćby w drobnym stopniu mogły narażać pełny rozwój wymiany handlowej.

Nic więc dziwnego, że dzięki takiemu układowi rze-

czy obroty handlowe polsko-szwedzkie wykazują już od paru lat stały wzrost. Najlepiej stan ten zilustrują liczby bilansu handlowego polsko-szwedzkiego (w tys. zł):

	Import	Ekspert	Saldo
1934	19 841	45 087	+ 25 246
1935	19 810	49 453	+ 29 643
1936	29 067	59 556	+ 30 489
1936 5 mies.	10 251	24 012	+ 13 761
1937 5 „	13 943	28 222	+ 14 279

Wywozimy do Szwecji głównie węgiel, którego—na ogólną sumę całego naszego eksportu do Szwecji w 1936 r., wynoszącą zł 59 556 tys.—wywieźliśmy za zł 34 020 tys., a wraz z koksem (zł 6 025 tys.) za przeszło zł 40 miln. Poza tym na pozostałą sumę bez mała zł 20 miln. składają się (według danych z 1936 r.): zboże, nasiona, wyka, biel cynkowa, sole potasowe, przędza i wyroby włókiennicze, drzewo liściaste, rury, cynk, berety, stożki do kapeluszy, sierść i włosie itd.

Rynek szwedzki jest dla naszego eksportu całkowicie wolny, nie ma tam reglamentacji—ani towarowej, ani dewizowej

Sprowadzamy ze Szwecji: maszyny i aparaty elektryczne, celulozę sulfitową do wyrobu jedwabiu sztucz-

nego, stal szlachetną, obrabiarki, kostkę granitową, rudy, szmaty, szmelc, silniki spalınowe, narzędzia miernicze etc.

Jak potwierdza powyższa krótka analiza—Polska i Szwecja uzupełniają się wzajemnie, biorąc jedna od drugiej to, co jest im istotnie potrzebne i czego im brak. Daje to gwarancje trwałości rozwoju wymiany towarowej w tych warunkach.

Również i w zakresie obrotu kapitałowego istnieje duże wzajemne zrozumienie między obu krajami. Ostatnio doszło do porozumienia w zakresie pożyczki zapalczanej. Kapitał szwedzki ma szerokie pole do działania na rynku polskim. Inwestowane już kapitały szwedzkie mają dobre warunki pracy i rentowności.

Oto—w skrócie—całokształt gospodarczej współpracy polsko-szwedzkiej.

Stan dzisiejszy daje w perspektywie dalsze pogłębienie tej współpracy i—jak słusznie zaznaczył polski Minister Spraw Zagranicznych wobec swego szwedzkiego Kolegi—gotowość Polski do „przyjaznego współdziałania z rozmiłowanym w pracy narodem szwedzkim w dziedzinie intelektualnej, kulturalnej i gospodarczej”.

R.

HANDEL ZAGRANICZNY

„PASYWNOŚĆ BILANSU HANDLOWEGO”. — W artykule pod tym tytułem, umieszczonym w zesz. 34/1937 str. 1109, wkradła się omyłka w obliczeniu salda pasywnego bilansu handlowego za okres 12-miesięczny, zamknięty lipcem 1937 r., które wynosi zł 30·7 miln., a nie — jak podano — zł 20·7 miln.

OBRÓT TOWAROWY POLSKI PRZEZ CONSTANZĘ. — Constanza, port rumuński nad morzem Czarnym, powołany jest do odegrania specjalnej roli w układzie gospodarczym Polski ze względu na swoje dogodne położenie geograficzne. Dotychczas w handlu zagranicznym Polski port ten nie wykazał jednak większych obrotów, najwyższy obrót—w wysokości 6 tys. ton—odnotowany został w 1935 r.

Głównymi artykułami, wywożonymi przez Constanzę, są artykuły spożywcze, roślinne i zwierzęce, przeznaczone na Bliski Wschód.

Rozwój wywozu przez Constanzę w okresie ostatnich 5 lat—według grup towarów—przedstawia się następująco (w tonach):

	1932	1933	1934	1935	1936
Razem	1 781	65	2 251	5 828	3 084
Wytw. poch. roślinnego	—	—	245	1 267	1 774
Wytw. poch. zwierzęcego	1 693	7	1 980	3 782	509
Wytw. poch. mineralnego	15	—	—	61	—
Przetw. spożywcze, tytoń	—	29	—	14	6
Surowce i wyr. włókien.	1	3	—	—	—
Drzewo i wyr. drzewne	—	—	5	—	61
Papier i wyr. papierowe	—	—	—	1	185
Wyr. kamien., ceram., szkło	63	24	—	—	—
Metale i wyr. metalowe	1	—	11	—	—
Maszyny, sprzęt elektrot.	8	2	—	10	1
Wagi, narzędzia, apar. precyz.	—	—	—	—	92
Inne	—	—	10	693	456

Przywóz towarów z zagranicy do Polski przez Constanzę jest b. nieznaczny, stanowiąc np. w 1936 r. 128 t. Według grup towarów w ostatnich 5 latach przedstawia się przywóz następująco (w tonach):

	1932	1933	1934	1935	1936
Razem	8	5	16	61	128
Wytw. poch. roślinnego	—	—	15	16	28
Wytw. poch. zwierzęcego	—	—	—	1	—
Wytw. poch. mineralnego	—	—	—	10	—
Przetw. spożywcze, tytoń	—	5	1	—	22
Skóry, futra, wyr. skórzane	—	—	—	20	43
Metale i wyr. metal.	—	—	—	—	1
Wagi, narz., apar. precyz.	8	—	—	4	12
Inne	—	—	—	10	22

Obroty przez Constanzę w najbliższych latach niewątpliwie znakomicie wzrosną ze względu na interes gospodarczy obu państw.

B. P.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

ZBOŻA I PRZETWORY

— Ruch cen zbóż w okresie 9÷21/VIII 1937 r. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	9÷14/VIII	16÷21/VIII	Wzrost (+) lub spadek (-)
Pszennica			
Warszawa	29·66	31·50	+ 6·2
Poznań	28·90	30·25	+ 4·6
Lwów	27·05	28·79	+ 6·4
Średnia	28·53	30·18	+ 5·7
Żyto			
Warszawa	23·71	24·62 ¹ / ₃	+ 3·8
Poznań	21·87 ¹ / ₂	22·50 ¹ / ₂	+ 2·8
Lwów	21·90	22·95	+ 4·7
Średnia	22·49	23·36	+ 3·8
Owies			
Warszawa	23·55	21·50	- 8·8
Poznań	19·57	18·69	- 4·0
Lwów	17·69	18·50	+ 4·5
Średnia	20·27	19·56	- 3·6
Jęczmień browarowy			
Warszawa	20·50	—	—
Poznań	—	—	—
Lwów	—	—	—
Średnia	20·50	—	—
Jęczmień zwykły			
Warszawa	18·50	20·25	+ 9·4
Poznań	—	17·75	—
Lwów	20·25	—	—
Średnia	19·37	19·00	—

— Okres sprawozdawczy (od 16 do 23 sierpnia) na rynku zbóż i przetworów minął pod znakiem mocnej tendencji. Przy podaży dostatecznej—obroty utrzymały się mn. w. na poziomie z ubiegłego tygodnia. Żyżki kursowe (w zł na 100 kg) na giełdzie warszawskiej kształtowały się następująco: pszenica jednolita 748 grł nowa 1·00, — zbierana 737 grł nowa 1·50, żyto I standart 693 grł 0·75, jęczmień (nowy): o wadze 673÷678 grł, 649 grł i 620·5 grł 0·75, owies (nowy) I i II standart 1·00, wszystkie rodzaje i gatunki mąki pszennej 1·00,

I gat. 0÷50% mąki żytniej 1·00,—I gat. 0÷65% 0·50,—II gat. 50÷65% 1·00,—razowa 0·50 oraz wszystkie rodzaje otrąb pszennych z przemiału standartowego 0·50. Na giełdzie poznańskiej zwyżkowały (zwyżki—w zł na 100 kg): pszenica 0·50, żyto nowe 0·25, wszystkie rodzaje mąki pszennej 1·00 oraz wszystkie rodzaje i gatunki mąki żytniej 0·25.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 8 411 t, w tym 2 281 t żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednio liczby wynosiły: 8 810 i 1 972).

Warszawa.—Ceny hurtowe według cedyłu urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica jednolita 748 grl stara bez notowań,—nowa 32·00÷32·50 (31·00÷31·50),—zbierana 737 grl stara bez notowań,—nowa 31·50÷32·00 (30·00÷30·50), żyto I standart 693 grl 24·50÷25·00 (23·75÷24·25),—II standart 681 grl bez notowań, jęczmień browarny 678÷684 grl bez obrotów,—o wadze 673÷678 grl stary bez notowań,—nowy 20·75÷21·25 (20·00÷20·50),—o wadze 649 grl stary bez notowań,—nowy 20·25÷20·75 (19·50÷20·00),—o wadze 620·5 grl stary bez notowań,—nowy 19·75÷20·25 (19·00÷19·50), owies I standart 460 grl bez obrotów,—nowy 22·00÷22·50 (21·00÷21·50),—eksportowy 478÷488 grl bez obrotów,—II standart 435 grl bez notowań,—nowy 21·50÷22·00 (20·50÷21·00), mąka pszenna: I gat. 0÷30% 48·00÷51·00 (47·00÷50·00),—I gat. 0÷50% 45·00÷48·00 (44·00÷47·00),—I gat. 0÷65% 44·00÷45·00 (43·00÷44·00),—II gat. 30÷65% 39·00÷41·00 (38·00÷40·00),—II gat. A 50÷65% 36·00÷38·00 (35·00÷37·00),—III gat. 65÷70% 34·00÷36·00 (33·00÷35·00),—razowa 0÷95% bez notowań,—pastwna 26·00÷27·00 (25·00÷26·00), mąka żytnia: I gat. 0÷50% 35·00÷37·00 (34·00÷36·00),—I gat. 0÷65% 32·50÷33·50 (32·00÷33·00),—II gat. 50÷65% 27·00÷29·00 (26·00÷28·00),—razowa 0÷95% 27·50÷28·50 (27·00÷28·00), otręby pszenne grube z przemiału standartowego 19·00÷19·50 (18·50÷19·00),—średnie z przemiału standartowego 18·00÷18·50 (17·50÷18·00),—miałkie z przemiału standartowego 16·50÷17·00.

Poznań.—Ceny hurtowe według cedyłu urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet Poznań dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica 30·00÷30·50 (29·50÷30·25), żyto bez notowań,—nowe 22·50÷22·75 (22·25÷22·50), jęczmień 630/640 grl bez notowań,—667/676 grl bez notowań, 673/678 grl 17·50÷18·00,—700/715 grl bez notowań,—700/717 grl 18·50÷19·75,—browarny bez notowań, owies bez notowań,—nowy 18·25÷19·00 (18·25÷19·25), mąka wraz z workiem: pszenna I gat. 0÷30% 49·75÷50·25 (48·75÷49·25),—I gat. 0÷50% 45·75÷46·25 (44·75÷45·25),—I gat. A 0÷65% 43·75÷44·25 (42·75÷43·25),—II gat. 30÷65% 40·75÷41·25 (39·75÷40·25),—II gat. A 50÷65% 36·75÷37·25 (35·75÷36·25),—III gat. 65÷70% 34·75÷35·25 (33·75÷34·25),—razowa 0÷95% bez notowań,—pastwna bez notowań, mąka żytnia I gat. 0÷50% 32·50÷33·00 (32·25÷32·75),—I gat. 0÷65% 31·00÷31·50 (30·75÷31·25),—II gat. 50÷65% 24·00÷24·50 (23·75÷24·25),—razowa 0÷95% bez notowań, otręby pszenne grube z przemiału stan-

dartowego 18·00÷18·25, —średnie z przemiału standartowego 17·25÷17·50, otręby żytnie z przemiału standartowego 16·75÷17·25, otręby jęczmienne 15·50÷16·50.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 16 do 20 sierpnia 1937 r.

W okresie sprawozdawczym na giełdzie warszawskiej utrzymywała się w dalszym ciągu tendencja niejednolita. Na pokreślenie zasługuje raptowny spadek (o zł 2·00) kursu akcji Banku Polskiego na początku okresu i następnie utrzymywanie się tych akcji na ustabilizowanym poziomie. Dość poważną stratę kursową poniosły również akcje Ostrowca, zniżkując o zł 2·75, następnie—Starachowic (zł 1·25), wreszcie Lilpopa (zł 0·50). Akcje Warsz. Tow. Kopalń Węgla oraz Haberbuscha i Schielego zyskały po zł 0·50, a akcje Warsz. Tow. Fabryk Cukru—zł 0·90.

Na giełdach: lwowskiej i poznańskiej panowała utrzymana tendencja przy ograniczonych obrotach.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (w waluta)	Kurs naj-wyższy w zł z a a k c j e	Kurs naj-niższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Polski	zł 100	106·00	104·00	104·00
Częstoc. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	34·00	32·50	32·50
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	.	.	34·00
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	24·00	23·50	23·75
Lilpop	zł 100	50·50	50·00	50·00
Modrzejów	zł 50	8·75	8·75	8·75
Norblin	zł 100	.	.	63·00
Ostrowiec ser. B	zł 50	26·50	23·75	23·75
Starachowice	zł 100	31·50	31·00	31·00
Haberbusch i Schiele	zł 100	40·00	39·50	39·50

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum): Bank Polski 106·00 — 104·00, Zieleniewski 32·00.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum; w nawiasach—notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski 106·00—105·00 (106·50—106·00), H. Cegielski 25·00.

CŁO ORAZ REGLAMENTACJA

DODATKOWY PROTOKÓŁ CELNY ZE SZWAJCARIĄ

Jedną z pierwszych umów taryfowo-celnych, zawartych na podstawie nowej taryfy celnej, jest układ dodatkowy z dn. 3/II 1934 r. do umowy handlowej, zawartej pomiędzy Szwajcarią i Polską w dn. 26/VI 1922 r. Do czasu wejścia w życie tego układu wzajemne stosunki gospodarcze polsko-szwajcarskie kształtowały się w ramach wspomnianej umowy handlowej z 1922 r., opartej w zakresie celnym jedynie na KNU.

Ogłoszenie w końcu 1932 r. nowej polskiej taryfy celnej, znacznie pod względem zróżniczkowania stawek celnych rozbudowanej, było impulsem do rokowań handlowych z szeregiem państw, a między innymi ze Szwajcarią. Rokowania ze Szwajcarią rozpoczęły się w październiku 1933 r., zakończyły się zaś definitywnie podpisaniem 3/II 1934 r. wspomnianego wyżej dodatkowego układu. Zasadniczą częścią tego układu są listy wzajemnie sobie przyznanych zniżek względnie konsolidacyj celnych. Lista A zawiera zniżek celnych oraz—w niektórych pozycjach—fiksacji stawek autonomicznych ogółem około 160. Koncesje te przyznane zostały na szereg różnych towarów, interesujących Szwajcarię, jak: na niektóre wytwory chemiczne, elektrotechniczne, włókiennicze,

zegarki itp. Jedną z charakterystycznych cech tego układu są przewidziane dla niektórych artykułów chemicznych zniżki terminowe, których termin obowiązywania ustalony został w układzie dla każdej zniżki indywidualnie. Zniżki te częściowo wygasły, częściowo przedłużone były ostatnio do dn. 30/VI 1936 r.

Trzyletni z górą okres obowiązywania omawianego układu i zaszczyt w ciągu tego okresu zmiany w układzie stosunków gospodarczych, powstanie niektórych nowych gałęzi wytwórczości polskiej, a przede wszystkim dążenie do rozwoju wzajemnych stosunków handlowych—wysunęły ostatnio sprawę rewizji omawianego układu. Rokowania na ten temat rozpoczęły się równoległe z finansowymi w Warszawie z początkiem czerwca b. r. i zakończone zostały podpisaniem w Bernie dn. 30/VI b. r. protokołu dodatkowego do układu dodatkowego do umowy handlowej pomiędzy Polską i Szwajcarią z dn. 26/IV 1922 r.

Protokół ten ogłoszony został w „Dzienniku Ustaw R. P.” Nr 62/1937, poz. 484. W zakresie listy A, tj. zniżek, przyznanych dn. 3/II 1934 r. Szwajcarii, zawiera on uzupełnienia, zmiany i skreślenia.

Nowe koncesje, przyznane Szwajcarii, uzupełniające wspomniany układ, są następujące:

Poz. tar. celnej	Nazwa towaru	Cł o zł od 100 kg
---------------------	--------------	----------------------

128 p. 3

U w a g a: Wszelka zniżka, udzielona krajowi trzeciemu na sery, podpadające pod p. 3, będzie mogła być stosowana do serów Emmenthal i Gruyere pochodzenia szwajcarskiego—pod warunkiem przedstawienia świadectwa, wystawionego przez izbę handlową lub inną instytucję, upoważnioną przez Rząd Związkowy, stwierdzającą, że sery importowane są istotnie serami, wyrabianymi w Szwajcarii pod nazwą Emmenthal i Gruyere z mleka krów, hodowanych na wysokości co najmniej 450 m.

384 U w a g a: Rozumie się, że produkty farmaceutyczne, objęte poz. 384, przywożone w opakowaniu 10 g lub więcej, nie będą uważane za dawkowane, na skutek czego nie będą podlegały dodatkowej opłacie, jeśli ilość, o którą chodzi, nie będzie miała charakteru dawki według zwyczajów farmaceutycznych. Przeciwnie, jeśli ilość, o którą chodzi, ma charakter dawki według zwyczajów farmaceutycznych, produkt, o którym mowa, podlegać będzie dodatkowej opłacie z poz. 384, chociażby nawet był przywożony w opakowaniu 10 g i więcej.

615 p. 4 Tkaniny bawełniane barwione, merceryzowane, o wadze 1 m² 60 g lub mniej i o gęstości osnowy i wątku w 1 cm²:
b) powyżej 55 do 70 nitok . . . . . 1 000.—
c) powyżej 70 do 85 nitok . . . . . 1 500.—

616 p. 4 Tkaniny bawełniane wzorzysto-tkane, kolorowo-tkane, drukowane, chociażby merceryzowane, o wadze 1 m² 60 g lub mniej i o gęstości osnowy i wątku w 1 cm²:
b) powyżej 55 do 70 nitok . . . . . 1 400.—

962 ex p. 2a Łańcuchy przegubowe systemu „Redler” i ich ogniwa (z uwidocznioną nazwą „Redler”), służące do transporterów łańcuchowych tego systemu . . . . . 100.—

U w a g a: Dla stosowania cła konwencyjnego do łańcuchów systemu „Redler”, wymienionych wyżej, należy okazać w urzędzie celnym deklarację wytwórcy, zaświadczejacą, iż chodzi tu o łańcuchy systemu „Redler”, przeznaczone do transporterów systemu „Redler”, jak również odpowiednią deklarację odbiorcy. Deklaracja wytwórcy winna być zaświadczona przez kompetentną izbę handlową szwajcarską. Deklaracja odbiorcy winna być zaświadczona przez kompetentną władzę administracyjno-przemysłową właściwego województwa.

997 p. 3 Metal płatkowy aluminiowy
a) w rolach, niczym niepokryty . . . . . 400.—

1036 ex p. 3c Wentyle rowerowe w stanie zmontowanym . . . . . 600.—

Uwaga do p. 3 poz. 128 zapewnia Szwajcarii korzystanie z jakiegokolwiek zniżki, przyznanej trzeciemu państwu dla serów, objętych powyższym p. 3. Chodzi o to, że niektórym państwom, jak np. Finlandii, przyznane zostały zniżki na specjalne gatunki sera, określone specjalnymi nazwami. W takich wypadkach korzystanie na mocy KNU z tego rodzaju zniżek jest ograniczone, zniżka może być bowiem stosowana tylko do sera o wymienionej nazwie. W danym więc przypadku chodzi o „asymilację” serów szwajcarskich Emmenthal i Gruyere do serów jakiegokolwiek nazw, pochodzących z innych państw, którym została lub może być przyznana jakakolwiek zniżka celna.

Uwaga do poz. 384 zawiera zapewnienie niestosowania dodatku celnego, przewidzianego w ustawie autonomicznej do tej pozycji za dozowanie, do przetworów farmaceutycznych, które—przywożone w opakowaniu 10 g i więcej—nie posiadają charakteru produktu dozowanego stosownie do zwyczajów farmaceutycznych. Jest to w zasadzie zagwarantowanie dotychczasowego stanu w tym zakresie.

Nowymi zniżkami konwencyjnymi na tkaniny bawełniane są zniżki, przewidziane w poz. 615 p. 4c i 616 p. 4b. Dotychczas objęte tymi punktami towary opłacały cło autonomiczne. Jedynie w poz. 616 p. 4b przewidziane jest cło konwencyjne, przyznane W. Brytanii w wysokości zł 1 010 od 100 kg, ale tylko dla niektórych tkanin (drukowanych w osnowie). Zmiana w poz. 615 p. 4b polega na pogłębieniu zniżki dotychczasowej (cło konwencyjne w dawnym układzie wynosiło zł 1 100, obecnie zostało obniżone do zł 1 000).

Zniżka na łańcuchy przegubowe i ich ogniwa systemu „Redler” jest dalszą konsekwencją przyznanej Szwajcarii w 1934 r. zniżki na ma-

szyny łańcuchowe do przenoszenia ciężarów tego systemu (poz. 1 050 z p. 2—zł 100 od 100 kg). Są to części tych maszyn i wskutek tego powyższe cło konwencyjne na wspomniane łańcuchy przyznane zostało Szwajcarii obecnie w tej samej wysokości co na gotowe maszyny.

Nową zniżkę w umowie polsko-szwajcarskiej stanowi cło konwencyjne na folię aluminiową, objętą poz. 997 p. 3a. Jest to obniżenie o zł 50 obowiązującego cła autonomicznego.

Wreszcie, nowa zniżka udzielona została Szwajcarii na wentyle rowerowe w wysokości zł 600 od 100 kg, zniżka ta, jak to wynika z brzmienia tekstu, może być stosowana tylko do wentyli w stanie zmontowanym. Wentyle więc, przywożone w oddzielnych częściach, nie będą mogły z tej zniżki korzystać, mianowicie ze względu na trudności odróżnienia niektórych części (np. śrubki) od innych tego rodzaju towarów.

Co się tyczy dokonanych obecnym protokołem zmian zniżek, już istniejących w układzie z dn. 3/II 1934 r., to odnośnie pozycje otrzymały nowe następujące brzmienie:

Poz. tar. celnej	Nazwa towaru	Cł o zł od 100 kg
128 ex p. 3	Sery Emmenthal i Gruyère, wyrabiane z mleka krów, hodowanych na wysokościach co najmniej 450 m	100.—
244	Soki, sosy, wyciągi mięsne, warzywne i ich mieszanki, mąki warzywne do wyrobu potraw, chociażby z dodatkiem soli, korzeni, owoców itp.—wszystko oprócz osobno wymienionych	
p. 1	płynne w opakowaniu	
	a) powyżej 1 000 kg	60.—
p. 3	stałe, oprócz osobno wymienionych, w opakowaniu	
	a) powyżej 100 kg	60.—
360 p. 2	Związki inozytofosforowe, jak fitina i inne	1 400.—
372 ex p. 1	Guajakol	100.—
1110	Liczniki energii elektrycznej:	
	1) jedno i trójfazowe, o wadze sztuki 5 kg i mniej	900.—
	2) inne	600.—

Zmiana w poz. 128 p. 3 polega na pogłębieniu zniżki z zł 115 na zł 100 od 100 kg. Również w poz. 244 p. 1a i 3a zmiana polega na pogłębieniu zniżki z zł 150 (p. 1a) i zł 120 (p. 3a) na zł 60.

W poz. 360 p. 2 dotychczasowe cło konwencyjne zostało podwyższone z zł 1 250 na zł 1 400. Równocześnie jednak zniżka rozszerzona została na cały punkt 2. Mianowicie, dotychczas z cła konwencyjnego zł 1 250 korzystała tylko fitina, obecnie zaś będą korzystać z cła konwencyjnego zł 1 400 wszelkie związki inozytofosforowe, a więc: fitina, jej pochodne, jak np. ferro-fitina itp.

W poz. 372 z p. 1 skreśleniu uległ kreozot, i dotychczasowa fiksjacja cła autonomicznego obejmuje obecnie tylko guajakol.

Bardzo istotna i ważna dla produkcji krajowej jest zmiana, dokonana w poz. 1 110. Dotychczas liczniki energii elektrycznej bez względu na ich rodzaj korzystały z cła konwencyjnego, przyznanego w 1934 r. Szwajcarii w wysokości zł 600 od 100 kg. Już w traktacie z W. Brytanią, wprowadzonym w życie mniej więcej w rok po uruchomieniu zniżki szwajcarskiej, liczniki jedno- i trójfazowe o wadze sztuki 5 kg i mniej otrzymały wyższą ochronę celną, mianowicie zł 900 od 100 kg, stawka zaś, ustalona na poziomie zniżki szwajcarskiej (zł 600), przewidziana została dla innych rodzajów liczników energii elektrycznej. Praktycznie jednak—dzięki KNU—stawka „angielska” zł 900 nie miała zastosowania, i uzyskane w traktacie polsko-brytyjskim warunki lepszej ochrony celnej dla produkcji liczników paraliżowane były dalej idącą zniżką „szwajcarską”. Ten stan rzeczy utrudniał wytwórczości krajowej konkurencję na rynku wewnętrznym z wyrobami pochodzenia zagranicznego. Przywóz liczników energii elektrycznej—wg danych Gł. Urz. Stat.—wynosił:

	ton	tys. zł
1932	60	1 400
1933	34	862
1934	27	535
1935	36	708
1936	31	542

Jak widzimy z powyższego zestawienia, w ostatnich 2 latach nastąpił wzrost importu liczników w stosunku do 1934 r.

Z wejściem w życie protokołu polsko-szwajcarskiego ochrona celna dla liczników jedno- i trójfazowych, stanowiących główny przedmiot produkcji krajowej, podwyższy się do zł 900, tj. do poziomu, przewidzianego w traktacie polsko-brytyjskim, będzie więc to już poprawa w stosunku do sytuacji dotychczasowej w tym zakresie.

Osobnego omówienia wymaga sprawa zniżek na półprodukty chemiczne. Są to właśnie wspomniane na wstępie zniżki terminowe. Ograniczenie działań tych zniżek ustalonym terminem miało na celu automatyczne wygaśnięcie zniżki w przewidywanym terminie uruchomienia produkcji krajowej danego artykułu. W układzie z dn. 3/II 1934 r. termin obowiązywania tych zniżek ustalony był na dz. 31/XII 1934 r. Zniżki te były, z wyjątkiem niektórych, w następnych latach wznowiane odpowiednimi protokołami, ostatnio—na okres czasu do dn. 30/VI b. r. protokołem z dn. 31/XII 1936 r. (rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 17/III 1937 r.—„Dz. Ust. R. P.” Nr 21, poz. 132). W wyniku ostatnich rokowań zniżki te zostały omawianym protokołem przedłużone do końca 1938 r. oraz rozszerzone na półprodukty nowe:

Poz. tar. celnej	Nazwa towaru	Cł o zł od 100 kg
397 ex p.2	Kwas etylobenzylolaninosulfonowy . . .	150.— (do dn.31/XII 1938 r.)
	Krezydina	150.— (do dn.31/XII 1938 r.)
	Dwumetyloanilina	150.— (do dn.31/XII 1938 r.)
397 ex p.4	Acetoparafenylenodwuamina	35.— (do dn.31/XII 1938 r.)
ex p.6	Tolidyna	130.— (do dn.31/XII 1938 r.)
ex p.8	Fenylalfaftyloamina	150.— (do dn.31/XII 1938 r.)
ex p.9	Kwasy naftyloaminosulfonowe 1.6 i 1.7 (kwasy clève)	150.— (do dn.31/XII 1938 r.)
	Kwas naftyloaminodwusulfonowy 2.4.8 (kwas C)	150.— (do dn.31/XII 1938 r.)
ex p.12	Produkty kondensacji paranitrobenzaldehydu z parafenylenodwuaminą . . .	160.— (do dn.31/XII 1938 r.)
	Zasada żółcieni pyrogenowej N	160.— (do dn.31/XII 1938 r.)
	Kwas dwuaminodwufenylaminosulfonowy	160.— (do dn.31/XII 1938 r.)
398 ex p.9	Ortonitrokrezol (nitroortokrezol) . . .	160.— (do dn.31/XII 1938 r.)
399 ex p.1	Metaamidofenol	140.— (do dn.31/XII 1938 r.)
ex p.5	Kwas amidonaftolosulfonowy 2.5.7 (kwas J)	245.— (do dn.31/XII 1938 r.)

ex p.6	Moczan kwasu izogamma	250.— (do dn.31/XII 1938 r.)
	Metyloaminooksyfenazyna	135.— (do dn.31/XII 1938 r.)
400 ex p.1	Kwas fenylosulfonylazolonokarbonowy	35.— (do dn.31/XII 1938 r.)
ex p.2	Kwas chlorofenylo-metylo-pyrazolonosulfonowy	35.— (do dn.31/XII 1938 r.)
ex 401	Czterometylodwuaminobenzhydrol, czteroeetylodwuaminobenzhydrol	160.— (do dn.31/XII 1938 r.)
ex 401	Keton Michlera	140.— (do dn.31/XII 1938 r.)

Ścisłe nowymi z powyższych zniżek są przewidziane w poz. 397 p. 12 (produkt ostatni) oraz w poz. 400 z p. 2. Reszta tych półproduktów korzystała bądź korzysta jeszcze ze zniżek autonomicznych, przewidzianych w rozporządzeniu z dn. 22/IV 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 34, poz. 268—wykazy Nr 1 i 2). Przyznanie Szwajcarii powyższych koncesyj wiąże się ze sprawą skreślenia równoczesnego z listy zniżek, załączonej do układu z dn. 3/II 1934 r., wodorosiarczynu i jego formalinowych połączeń (poz. 299 p. 10), tzw. hydrosulfitu. Dotychczasowy stan faktyczny w ochronie celnej tego artykułu przedstawiał się następująco: Pozycja 299 p. 10, obejmująca ten produkt, związana została w 3 umowach, mianowicie szwajcarskiej, brytyjskiej i francuskiej. Szwajcarii przyznano w tej pozycji w 1934 r. stawkę konwencyjną zł 64 od 100 kg (cło autonomiczne wynosi zł 160), W. Brytanii w 1935 r. również zł 64, oraz Francji w 1936 r. zniżkę 35%, co równa się cłu konwencyjnemu zł 104. Ochrona ta, zwłaszcza przewidziana w umowach szwajcarskiej i brytyjskiej, okazała się dla nowopowstałej w ostatnich latach produkcji polskiej hydrosulfitu nie wystarczająca—stała się więc aktualna sprawa uzyskania odpowiedniej ochrony celnej dla produkcji tego artykułu w drodze przeprowadzenia odpowiednich zmian w taryfie celnej konwencyjnej. W ostatnich rokowaniach ze Szwajcarią sprawa ta została załatwiona pozytywnie na odcinku szwajcarskim—przez skreślenie z listy zniżek celnych hydrosulfitu i jego połączeń formalinowych. Skreślenie to zwalnia nas od zobowiązań na jednym tylko odcinku—i na razie nie wpłynie na poprawę sytuacji w tym zakresie, zniżka bowiem „angielska” będzie miała na mocy KNU pełne zastosowanie do towarów również szwajcarskiego pochodzenia do czasu jej obowiązywania. Dopiero z chwilą „urealnienia się” zniżki francuskiej (cło zł 104)—produkcja krajowa uzyska poprawę w zakresie ochrony celnej hydrosulfitu.

Poza hydrosulfitem skreśleniu uległy zniżki na kwas fenylcynchoniowy i jego sól sodową (z poz. 363—stawka konw. zł 350, cło autonomiczne zł 1 500), tzw. atofan, preparat farmaceutyczny oraz półprodukt organiczny—kwas naftalindwusulfonowy 2.7 (z poz. 395 z p. 2 stawka konw. zł 160, cło autonom. zł 250). Oba artykuły są już produkowane w kraju.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

ZAPOWIEDŹ ZWYŻKI FRACHTÓW.—Continental Rangoon Ontward Conference uchwaliło podwyższyć stawki frachtowe w komunikacji z Indiami Brytyjskimi począwszy od dn. 1/XII b. r. Z pewnymi wyjątkami frachty zostaną podwyższone o sh 2/6 przy dotychczasowych stawkach do sh 40/- za tonę i sh 5/-—przy dotychczasowych stawkach ponad sh 40/-.

Konferencja zachodnio-indyjska uchwaliła pobierać dodatki w wysokości sh 5/- za tonę w komunikacji w portami Trinidad i Tobago, motywując to wyjątkowo wysokimi opłatami portowymi w wchodzących w grę portach. Dodatki te będą pobierane, począwszy od dn. 1/X b. r.

RUCH W PORCIE GDAŃSKIM W LIPCU 1937 R.—Ruch okrętowy w porcie gdańskim w lipcu b. r. zmniejszył się nieznacznie w porównaniu z czerwcem b. r., wzrósł natomiast poważnie w stosunku do analogicznego miesiąca ub. r. Tonaż okrętów, które do Gdańska zawinęły, zmniejszył się w porównaniu z czerwcem b. r. o 3.7%, w stosunku do lipca ub. r. wzrósł o 29%. Pojemność okrętów, które port gdański opuściły, zmalała w stosunku do czerwca o 2.2%, w stosunku do lipca 1936 r. zwiększyła się o 32.4%. Zawinęło do portu gdańskiego w lipcu 587 okrętów o pojemności 376 196 nrt, opuściło port 582 okręty o pojemności 388 648 nrt. Pojemność okrętów, które do Gdańska zawinęły i port ten opuściły w pierwszych 7 miesiącach

b. r., wyniosła 4 444 141 nrt w porównaniu z 3 468 480 nrt w tym samym okresie ub. r., czyli że ruch okrętowy wzrósł o 28.1%.

Narodowość statków, które odwiedziły w lipcu port gdański, była następująca:

	Przybyło		Odeszło	
	statków	nrt	statków	nrt
Polska	26	20 458	26	22 754
Gdańsk	21	5 908	18	4 659
Dania	78	46 724	76	46 559
Niemcy	173	88 460	171	93 106
Anglia	20	24 255	23	26 676
Estonia	24	12 405	23	12 332
Finlandia	34	42 501	31	40 577
Francja	2	2 678	2	2 678
Grecja	9	19 144	9	19 850
Holandia	39	11 274	37	10 358
Włochy	1	1 394	3	8 568
Jugosławia	2	1 633	1	498
Łotwa	8	6 773	9	7 950
Litwa	4	2 296	5	2 296

Norwegia	39	21 926	38	21 375
Panama	2	584	1	147
Szwecja	105	67 783	109	68 265
Razem:	587	376 196	582	388 648

Na 17 bander, reprezentowanych w lipcu w gdańskim ruchu portowym, bandera polska zajmuje siódme miejsce — za Niemcami, Szwecją, Danią, Finlandią, Anglią i Norwegią, wyprzedzając Grecję, Estonię i inne.

Obrót towarowy wyniósł w miesiącu sprawozdawczym 646 372 t w porównaniu z 693 576 t w czerwcu b. r. i 453 552 t w lipcu ub. r., obroty towarowe zmniejszyły się zatem w pierwszym wypadku o 6·8%, a w drugim wzrosły o 42·5%. Import (152 779 t) zmniejszył się w porównaniu z czerwcem b. r. o 14·4%, w stosunku zaś do analogicznego miesiąca ub. r. wzrósł o 21·2%. Eksport (493 593 t) zmniejszył się w stosunku do czerwca b. r. o 4·2%, w porównaniu zaś z lipcem ub. r. zwiększył się o 50·7%.

Ruch towarowy w lipcu charakteryzuje następujące zestawienie (w tonach):

Grupa towarowa	Przywóz	Wywóz
Produkty pochodzenia roślinnego	2 297	1 700
Produkty pochodzenia zwierzęcego	3 646	315
Produkty pochodzenia mineralnego	132 537	359 636
Tłuszcze, oleje itd.	328	21
Artykuły spożywcze, tytoń	1 170	6 161
Chemikalia	3 047	6 226
Skóry i wyroby	29	455
Surowce włókiennicze	141	983

Kauczuk i wyroby	527	1
Drzewo i wyroby	1 146	111 024
Papier i wyroby	904	242
Materiały budowlane	80	64
Metale i wyroby	6 811	6 500
Maszyny i aparaty	83	264
Środki transportowe	29	—
Inne	4	1
Razem:	152 779	493 593

W imporcie pierwsze miejsce zajmuje w dalszym ciągu grupa produktów pochodzenia mineralnego z kwotą o 12·2% mniejszą aniżeli w miesiącu poprzednim. Import metali i wyrobów, zajmujących drugie miejsce, zmniejszył się o 53·9%. Na trzecie miejsce wysunęła się grupa produktów pochodzenia zwierzęcego, której import w poprzednim miesiącu wynosił zaledwie 178 t. Przywóz chemikalij wzrósł o 45%. Zmniejszył się o 63·9% import produktów pochodzenia roślinnego. Przywóz innych grup towarów uległ zwiększeniu, i tak: artykułów spożywczych o 37·3%, drzewa i wyrobów — o 110%. Pozostałe grupy nie wykazują specjalnych zmian.

W eksporcie najpoważniejszą pozycję stanowią — jak zwykle — produkty pochodzenia mineralnego (359 636 t, z czego węgla 347 092 t); eksport artykułów tej grupy zmniejszył się o 3·9% w porównaniu z miesiącem poprzednim. Eksport drzewa, zajmującego drugie miejsce, utrzymuje się prawie ściśle na poziomie czerwca. Wywóz metali i wyrobów zmniejszył się o 30·8%. Następne grupy wykazują wzrost, a więc chemikalia o 66·6%, artykuły spożywcze — o 91·7%. Wywóz produktów pochodzenia roślinnego zmniejszył się o 15·1%. Inne grupy utrzymują się mn. w. na poziomie miesiąca poprzedniego.

Przyjechało do portu gdańskiego w lipcu 73 pasażerów, wyjechało 146.

A. R.

POCZTA I TELEGRAF

RUCH POCZTOWY, TELEGRAFICZNY I TELEFONICZNY W LIPCU 1937 R. w ważniejszych miastach przedstawiał się w sposób następujący (w tys. jednostek, wzgl. zł):

Nazwa miejscowości	Listy zwykle i polecane	Listy wartosciowe	Paczki	Przesyłki za pobraniem	Zlecenia	Przekazy poczt. i telegr. (wplac. wzgl. wplac. na kwotę)	Wpłaty (wypłaty) P. K. O. (na kwotę)	Czasopisma	Telegramy	Rozmowy telefoniczne międzynarod.
Nadano w urzędach										
Warszawa	16 633·5	7·3	166·1	52·7	18·3	15 298·0	38 940·5	7 050·7	47·5	215·3
Łódź	2 136·1	0·8	37·5	11·3	60·9	6 405·1	24 970·8	330·8	11·6	66·6
Lwów	4 876·4	2·9	61·7	13·6	5·5	6 919·3	11 993·8	1 313·0	16·4	74·2
Poznań	7 572·0	2·3	51·7	17·8	1·5	3 476·8	10 520·7	2 022·8	8·1	67·4
Kraków	3 457·1	2·6	59·7	13·1	5·0	5 177·8	12 978·4	1 469·3	7·4	62·5
Wilno	876·1	1·5	15·5	5·4	4·8	2 772·7	4 807·4	556·1	5·8	12·2
Katowice	1 695·6	1·2	21·2	7·0	3·7	4 390·1	8 261·9	492·7	12·2	81·4
Lublin	460·2	1·2	11·6	2·5	1·8	1 791·8	4 791·4	34·7	3·8	13·7
Bydgoszcz	1 345·8	0·6	16·2	5·1	1·1	1 876·3	4 521·0	224·9	4·7	17·4
Sosnowiec	586·3	0·4	3·8	0·9	1·5	1 657·5	3 896·3	32·6	2·7	11·2
Białystok	573·0	0·3	4·2	0·8	1·6	876·7	3 776·9	28·3	3·0	7·2
Chorzów	676·3	0·3	7·3	1·3	0·8	1 207·5	3 930·7	167·2	1·2	11·6
Toruń	1 161·9	0·3	7·7	3·6	0·5	1 162·7	3 247·2	258·4	2·8	24·0
Gdynia	1 118·7	0·2	16·2	7·8	0·9	2 184·2	7 937·4	48·5	12·8	52·0
Nadeszło do urzędów										
Warszawa	14 207·9	14·5	84·2	10·8	7·8	11 892·2	4 007·3	86·2	70·5	210·8
Łódź	2 998·2	2·6	26·9	7·1	15·6	7 335·2	1 296·6	452·6	11·9	43·8
Lwów	2 350·3	4·6	39·9	3·0	3·2	5 260·2	1 993·0	186·6	16·7	68·0
Poznań	3 077·3	5·4	27·1	5·8	2·3	3 010·1	1 372·8	109·6	9·9	75·7
Kraków	3 444·6	2·9	34·1	3·5	3·7	4 553·0	1 761·7	179·2	9·5	75·9
Wilno	1 050·9	4·3	12·3	3·4	2·6	2 682·5	881·5	109·4	7·1	14·0
Katowice	1 323·8	2·0	20·0	5·5	1·7	1 702·3	795·5	145·5	8·8	76·8
Lublin	715·7	0·3	8·1	2·0	1·7	1 791·9	947·3	78·3	3·4	23·2
Bydgoszcz	1 411·2	0·4	14·2	1·9	2·6	1 494·3	863·6	145·4	4·0	17·8
Sosnowiec	586·1	0·2	4·1	1·4	1·3	617·9	544·5	23·2	2·6	21·7
Białystok	486·5	1·4	5·5	2·1	1·5	1 159·3	478·5	127·3	2·4	8·3
Chorzów	550·8	0·5	5·7	1·4	1·0	348·7	380·2	61·8	1·1	—
Toruń	999·1	0·8	11·2	2·5	1·3	790·0	570·1	300·4	2·7	24·8
Gdynia	1 104·7	0·2	18·0	5·1	2·6	2 098·5	1 314·8	62·9	11·8	45·4

Weksli w lipcu b. r. nadesłano do urzędów i agencji pocztowych do inkasa 272 485 sztuk na kwotę zł 28 809 tys., z tego; zainkasowano 210 233 sztuk na kwotę zł 23 253 tys., zaprotestowano 28 209 sztuk na kwotę zł 3 106 tys., zwrócono bez protestu 24 443 sztuk na kwotę zł 1 211 tys.

Rozmów telefonicznych miejscowych przeprowadzono

w lipcu b. r. na sieciach Ministerstwa Poczty i Telegrafów i Polskiej Akcyjnej Spółki Telefonicznej (w tysiącach): w Warszawie 15 063, w Łodzi 3 137, w Lwowie 1 741, w Wilnie 1 699, w Krakowie 1 566, w Katowicach 1 374, w Poznaniu 1 157, w Gdyni 837, w Białymstoku 505, w Chorzowie 474, w Bielsku 432, w Sosnowcu 379, w Bydgoszczy 329, w Lublinie 222, w Toruniu 178 i w Częstochowie 173.

KRONIKA TYGODNIOWA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

ROZPORZĄDZENIA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ:

Tymczasowe wprowadzenie w życie postanowień porozumienia dodatkowego do układu polsko-szwajcarskiego, dotyczącego uregulowania płatności handlowych, oraz protokołu końcowego do powyższego porozumienia—rozporz. z dn. 16/VIII 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 62/1937, poz. 483).

Tymczasowe wprowadzenie w życie postanowień protokołu dodatkowego do układu dodatkowego do konwencji handlowej polsko-szwajcarskiej oraz protokołu końcowego do listy B powyższego protokołu dodatkowego—rozporz. z dn. 16/VIII 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 62/1937, poz. 484).

Tymczasowe wprowadzenie w życie postanowień porozumienia polsko-finlandzkiego o cleniu serów pochodzenia finlandzkiego—rozporz. z dn. 16/VIII 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 62/1937, poz. 485).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

9 września:

— Cukrownia i Rafin. „Lublin”, S. A.—o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Koszykowa 8.

— Cukrownia „Garbów”, S. A.—o g. 11 w lok. S-ki w W-wie, Koszykowa 8.

— Cukrownia i Rafin. „Milejów”, S. A.—o g. 12 w lok. S-ki w W-wie, Koszykowa 8.

10 września:

— Papiernia „Mokwin”, S. A.—o g. 11 w lok. S-ki w W-wie, Moniuszki 2a.

11 września:

— „C. Hartwig”, S. A.—o g. 11 w lok. B-ku Zw. Spółek Zar. w Poznaniu, pl. Wolności 15.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

BUDŻET

DOCHODY I WYDATKI BUDŻETOWE W LIPCU 1937 R.—

Według danych tymczasowych dochody i wydatki budżetowe Państwa w lipcu 1937 r.—w porównaniu z lipcem 1936 r.—przedstawiały się następująco (w tys. zł):

	Dochody		Wydatki	
	lipiec 1936	lipiec 1937	lipiec 1936	lipiec 1937
A.—ADMINISTRACJA:				
Prezydent Rzeczypospolitej	10	12	231	249
Sejm	16	19	260	265
Senat	—	2	111	115
Kontrola Państwowa	—	—	388	409
Prezydium Rady Ministrów	—	—	267	267
Min. Spraw Zagranicznych	717	876	2 871	2 731
„ „ Wojskowych	134	98	62 706	64 326
„ „ Wewnętrznych	1 544	1 726	15 431	17 274
„ Skarbu	109 426	114 168	9 609	11 425
„ Sprawiedliwości	2 747	2 945	6 879	7 547
„ Przemysłu i Handlu	2 534	3 085	3 464	4 576
„ Komunikacji	1 961	2 191	2 314	5 316
„ Rolnictwa i Ref. Roln.	131	116	3 298	4 418
„ Wyzn. Rel. i Ośw. Publ.	180	195	25 904	27 016
„ Opieki Społecznej	1 546	867	3 211	4 360
„ Pocht i Telegrafów	—	—	139	145
Emerytury i zaopatrzenia	3 229	2 406	13 765	13 681
Renty inwalidzkie i pensje	—	—	8 129	8 200
Długi państwowe	—	—	15 893	18 289
R a z e m :	124 175	128 706	174 870	190 609

B. — PRZEDSIĘBIORSTWA:

Prezydium Rady Ministrów:				
Polska Agencja Telegr.	5	10	—	—
M-stwo Spraw Wojskowych:				
Państw. Wytwórnia Uzbrojenia	—	—	—	—
Państw. Wytw. Prochu i Mat. Kruszycy	—	—	—	—
Państw. Zakłady Inżynierii	—	—	1 000	—
Państw. Zakłady Lotnicze	—	—	670	—
Państwowe Zakłady Umundurowania	—	—	—	—
M-stwo Spraw Wewnętrznych:				
Gazeta Admin. i Pol. Państw.	3	—	—	—
Państw. Zakłady Wodociągowe na G. Śląsku	—	—	20	—
Ministerstwo Skarbu:				
Mennica Państwowa	—	—	—	—
Państw. Zakład Emerytalny	—	—	—	—

M-stwo Przemysłu i Handlu:

Przedsięb. państwowe o kap. miesz. i wydzierżawione	43	39	—	—
Nadania górnicze i tereny naft.	127	52	—	—
Państw. Huta Ołowiu i Srebra w Strzybnicy	—	—	—	—
Żupa solna w Łęczynie	—	—	—	—
„Polmin“ Państw. Fabr. Ol. Min.	170	100	—	—
Państw. Kop. Węgla „Brzeszcze“	10	—	—	—
Zjedn. Fabr. Zw. Azot. w Mościcach i Chorzowie	75	—	—	—
Ministerstwo Komunikacji:				
Polskie Koleje Państwowe	—	3 000	—	—
Państw. Wytwórnie Mater. Drogowych	—	—	—	—
Ministerstwo Rolnictwa i Ref. Roln.:				
Lasy Państwowe	2 000	4 000	—	—
Państw. Przetwórnie Mięsne	—	—	—	—
Państw. Zakłady Przemysłowo-Zbożowe	—	—	400	399
Ministerstwo Wyzn. Rel. i Oświecenia Publ.:				
Państwowe Wydawn. Książek Szkolnych	—	—	—	—
M-stwo Opieki Społecznej:				
Zdrojowiska Państwowe	—	—	—	—
Przeds. Państw. Zakładu Higieny	—	10	—	—
Szpitala Państwowe	—	—	123	92
M-stwo Pocht i Telegrafów:				
Polska Poczta, Telegraf i Telefon	2 663	613	—	—
Państw. Zakł. Tel. i Radiotchn	—	—	—	—
R a z e m :	5 096	7 824	2 213	491

C. — MONOPOLE:

Ministerstwo Skarbu:				
Monopol solny	3 000	4 000	—	—
„ tytoniowy	28 000	30 001	—	—
„ spirytusowy	15 525	19 036	—	—
„ loteryjny	2 000	2 000	—	—
„ zapalczany	1	50	—	—
R a z e m :	48 526	55 086	—	—

D. — FUNDUSZE:

M-stwo Spraw Wojskowych:				
Fundusz Kwaterunku Wojskowego	—	—	—	—
M-stwo Opieki Społecznej:				
Fundusz Pracy	—	—	—	—

R a z e m : — — — —
Ogółem: 177 797 191 616 177 083 191 100

Lipiec należy do miesięcy letnich, które stanowią okres najslabszych dochodów Państwa, a w związku z tym—i najgorszych rezultatów bilansowych gospodarki budżetowej Państwa. Ale jednocześnie zazwyczaj lipiec jest w tym złym okresie miesiącem przejściowo nieco lepszym: wzmagają się—głównie w związku z kształtowaniem się wpływów podatkowych—dochody, lepsze staje się saldo zamknięcia budżetowego. Ale oprócz wahań sezonowych działa tendencja koniunkturalna. Ona to sprawiła, że w bież. roku budżetowym już w czerwcu dochody nie spadły, lecz—przeciwnie—zwykowały, a w lipcu osiągnęły dalszy wzrost—tak, że mimo poważnej zwężki wydatków równowaga została utrzymana, a nawet drobny deficyt został zastąpiony drobną nadwyżką. Mamy więc—przy znacznie zwiększonych rozmiarach gospodarki budżetowej—już drugi rok z miesiąca na miesiąc w pełni zrównoważony budżet. Równowaga, utracona przed 7 laty (w 1930/31 r. w lipcu było również jak w bież. roku zł 0.7 miln. nadwyżki) została w ub. roku odbudowana i oparta została o nowe mocne fundamenty.

Ruch dochodów oraz sald gospodarki budżetowej Państwa w czerwcu i lipcu w okresie ostatniego 7-letnia ilustruje następujące zestawienie (w miln. zł):

	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38
Dochody							
Czerwiec	175.8	147.8	132.3	135.1	145.1	174.1	186.2
Lipiec	192.8	171.9	142.8	143.6	158.4	177.8	191.6
Deficyt (nadwyżka)							
Czerwiec	-43.6	-39.3	-24.1	-36.5	-36.1	+0.8	-0.6
Lipiec	-25.4	-17.0	-26.2	-27.5	-25.6	+0.7	+0.5

Dochody budżetowe podniosły się w lipcu w porównaniu z czerwcem o zł 5.4 miln., osiągając w b. r. poziom rekordowy. Wzrost dochodów w lipcu dotyczył zarówno grupy administracji, której dochody podniosły się z zł 125.4 miln. do zł 128.7 miln., jak i grupy monopolów, których wpłaty zwykowały z zł 50.8 miln. do zł 55.1 miln., natomiast wpłaty przedsiębiorstw obniżyły się z zł 9.9 miln. w czerwcu do zł 7.8 miln. w lipcu. Na wzrost dochodów administracji wpłynęły w dużym stopniu dominujące w tej grupie dochody Min. Skarbu, które podniosły się z zł 112.8 miln. w czerwcu do zł 114.2 miln. w lipcu. Wpłaty przedsiębiorstw spadły głównie dzięki zmniejszeniu się z zł 3.3 miln. w czerwcu do zł 0.6 miln. w lipcu wpłaty Poczty i Telegrafu; zwykowała natomiast z zł 2.0 miln. do zł 3.0 miln. wpłata Polskich Kolei Państwowych.

Wzrost dochodów w lipcu b. r. w stosunku do lipca ub. r. nastąpił we wszystkich 3 grupach: w grupie administracji o zł 4.5 miln., w grupie przedsiębiorstw o zł 2.8 miln. i w grupie monopolów o zł 6.6 miln. Zwyżka dochodów administracji dotyczy głównie dochodów z Min. Skarbu (o zł 4.7 miln.), a pośrednio—wpływów z danin (o zł 5.1 miln.). Spośród wpłat przedsiębiorstw 2-krotnie wyższa była w b. r. wpłata Lasów Państwowych, a wpłaty P. K. P. w ub. r. wcale nie było; zato znacznie większa w ub. r. (o zł 2.0 miln.) była wpłata Poczty i Telegrafu.

Wydatki budżetowe poszły w lipcu w ślad za zwyżką dochodów, ale zwykowały nieco słabiej, bo z zł 186.8 miln. w czerwcu do zł 191.1 miln. w lipcu. Wzrosły w lipcu zarówno wydatki administracji—z zł 186.5 miln. (w czerwcu) do zł 190.6 miln., jak i—nie odgrywające zresztą żadnej roli w budżecie wydatków—dopłaty do przedsiębiorstw—z zł 0.3 miln. do zł 0.5 miln. W wydatkach administracji najpoważniejszy wzrost wykazały wydatki, związane z obsługą długów; wydatki te w lipcu wyniosły zł 17.4 miln.—wobec zł 12.3 miln. w czerwcu.

W stosunku do lipca ub. r. wydatki w lipcu b. r. wzrosły o zł 14.0 miln. Dopłaty do przedsiębiorstw w b. r. były mniejsze aż o zł 1.7 miln., ale zwyżkę—o zł 15.7 miln.—wykazały wydatki administracji, przy czym wzrost wydatków wykazała większość części tej grupy budżetu, a w pierwszym rzędzie—długi państwowe, których obsługa podniosła się o zł 1.5 miln.

W okresie pierwszych 4 miesięcy bież. roku budżetowego dochody budżetowe wyniosły zł 748.9 miln., czyli dość znacznie więcej (o blisko 7%) niż w tym samym okresie ub. r. (zł 701.5 miln.) i bardzo nieznacznie tylko mniej od 1/3 budżetu na 1937/38 r. (zł 752.3 miln.). Wydatki budżetowe wyniosły w okresie 4 miesięcy b. r. zł 747.9 miln.—wobec zł 699.7 miln. w tymże okresie ub. r. i teoretycznej sumy zł 752.3 miln., przypadających według budżetu na okres 4-miesięczny. Nadwyżka dochodów za okres kwiecień—lipiec 1937/38 r. wynosiła zł 1.0 miln., gdy za ten sam okres 1936/37 r. stanowiła zł 1.8 miln.

Wzrost rozmiarów gospodarki budżetowej, związany z poprawą gospodarczą w kraju, oraz jej dodatnie kształtowanie się w bież. roku uwydatniają się lepiej przy porównaniu z szeregiem poprzednich lat budżetowych. Tak więc, porównanie pierwszych 4 miesięcy 1937/38 r. z analogicznym okresem 1935/36 r. wykazuje wzrost dochodów w b. r. o zł 127.5 miln. i wzrost wydatków tylko o zł 20.6 miln. Porównanie zaś tychże okresów 1937/38 r. i 1934/35 r. wykazuje w b. r. zwyżkę

dochodów o zł 168.5 miln., wydatków zaś—o zł 62.5 miln. Cofając się dalej wstecz, dopiero w roku 1931/32 natrafiamy na wyższe niż w b. r. sumy wykonania budżetu; mianowicie, w okresie 4-miesięcznym 1931/32 r. dochody budżetowe były wyższe niż w tym samym okresie 1937/38 r. o zł 48.4 miln., wydatki zaś o zł 151.6 miln. Zrównoważony budżet—podobnie jak w ostatnich 2 latach—znajdujemy dopiero w 1930/31 r., kiedy w okresie 4-miesięcznym nadwyżka budżetowa—przy dochodach w sumie zł 925.2 miln.—wynosiła zł 3.5 miln. Wszystkie porównania powyższe dają tylko przybliżony obraz rozwoju dochodów i wydatków Państwa, gdyż choćby tylko ze względu na zmiany w układzie budżetu liczby powyższe są słabo porównywalne. Podkreślić jednocześnie trzeba przy powyższych zestawieniach, że w międzyczasie—np. między 1931 r. i 1937 r., które dają dość zbliżony nominalny poziom dochodów (z zastrzeżeniem co do porównywalności)—nastąpił ogromny spadek cen—tak, że realna wartość podobnych liczbowo sum jest w b. r. znacznie wyższa.

W stosunku do budżetu na cały rok 1937/38 dochody, faktycznie osiągnięte w okresie pierwszych 4 miesięcy, stanowiły 33.2%, czyli prawie ściśle tyleż, ile wynosi przeciętna norma budżetowa dla 4 miesięcy (1/3 budżetu = 33.3%)—przy założeniu równomierności wykonywania budżetu. Najlepsze wyniki dały wpłaty monopolów, mianowicie 34.6%, przy czym monopol zapalczany uskutecznił wpłatę na 49.8% sumy, prelimitowanej na 1937/38 r., a monopol loteryjny—42.7%. Dochody administracji dały 32.6% budżetu, przy czym najważniejsze—dochody Min. Skarbu dały 32.6%. Dobrze przedstawiają się wpłaty przedsiębiorstw, które dały 33.5% sumy, przewidzianej w budżecie na cały rok—przy czym wpłaty Państwowych Przetwórni Mięsnych, „Polminu” i „Brzeszcz” dały już 100% budżetu.

Wydatki w okresie kwiecień—lipiec b. r. stanowiły w stosunku do budżetu całorocznego 33.1%. Taki właśnie prawie procent budżetu (ściśle—33.10% wobec 33.13%) wyniosły wydatki administracji (obsługa długów—32.8%), natomiast dopłaty do przedsiębiorstw wyniosły w okresie 4 miesięcy stosunkowo znacznie więcej, bo 42.6% sumy całorocznej.

WPŁYWY Z DANIN ORAZ MONOPOLÓW W LIPCU 1937 R. Według danych tymczasowych wpływy z danin publicznych oraz monopolów państwowych w lipcu 1937 r.—w zestawieniu z czerwcowymi—przedstawiały się następująco (w tys. zł):

	Czerwiec	Lipiec
1. — PODATKI BEZPOŚREDNIE:		
Podatki gruntowe	2 142	3 210
Podatek od nieruchomości miejskich i niektórych wiejskich	15 472	10 071
Podatek przemysłowy	19 959	19 233
Podatek dochodowy	18 113	16 754
Podatek od kapitałów i rent	385	278
„ „ energii elektrycznej	394	316
Podatek od uboju	674	710
Odsetki od zaległości, grzywny i kary	1 435	1 223
Razem:	58 574	51 795
2. — PODATEK MAJĄTKOWY.	169	207
3. — NADZWYCZAJNA DANINA MAJĄTKOWA	227	200
4. — SPECJALNY PODATEK OD WY-NAGRODZEŃ	15 175	15 180
5. — PODATKI POŚREDNIE:		
Podatek od wina	154	142
„ „ piwa	1 336	1 234
„ „ cukru	11 273	18 087
„ „ drożdży	899	1 089
„ „ tłuszczów	41	108
„ „ olejów mineralnych	1 124	1 349
„ „ zapalniczek	—	—
„ „ kwasu octowego	18	21
„ „ kwasu węglowego	109	100
„ „ cukru skrobiowego	120	104
Akcyzowe opłaty patentowe	258	317
Odsetki od zaległości, grzywny i kary	4	6
Razem:	15 336	22 557
6. — DODATKI DO PODATKU OD CUKRU	61	113
7. — CŁO	12 491	12 492
8. — OPŁATY STEMPLOWE i DANINY POKREWNE:		
Opłaty stemplowe	6 710	6 492
Podatek spadkowy i od darowizn	513	478
Razem:	7 253	6 970

9 — DODATKI DO DANIN PUBLICZNYCH	1 250	1 230
10. — PODATKI ZNIESIONE	28	35
11. — MONOPOLE		
Monopol solny	3 300	4 000
„ tytoniowy	29 001	30 001
„ spirytusowy	16 530	19 035
„ loteryjny	2 000	2 000
„ zapalczany	—	50
Razem :	50 831	55 086
Ogółem:	161 395	165 865

W lipcu zazwyczaj następuje przejściowy wzrost wpływów skarbowych. W ostatnich 2 latach—wobec ogólnej koniunkturalnej zwyżki wpływów—już czerwiec wykazał normalnie nie notowany wzrost wpływów, a w lipcu wpływy zwyżkowały w dalszym ciągu. Tym się tłumaczy stosunkowo mniejszy niż w poprzednich latach wzrost wpływów w lipcu b. r.:

	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38
	m i l i o n y zł						
Kwiecień	-14'2	- 8'1	+ 9'5	+ 1'4	- 4'8	-13'8	+ 2'7
Maj	+ 4'4	+14'9	-15'1	-15'4	- 0'5	+ 0'2	- 7'3
Czerwiec	-23'0	-22'7	-10'5	- 4'2	-10'3	+ 2'6	+ 5'1
Lipiec	+ 6'2	+ 6'1	+ 8'2	+ 8'8	+11'3	+ 3'2	+ 4'5
Sierpień	-10'5	- 9'4	+ 5'8	- 3'7	- 3'9	- 8'8	
Wrzesień	- 0'8	+ 3'4	+ 6'3	+13'7	- 2'7	+ 4'6	
Październik	+31'9	+19'4	+19'9	+13'1	+16'3	+12'2	
Listopad	-15'0	+ 1'8	-11'0	- 0'7	- 9'7	- 1'9	
Grudzień	+ 8'8	+ 7'6	+14'9	+ 6'8	+28'2	+11'6	
Styczeń	-12'5	-23'1	-19'2	-19'9	-14'5	-23'2	
Luty	-23'4	-12'8	-21'1	- 9'2	- 4'7	+ 1'0	
Marzec	+ 8'1	+11'5	+18'9	+11'2	+19'5	+11'3	

Wzrost wpływów z danin i monopolów w lipcu w stosunku do czerwca dotyczy głównie monopolów, których wpłaty zwyżkowały o zł 4·3 miln., podczas gdy dochód z danin publicznych podniósł się zaledwie o zł 0·2 miln. W porównaniu z lipcem ub. r. wpływy z danin wykazują w lipcu b. r. wzrost o zł 5·1 miln., tj. o ok. 5%, wpłaty zaś monopolów—o zł 6·6 miln., tj. o ok. 14%. Jeśli chodzi o d a n i n y, to wzrost wpływów w lipcu ujawnił się przede wszystkim w zakresie danin, związanych bezpośrednio z obrotami gospodarczymi, z wyjątkiem wpływów z opłat stemplowych, które nieznacznie obniżyły się.

Podatki bezpośrednie, które dają ze wszystkich danin dochód największy—po osiągnięciu w czerwcu tegorocznego maksimum (zł 58·6 miln.)—wykazały w lipcu spadek (do zł 51·8 miln.), który tłumaczy się tym, że w lipcu nie przypadły—poza comiesięcznymi i jedną kwartalną płatnością w podatku przemysłowym—żadne terminy podatkowe. Szczególnie silnie skurczyły się wpływy z podatku od nieruchomości (z zł 15·5 miln. do zł 10·1 miln.), ale i tak utrzymały się na bardzo wysokim poziomie—ze względu na to, że w lipcu uskuteczniały jeszcze wpłaty z tytułu półrocznej raty tego podatku, która spowodowała tak ogromny wzrost dochodów z niego w poprzednim miesiącu. Wpływy z podatku dochodowego w dalszym ciągu kurczyły się: z zł 18·1 miln. w czerwcu do zł 16·8 miln. w lipcu. Nieznacznie także zmniejszyły się wpływy z podatku przemysłowego (z zł 19·6 miln. do zł 19·2 miln.)—mimo że płatna była w lipcu zaliczka kwartalna na podatek od obrotu. Zwyżkowały w lipcu w stosunku do czerwca (poza jeszcze drobnym podatkiem od uboju) jedynie wpływy z podatku gruntowego (z zł 2·1 miln. do zł 3·2 miln.), którego termin płatności przypadał na czerwiec.

Porównanie lipca b. r. z lipcem ub. r. wykazuje wzrost wpływów w b. r. o zł 0·8 miln. Zwiększyły się w b. r. wpływy z podatku gruntowego (o zł 0·4 miln.) i z podatku przemysłowego (o zł 2·3 miln.), natomiast spadły wpływy z podatku od nieruchomości (o zł 1·0 miln.). Wpływy z podatku dochodowego były w b. r. prawie identyczne z zeszlórocznymi (zł 16·75 miln. wobec zł 16·81 miln.).

Specjalny podatek od wynagrodzeń dał w lipcu wpływ niemal taki sam (o zł 5 tys. większy), jak w czerwcu, osiągając poziom rekordowy w bież. roku budżetowym. Mimo to wpływ tegoroczny w lipcu był mniejszy od zeszlórocznego (zł 15·2 miln. wobec zł 15·6 miln.).

Wpływy z daniny majątkowej, stale spadając, w lipcu doszły do zł 200 tys.—wobec zł 227 tys. w czerwcu i zł 577 tys. w lipcu ub. r. Zlikwidowany podatek majątkowy dał w lipcu zł 207 tys.—wobec zł 169 tys. w czerwcu i zł 575 tys. w lipcu ub. r.

Wpływy z podatków pośrednich, które w czerwcu nieznacznie zniżkowały (z zł 15·6 miln. do zł 15·3 miln.), w lipcu bardzo silnie podniosły się, bo do zł 16·2 miln. Wzrosły wpływy z podatku od drożdży, od tłuszczów, od olejów mineralnych, od kwasu octowego, ale najsilniej zwyżkowały wpływy z dominującego w grupie podatków pośrednich—podatku od cukru (z zł 11·3 miln. do zł 18·1

miln.). Podatek ten dał w lipcu b. r. nieco też więcej niż w lipcu ub. r. (o zł 0·3 miln.), co wpłynęło głównie na lekką zwyżkę ogólnej sumy wpływów z podatków pośrednich w b. r. w stosunku do ub. r. (o zł 0·4 miln.), przy czym jednak także szereg innych podatków wykazał w lipcu b. r. nieznaczny wzrost, co wskazuje na większe w b. r. obroty.

Wpływy z c e ł, na których wahania wpływają zmiany nietyłe w rozmiarach, co w strukturze importu, a także zmiany taryfy (nowe konwencje itp.), wahaniami w sumach pomocy dla eksportu, wahaniami kredytów celnych, we wpłatach W. M. Gdańska itp.—wykazały w lipcu poziom identyczny z czerwcowym (zł 12·5 miln.), zato w stosunku do lipca ub. r. zwiększając się aż o zł 5·2 miln.; to tłumaczy się wzrostem importu, związanym z poprawą koniunktury.

Opłaty stemplowe, łącznie z daninami pokrewnymi, wykazały w lipcu—po zwyżce w czerwcu—spadek wpływów o zł 0·3 miln., przy czym częściowo spadły wpływy z opłat stemplowych (o zł 0·2 miln.), częściowo zaś wpływy z podatku spadkowego i od darowizn (o zł 0·1 miln.). W porównaniu z lipcem ub. r. wpływy łączne w lipcu b. r. były niższe od niespełna zł 0·2 miln., przy czym wpływy z samych opłat stemplowych były w b. r. tylko o zł 0·02 miln. mniejsze od zeszlórocznych.

Wpływy z d o d a t k ó w d o d a n i n—wobec zniżki w lipcu wpływów w większości danin—również zniżkowały, choć bardzo nieznacznie, bo z zł 1·25 miln. (w czerwcu) do zł 1·23 miln. Były one również niższe niż w ub. r., ale tylko o zł 0·07 miln.

Wpłaty m o n o p o ł ó w—po zniżce w czerwcu (do zł 50·8 miln.)—w lipcu dość znacznie zwyżkowały (do zł 55·1 miln.). Zwyżka objęła wszystkie monopole—prócz loterii, której wpłata w lipcu była identyczna z czerwcową (zł 2·0 miln.). Natomiast wpłata monopolu solnego podniesiona została o zł 0·7 miln., tytoniowego—o zł 1·0 miln., spirytusowego—o zł 2·5 miln.

W lipcu ub. r. wpłaty monopolów były znacznie—bo o zł 6·6 miln.—niższe niż w lipcu b. r. Wpłata loterii była znowu identyczna, ale wyższe w b. r. były wpłaty: monopolu solnego—o zł 1·0 miln., tytoniowego—o zł 2·0 miln., spirytusowego—o zł 3·5 miln.

Zestawienie wpływów z danin i monopolów w lipcu 1937 r. z przeciętną miesięczną wpływów, przewidzianych w budżecie na 1937/38 r., oraz z wpływami, osiągniętymi w tym samym miesiącu 2 lat poprzednich—przedstawia się następująco (w miln. zł):

	1/2 budżetu		Lipiec	
	na 1937/38 r.	1937	1936	1935
Podatki bezpośrednie	59·8	51·8	51·0	41·2
Specjalny podatek od wynagrodzeń	14·2	15·2	15·6	—
Danina i podatek majątkowy	1·2	0·4	1·2	4·5
Podatki pośrednie	15·3	22·6	22·2	15·1
Dodatki do podatku od cukru	0·08	0·1	0·05	1·7
Cło	10·2	12·5	7·3	4·9
Opłaty stemplowe	6·8	7·0	7·1	8·3
Nadzwyczajny dodatek do danin	1·4	1·2	1·3	6·1
Monopole	52·6	55·1	48·5	51·6

Jak widzimy, w lipcu 1937 r. większe od przeciętnej miesięcznej normy budżetowej były wpływy ze specjalnego podatku od wynagrodzeń, z podatków pośrednich, cła oraz opłat stemplowych, a także wpłaty monopolów. Specjalnie dobrze więc przedstawiają się wpływy, związane z obrotem gospodarczym.

Zestawienie wpływów z danin i monopolów w okresie pierwszych 4 miesięcy roku budż. 1937/38 z wpływami, osiągniętymi w tymże okresie roku budż. 1936/37, oraz z budżetem na rok 1937/38 przedstawia się następująco:

	Kwiecień ÷ lipiec:		
	1936/37	1937/38	
	miln. zł	% budżetu	
Daniny publiczne	389·2	428·6	32·8
Podatki bezpośrednie	202·6	216·1	30·1
w tym:			
podatki gruntowe	17·6	10·8	18·8
podatek od nieruchomości	29·2	30·2	36·8
„ przemysłowy	61·6	72·5	29·6
„ dochodowy	83·7	91·7	30·6
Podatki pośrednie	64·4	67·1	36·6
w tym:			
podatek od cukru	48·4	51·5	39·4
Cło	29·7	50·6	41·4
Opłaty stemplowe	26·1	29·0	35·9
Podatek majątkowy	0·9	0·8	18·9
Danina majątkowa	4·0	1·5	15·2
Specjalny podatek od wynagrodzeń	56·7	58·1	34·2
Dodatek do podatku od cukru	0·22	0·25	28·2
Nadzwyczajny dodatek do danin	4·7	5·0	29·2
Podatki zniesione	—	0·2	51·6
Monopole	212·5	218·6	34·6

w tym:			
tytoniowy	113 6	117 5	36 2
spirytusowy	67 1	70 1	30 8
Ogółem daniny i monopole:	601 8	647 3	33 4

Wpływy z danin publicznych i monopolów państwowych dały w ciągu 4 miesięcy bież. roku budż. dochód, odpowiadający ściśle normie budżetowej, która—przy założeniu równomierności wpływów—wynosi za 4 miesiące 33 3% całorocznego budżetu. Same daniny publiczne dały nieco poniżej tej normy, mianowicie 32 8% sumy, preliminowanej w budżecie na cały rok, zato wpłaty monopolów były większe od tego idealnego procentu budżetu, dając 34 6%. Spośród danin najlepsze w stosunku do budżetu wyniki (znacznie przekraczające normę) dały: podatki pośrednie, opłaty stemplowe i cło, a poza tym specjalny podatek od wynagrodzeń.

Porównanie 1937/38 r. z 1936/37 r. jest łatwe ze względu na obowiązujące w 1936/37 r. tych samych na ogół co obecnie przepisów i na mniej więcej ten sam terminarz podatków (w b. r., co prawda, w kwietniu odłożono płatność podatku gruntowego i daniny). Porównanie 4 miesięcy w bież. i ub. roku budżetowym wykazuje wzrost w bież. roku zarówno wpływów z danin (o zł 39 4 miln.), jak i wpłat monopolów (o zł 6 1 miln.). Spośród danin dały większe wpływy w b. r. przede wszystkim daniny, związane ściśle z obrotami gospodarczymi: podatki pośrednie—o zł 2 7 miln., cło—o zł 20 9 miln., opłaty stemplowe—o zł 2 9 miln., a jednocześnie z danin bezpośrednich—związane z rozmiarami obrotów i dochodu: podatek przemysłowy—o zł 10 9 miln., podatek dochodowy—o zł 8 0 miln.

PIENIĄDZ I KREDYT

WYJAŚNIENIA KOMISJI DEWIZOWEJ

I. Akredytywy i przekazy w podróży do Niemiec.—Komisja Dewizowa wyjaśniła, że osoby, które uzyskały zezwolenie Komisji Dewizowej na wywóz środków płatniczych na koszty pobytu w Niemczech w formie decyzji „przez Bank Polski ok. 33”, będą otrzymywać z reguły akredytywy, wystawione przez Bank Polski. Akredytywy te płatne będą w Niemczech w następujących bankach i ich oddziałach:

Deutsche Verkehrskredit Bank, Berlin,
Deutsche Bank u. Disconto-Gesellschaft, Berlin,
Dresdner Bank, Berlin,
Commerz-und Privat Bank, Berlin,
Bayerische Hypothek und Wechsel-Bank, München.

Celem umożliwienia Bankowi Polskiemu doręczenia akredytywy przed wyjazdem podróżnego, należy po uzyskaniu zezwolenia Komisji Dewizowej—zlecenie, skierowane do Banku Polskiego na formularzu Nr 471 i Nr 472, przelać przynajmniej na 7 dni naprzód. W zleceniu należy w rubryce „odbiorca” umieścić—prócz imienia i nazwiska podróżnego—również numer jego paszportu; ponadto należy podać adres w Polsce, pod którym akredytywa ma być wysłana—jeśli nie ma być wydana bankowi, za którego pośrednictwem udzielono zlecenia.

W wyjątkowych wypadkach Bank Polski będzie wykonywać zlecenia w formie przekazów, które płatne będą tylko w oddziałach Deutsche Verkehrs-Kredit Bank, a w innych miejscowościach w formie przekazu telegraficznego za dodatkową opłatą w kwocie zł 10.

Zarówno akredytywy, jak i przekazy ograniczone są przepisami dewizowymi niemieckimi do kwoty RM 750 miesięcznie na jedną osobę i są wypłacane za przedstawieniem paszportu w ratach po RM 25 dziennie, ewent. z góry na 10 dni.

Podjęte a niewykorzystane kwoty należy przed wyjazdem z Niemiec wpłacić lub przekazać do Deutsche Verkehrs-Kredit Bank A. G. na rachunek Nr 588 Banku Polskiego pn. „Konto für Deutschlandsreisen”; równowartość tych kwot, jak również równowartość niepodjętych przekazów do Niemiec lub niewykorzystanych akredytyw będzie wypłacać podróżnym Wydział Zagraniczny Banku Polskiego za pośrednictwem banku dewizowego, który pośredniczył przy wydaniu zlecenia Bankowi Polskiemu.

Podróże powyższe nie dotyczą podróży handlowych, które odbywają się za pośrednictwem Polskiego Instytutu Rozrachunkowego.

II. Daki-Konto. — Komisja Dewizowa wyjaśniła, że przekazanie wkładu na rachunek gdański można wykonać bez specjalnego zezwolenia Komisji Dewizowej tylko wówczas, jeżeli właścicielem wkładu

jest obywatel gdański, który przenosi się z Polski do Gdańska. Natomiast przekazywanie wkładów obywateli polskich lub obywateli innych państw obcych nie należy uważać za normalny obrót płatniczy z Gdańskiem—wobec czego przyjęcie na rachunek gdański wymaga w tych przypadkach indywidualnego zezwolenia Komisji Dewizowej.

III. W y m i a n a d r u k ó w.—W związku z zarządzeniem Komisji Dewizowej o obniżeniu opłat od druków—Bank Polski będzie dokonywał wymiany starych egzemplarzy tylko w okresie 1 ÷ 15/IX 1937 r.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 16 do 20 sierpnia 1937 r.

Rynek dewiz w okresie sprawozdawczym cechowała niemal zupełna stabilizacja; wahania notowań poszczególnych dewiz były nieznaczne i głównie in plus, gdyż zniżkowały zaledwie korony czechosłowackie (o zł 0 01 na 100 kor.). Zyski kursowe pozostałych dewiz kształtowały się następująco (w zł na 100 jednostkach walutowych): franki francuskie 0 03, belgi 0 05, floreny holenderskie 0 05 oraz korony szwedzkie, duńskie i norweskie 0 10; poza tym kurs dolarów telegraficznych podniósł się o zł 0 00 1/8 na \$ 1 i funtów szterlingów o zł 0 02 na £ 1.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	5 29 1/8	5 28 1/8	5 29
„ „ „ telegr.	\$ 1	5 29 3/8	5 29 1/8	5 29 1/4
Funty szterlingi	£ 1	26 42	26 38	26 41
Franki francuskie	100 fr.	19 88	19 87	19 88
Franki szwajcarskie	100 fr.	121 60	121 60	121 60
Belgi	100 blg.	89 30	89 20	89 25
Marki niemieckie	100 RM	—	—	212 54
Korony czechosłow.	100 kor.	18 44	18 44	18 44
Liry włoskie	100 lir.	27 90	27 85	27 85
Floreny holenderskie	100 fl.	292 10	292 00	292 00
Guldeny gdańskie	100 guld.	—	—	100 00
Korony szwedzkie	100 kor.	136 25	136 00	136 15
Korony duńskie	100 kor.	117 90	117 85	117 85
Korony norweskie	100 kor.	132 75	132 55	132 70

Na rynku papierów procentowych państwowych przy ograniczonych obrotach i przewyższającej zapotrzebowanie podaży—wystąpiło osłabienie tendencji, które w szczególności objęło premiovki. Tutaj 3% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna odnotowała straty (w zł): serie obu emisji 1 00, sztuki I emisji 0 75 i sztuki II emisji 0 50. Poza tym 5% Poż. Konwersyjna wskutek niemal zupełnego braku zapotrzebowania zniżkowała o 0 88% nom.

Papierami procentowymi prywatnymi interesowano się słabo, przy czym zainteresowanie skupiało się głównie na listach zastawnych ziemskich i m. Warszawy. Jeśli chodzi o ruch notowań—to 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r. zyskały 1 00% nom., a 5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.—straciły 1 87% nom.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Papiery państwowe				
3% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna				
I emisja sztuki	zł w zł. 100	69 00	69 75	69 00
„ „ serie	„ „ „ „	84 00	83 00	83 00
II „ sztuki	„ „ „ „	68 75	68 00	68 00
„ „ serie	„ „ „ „	82 75	82 00	82 00
3% Pożyczka Premiowa Budowlana ser. I	zł w zł. 50	—	—	—
4% Pożyczka Premiowa Dolarowa	\$ 1)	39 50	39 00	39 25
4% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna sztuki	zł w zł. 100	—	—	—
serie	„ „ „ „	—	—	—

1) \$ 5 = zł 44 57.

			w % % nominalu		
4%	Pożyczka Konsolidacyjna	zł w zł.	58'50	58'00	58'13
					-58'50
5%	" Konwersyjna	zł			61'00
5%	" Konwers. Kol.	zł			
4 1/3%	" Wewnętrzna	zł	57'25	57'00	57'00
					-57'25

Listy zastawne
i obligacje banków

			w % % nominalu		
7%	L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł.	1927 83'25	83'25	83'25
8%	" " " "	zł w zł.	1927 94'00	94'00	94'00
7%	" " Banku Gosp. Kraj.	zł w zł.	1927 83'25	83'25	83'25
8%	" " " "	zł w zł.	1924 94'00	94'00	94'00
7%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł.	1927 83'25	83'25	83'25
8%	" " " "	zł w zł.	1924 94'00	94'00	94'00
8%	Obl. Bud. B. Gosp. Kraj.	zł w zł.	1927 93'00	93'00	93'00
5 1/2%	L. Z. Banku " "	zł w zł.	1924 81'00	81'00	81'00
5 1/2%	" " " "	zł w zł.	1927 81'00	81'00	81'00
5 1/2%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł.	1924 81'00	81'00	81'00
5 1/2%	" " " "	zł w zł.	1927 81'00	81'00	81'00

Listy zastawne i obligacje
towarzystwu kredytowych

8%	L. Z. Tow. Kred. Przem. Pol- skiego ¹⁾	£	70'00	70'00	70'00
4 1/2%	L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego	zł	57'00	56'25	56'75
4 1/2%	L. Z. Pozn. Ziem. Kredyt.	zł			57'25
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Warsza- wy z 1933 r.	zł	63'25	62'00	63'25
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Kalisza	zł			52'50
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.	zł	56'25	55'75	56'13
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Radomia z 1933 r.	zł			48'00

Obligacje miast

VII 5 1/2%	Poż. Konwers. m. Warszawy	zł	59'00	58'00	58'50
VI 6%	" " " "	zł	63'50	62'50	62'50
VIII i IX 6%	" " " "	zł			59'75

POŻYCZKI POLSKIE
NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH²⁾

(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach—obroty)

	2 ÷ 7/VIII	9 ÷ 14/VIII	16 ÷ 21/VIII
New York			
6% dolarowa			
1920	62 7/8—58 3/8 —61 1/8 (20 000)	61 7/8—61 —61 1/2 (16 000)	61 1/4—59 1/8—61 1/4 (8 000)
8% Dillon			
1925	58 5/8—56 3/8—58 (21 000)	56 3/4—55 1/2—56 (22 000)	55 3/4—54 7/8—55 3/4 (16 000)
7% stabilizac.			
1927	77—75—75 1/2 (16 000)	76—75 7/8—75 1/8 (3 000)	75 5/8—75 1/4—75 (9 000)
7% Warszawy			
1928	57—55—56 1/4 (16 000)	56—55—55 (31 000)	54 1/2—53 3/8 —53 3/8 (15 000)
7% Śląska			
1928	51—54—55 3/4 (9 000)	55 3/4—55 8/8 —55 1/2 (13 000)	55—54 1/2—54 3/8 (16 000)
Londyn			
7% stabilizac.			
1927	61'68—55'68 —60'68	64'67—61'67— —63'17	—
Zurych			
7% stabilizac.			
1927	—	—	—
Paryż			
7% stabilizac.			
1927	72'76—72'25	72'92—72'92	76'29—73'62
Mediolan			
7% włoska			
1924	100'67—100'47 —100'47 (25)	giełda	nieczynna

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 20 SIERPNIA 1937 R.—Obroty walutowe zwyczajne Banku Polskiego kształtują się w sierpniu b. r. dodatnio—mimo ujemnego kształtowania się bilansu handlowego. W związku z tym pozostaje i ruch rezerwy walutowych Banku, które w I dekadzie sierpnia wzrosły o zł 1·5 mln., a w dekadzie sprawozdawczej—o zł 0·2 mln. Są one obecnie kilkakrotnie większe niż w ub. r., gdyż w dn. 20/VIII ub. r. wynosiły zł 9·2 mln., a obecnie wynoszą zł 31·7 mln.

Staly wzrost wykazują rezerwy złota—wzrost od dłuższego już czasu stosunkowo silny—dzięki odbywającym się procesom deteżauryzacyjnym. W II dekadzie sierpnia rezerwy złota wzrosły o zł 0·9 mln. i osiągnęły poziom zł 428·5 mln.—o zł 3·2 mln. wyższy niż przed miesiącem (dn. 20/VII b. r.) i aż o zł 62·3 mln. wyższy niż przed rokiem (dn. 20/VIII ub. r.).

W stosunku do podlegającej pokryciu złotem sumy obiegu biletów Banku Polskiego i części natychmiast płatnych zobowiązań (przewyżki ich ponad zł 100 mln., uznane przez statut za pewne ich bezwzględne minimum)—powyższe rezerwy złota stanowiły w końcu II dekady sierpnia 37·13%, czyli nieco więcej niż w końcu poprzedniej dekady, natomiast mniej niż przed miesiącem i znacznie więcej niż przed rokiem. Te zmiany w stanie pokrycia złotem obiegu i zobowiązań przedstawia poniższe zestawienie:

	%
20/VII 1937	37'92
10/VIII "	37'09
20/VIII "	37'13

Lekki wzrost procentu pokrycia w dekadzie sprawozdawczej został spowodowany wzrostem sumy pokrycia, tj. rezerwy złota—wzrostem stosunkowo silniejszym od bardzo niewielkiego wzrostu sumy, podlegającej pokryciu, tj. sumy obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań (a właściwie części ich, uwzględnianej przy obliczaniu pokrycia), która podniosła się z zł 1 253·1 mln. do zł 1 254·1 mln. (względnie z zł 1 153·1 mln. do zł 1 154·1 mln.).

Właściwie wzrost wykazał tylko jeden składnik powyższej sumy—natychmiast płatne zobowiązania (z zł 271·4 mln. do zł 288·1 mln.), gdyż drugi składnik—obieg biletów bankowych—wykazał jednocześnie normalny w środku miesiąca spadek (z zł 981·7 mln. do zł 966·0 mln.).

Wzrost zobowiązań w dekadzie sprawozdawczej w niewielkim stopniu dotyczy salda pozycji „różne rachunki”, które podniosło się z zł 80·2 mln. do zł 83·2 mln., głównie zaś nastąpił w zakresie lokat żyrowych, które zwykowały z zł 191·3 mln. do zł 204·9 mln.

Zwykowały oba rodzaje lokat żyrowych, a więc lokaty kas państwowych i lokaty na rachunkach prywatnych. Lokaty kas państwowych, które przez bardzo długi czas utrzymywały się na minimalnym zaledwie kilkusettyśmym poziomie, od końca czerwca wrastają i w dekadzie sprawozdawczej wykazały nową stosunkowo silną wyżynkę, dzięki której osiągnęły kwotę przeszło 2 1/2-krotnie większą niż przed miesiącem i wielokrotnie większą niż przed rokiem. Pozostałe lokaty—w związku z bardzo silnym spadkiem na ultimo lipca—nie zdołały w końcu II dekady sierpnia dorównać poziomowi z końca II dekady lipca, jednak były znacznie wyższe niż przed rokiem.

Liczbowo ten ruch lokat żyrowych ilustruje poniższe zestawienie (w mln. zł):

	Lokaty żyrowe:	
	kas państwowych	pozostałe
20/VII 1937	5'5	195'7
10/VIII "	8'1	183'1
20/VIII "	14'2	190'7
20/VIII 1936	1'3	163'2

Obieg biletów bankowych skurczył się w środkowej dekadzie sierpnia o zł 15·7 mln. Jest to najniższy spadek z zanotowanych w b. r. w analogicznym okresie poprzednich miesięcy. W związku z tym obieg osiągnął poziom wyższy niż przed miesiącem, jednocześnie jednak—wobec uprzedniej przeważającej tendencji—znikowej—wykazując spadek w stosunku do stanu przed rokiem, jak to widzimy z następującego zestawienia (w mln. zł):

20/VII 1937	939'1
10/VIII "	981'7
20/VIII "	966'0
20/VIII 1936	976'5

Spadek obiegu biletów bankowych w dekadzie sprawozdawczej znajdował przede wszystkim odpowiednik w dopływie lokat żyrowych do Banku, poza tym zaś wiązał się z lekkim osłabieniem działalności kredytowej Banku.

Jeśli chodzi, mianowicie, o 3 główne rodzaje kredytów Banku to wszystkie one wykazały w II dekadzie sierpnia spadek: portfel wekslowy—o zł 3·7 mln., pożyczki zastawowe—o zł 1·8 mln., portfel

1) Gwarantowane przez Skarb Państwa.

2) Kursy — w %-ach nominalu, obroty — w jednostkach walutowych danego kraju (w Mediolanie — w tysiącach).

skupionych przez Bank biletów skarbowych—o zł 1·1 miln. (po dłuższym okresie stałej zwyżki).

W okresie miesięcznym nastąpił wzrost kredytów Banku—z wyjątkiem jedynie pożyczek zastawowych, jak to widzimy z poniższego zestawienia (w miln. zł):

	Wzrost (+) lub spadek (—)
Kredyty dyskontowe . . .	+ 12·2
Pożyczki zastawowe . . .	— 1·5
Bilety skarbowe . . .	+ 4·3

Zato w okresie rocznym nastąpił ogólny spadek kredytów, przy czym portfel wekslowy skurczył się o $\frac{1}{6}$, pożyczki zastawowe spadły niemal do $\frac{1}{5}$, a tylko skup biletów skarbowych wykazał minimalny spadek. Spadek w okresie rocznym w liczbach absolutnych wykazuje następujące zestawienie (w miln. zł):

	Spadek
Kredyty dyskontowe . . .	106·5
Pożyczki zastawowe . . .	94·8
Bilety skarbowe . . .	0·3

Co się tyczy innych operacyj czynnych Banku, to poważniejsza zmiana w II dekadzie sierpnia nastąpiła tylko w zakresie skupu przez Bank monet srebrnych i bilonu z emisji skarbowej, których zapas wzrósł w II dekadzie sierpnia o zł 11·0 miln.; natomiast portfel skupionych przez Bank papierów kredytu długoterminowego wykazał spadek ledwie 90-tysięczny, a dług Skarbu Państwa (kredyt bezprocentowy) pozostał w ogóle w dalszym ciągu niezmienny.

Całe bankowe pokrycie obiegu biletów Banku, obejmujące rezerwy walutowe i powyżej omówione formy działalności kredytowej Banku, przedstawiało się następująco (w tys. zł):

	20/VII	10/VIII	20/VIII
Waluty i dewizy	28 319	31 467	31 697
Weksle krajowe	501 150	517 035	513 355
Bilety skarbowe	46 162	51 607	50 474
Polskie monety srebrne i bilon	46 463	31 362	42 381
Pożyczki zabezpieczone zastaw.	26 980	27 306	25 497
Papiery proc. własne	134 218	135 445	135 354
Dług Skarbu Państwa	90 000	90 000	90 000
Razem:	873 292	884 222	888 758

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

STAN GOSPODARCZY ESTONII W ROKU 1936.

Rok 1936 był dla życia gospodarczego Estonii czwartym rokiem rozwoju koniunktury. Dno kryzysu przypada dla Estonii na II połowę 1933 r., od tego zaś czasu rozpoczął się już stopniowy wzrost eksportu na skutek dokonanej dewaluacji walutowej oraz zaznaczającej się lekkiej poprawy cen na rynkach światowych. Wzrost eksportu (w niektórych gałęziach eksportu osiągnięto już w 1934 r. poziom niemal przedkryzysowy) spowodował stopniową poprawę na rynku wewnętrznym—tak, że w 1935 r. osiągnięto już poziom przedkryzysowy prawie we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego. Ponieważ do połowy 1935 r. działalność inwestycyjna była na ogół słaba, wzrost wkładów bankowych był natomiast w tym okresie bardzo szybki—zgromadzone zostały w części banków w I połowie 1935 r. znaczne kapitały, dla których trudno było znaleźć solidną lokatę. Żądania kredytu były stosunkowo umiarkowane i stan pożyczek banku emisyjnego wykazywał tendencję do spadku. Zmiana zaznaczyła się w II połowie 1935 r. na skutek wzrastającego ruchu inwestycyjnego, który przybrał szczególnie silny rozpęd w 1936 r. Działalność inwestycyjna w 1936 r. objawiła się we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego, a przede wszystkim w przemyśle łupka palnego i w przemyśle budowlanym.

Rezultatem wysokiego stanu aktywności gospodarki Estonii w 1936 r. było m. in. całkowite wyczerpanie rezerw pracowniczych. W okresie najcięższego kryzysu obliczano w Estonii liczbę bezrobotnych na ok. 25 tys., w 1936 r. zaś odczuwano w wielu gałęziach przemysłu brak sił roboczych. W miesiącach letnich 1936 r. we wszystkich biurach pośrednictwa pracy zarejestrowanych było tylko ok. 400÷600 poszukujących pracy, co można uznać za zwykle zmiany sezonowe w zatrudnieniu (od 1927 r. do 1931 r. liczba bezrobotnych wahała się od 4 tys. do 8 tys.).

Dla przemysłu estońskiego okresem przełomowym była II połowa 1933 r., od tego zaś czasu następowała stopniowa poprawa sytuacji. Jeżeli chodzi o liczbę zatrudnionych—to już w 1934 r. osiągnął przemysł poziom przedkryzysowy, w roku zaś 1935 przekroczył ten poziom o prawie 15%. Rok 1936 okazał się dla przemysłu wyjątkowo pomyślny. W połowie lata—w szczytowym punkcie letniego sezonu prac—liczba pracowników, zatrudnionych w wielkim i średnim przemyśle (w przedsiębiorstwach, zatrudniających 5 i więcej pracowników) podniosła się do ok. 48 tys., gdy w 1935 r. sięgała 42 tys., a w czasie największego nasilenia kryzysu—32 tys. Liczba zatrudnionych w przemyśle w 1936 r. przekroczyła więc liczby z okresu poprzedniej wysokiej koniunktury w latach 1928÷1929, gdyż w tym okresie w przemyśle wielkim i średnim było zatrudnionych maksymalnie 40 tys. osób. Jak zaznaczają angielscy ekonomiści, Estonia, od stycznia 1937 r., należy do niewielkiej liczby państw, w których produkcja przemysłowa podniosła się obecnie w porównaniu z 1929 r. przynajmniej o 30%. Szybki wzrost ożywienia można było zauważyć w 1936 r. we wszystkich gałęziach przemysłu estońskiego z wyjątkiem przemysłu tartaczno-go i przemysłu włókienniczego. Poprawa sytuacji w przemyśle tartaczno-gim była hamowana przez ograniczoną w tym roku eksploatację lasów. Natomiast przemysł włókienniczy, uzależniony od eksportu, nie mógł w 1936 r. rozwinąć produkcji do poprzednich rozmiarów, wskutek ogólnie panujących w gospodarce światowej tendencji autarkicznych.

Dotyczy to w szczególności przemysłu bawełnianego, gdyż w kilku innych specjalnych gałęziach (towary trykotowe i galanterijne, sztućzny jedwab itd.) możemy na rynku wewnętrznym stwierdzić pewne rozszerzenie zbytu, co z kolei wpłynęło na wzrost produkcji.

Największe nasilenie rozwoju produkcji wśród poszczególnych gałęzi przemysłu, a co za tym idzie i największy wzrost zatrudnienia, wykazał przemysł łupka palnego. Liczba pracowników w przemyśle górniczym, a więc głównie w przemyśle łupka palnego, wzrosła w 1936 r. o ok. 40%. Produkcja łupka palnego podniosła się w tym czasie w porównaniu z 1935 r. o ok. 26%. Znacznie zwiększyła się też produkcja wytwarzanej z łupka ropy i benzyny. W przemyśle celulozy i papierowym osiągnięto w roku sprawozdawczym maksymalny poziom produkcji, a przemysł metalowy, który przed kilku laty cierpiał na brak rynków zbytu, przekroczył w 1936 r. najwyższy poziom produkcji z lat ubiegłych. Znacznie wzrosła też produkcja w przemyśle skórzanym, w przemyśle spożywczym oraz w przemyśle poligraficznym.

Wyjątkowy rozwój produkcji w 1936 r. pociągnął za sobą przede wszystkim wielkie inwestycje w przemyśle. Prywatne towarzystwa akcyjne i spółdzielcze zainwestowały w tym roku ok. 8 miln. koron netto, czyli 2-krotnie więcej niż w okresie poprzedniej wysokiej koniunktury. Państwo zainwestowało w tym roku również poważne sumy w budowę gmachów, mostów i fabryk, co dało poważny zastrzyk finansowy przemysłowi metalowemu i budowlanemu. Rozwój budownictwa mieszkaniowego był w roku sprawozdawczym tak znaczny, że w sezonie budowlanym dawał się odczuwać brak wykwalifikowanych pracowników.

Wzrost poziomu płac—przy jednoczesnym wzroście zatrudnienia—wywołał wzrost zapotrzebowania na towary konsumpcyjne i wzrost cen tych towarów. Ogólna suma zarobków pracowników przemysłowych osiągnęła w 1936 r. sumy 27 miln. koron—w porównaniu z 22·2 miln. koron w roku poprzednim. Jednocześnie wzrósł poziom zarobków pracowników rolnych, jak również ich ogólna suma. Wskutek wyższych cen artykułów rolnych podniosła się również siła nabywcza rolników, co wpłynęło z kolei na wzrost siły nabywczej społeczeństwa.

W rolnictwie można stwierdzić w 1936 r. również poprawę sytuacji, mimo gorszego niż w 1935 r. urodzaju zbóż, co zresztą zostało w pewnym stopniu skompensovane gospodarczo przez większy urodzaj pasz. Na skutek zwyżki cen produktów rolnych na rynku wewnętrznym i wzrostu eksportu, wzrosły w rolnictwie dochody pieniężne brutto, a ponieważ rozchody podniosły się w mniejszej mierze, sytuacja dochodowa rolnictwa uległa poprawie. Zbiór zbóż (żyto, pszenica) wyniósł w 1936 r. 220 tys. t, tj. o 6% mniej aniżeli w 1935 r. Zmniejszenie urodzaju było spowodowane w pierwszym rzędzie nieprzychylnymi warunkami wysiewu ozimim w jesieni 1935 r. Również susza, która panowała miejscami w lecie 1936 r., wpłynęła szkodliwie na urodzaje. Urodzaj paszy natomiast osiągnął w 1936 r. ok. 905 miln. jednostek pokarmu, tj. o 13 miln. jednostek pokarmu więcej niż w 1935 r. Jednakże w porównaniu z 1935 r. urodzaje poszczególnych gatunków paszy różniły się znacznie. Zboża na paszę otrzymano mianowicie ok. 11% mniej, za to paszy objętościowej otrzymano ok. 7% więcej aniżeli w 1935 r. Jeżeli uwzględnić przy tym ilość kartofli, przeczaczo-

nych na paszę, to należy ocenić urodzaj pasz w 1936 r. na ok. 5% wyższy niż w roku poprzedzającym. Toteż w obecnym sezonie nie odczuwa się w ogóle braku paszy objętościowej i surowej. Paszę treściwą zaś dla podniesienia produkcji dostarcza hodowcom bydła Państwowy Monopol Zbożowy; zapotrzebowanie było na ogół silne i do końca stycznia 1937 r. zostało sprzedane około 8 500 t tej paszy.

Eksport masła wyniósł w 1936 r. 10 955 t—wobec 10 838 t w 1935 r. Eksport masła—pod względem wartości— wyraził się w 1936 r. sumą 16 56 miln. kor., czyli o 338 tys. kor. wyższą niżeli w 1935 r. Eksport lnu wyniósł w tym roku 7 932 t za sumę 7·9 miln. koron (odpowiednie liczby w 1935 r. wynosiły: 5 097 i 6·0).

Indeks cen produktów rolnych podniósł się z 62·2 w 1935 r. do 71·5 w 1936 r. Podniesienie cen nastąpiło w II połowie roku—wskutek czego indeks cen w ostatnim kwartale roku osiągnął 76·6. Indeks, wyrażający siłę nabywczą producentów rolnych, podniósł się wskutek tego z 79·7 (w II kwart.) do 87·6 (w ostatnim kwartale roku). W 1937 r. przewiduje się w produkcji rolnej sytuację zadowalającą. Stan oziminy był oceniany w styczniu b. r. na powyżej średni, a ponieważ teren wysiewu rozszerzył się ostatnio o ok. 10 tys. ha—istnieją warunki do zwiększenia produkcji rolnej.

Handel zagraniczny wykazuje w roku sprawozdawczym znaczny wzrost. Slaby urodzaj wprawdzie nie pozwolił podnieść eksportu do rozmiarów lat ubiegłych, ale na skutek poprawy cen na rynkach zbytu eksport wykazuje stałą tendencję wzrostu. Znacznie zwiększył się import wskutek ogromnego przywozu środków produkcji. Wywóz w 1936 r. osiągnął globalnie sumę 83 191 tys. koron—wobec 80 118 tys. koron w 1935 r., a import 86 646 tys. koron—wobec 68 757 tys. koron w 1935 r. W porównaniu więc z 1935 r. podniosła się wartość wywozu o 3·8%, a wartość przywozu o 20·3%. Ponieważ poziom cen w porównaniu z 1935 r. niewiele się zmienił, liczby te wyrażają jednocześnie ilościowe zwiększenie handlu zewnętrznego w stosunku do 1935 r. Wprawdzie w roku sprawozdawczym obroty w handlu zagranicznym nie osiągają poziomu lat przedkryzysowych, ale, biorąc pod uwagę różnicę cen, można wnioskować, że są one stosunkowo wyższe od przedkryzysowych w dziedzinie eksportu, zbliżają się zaś do nich w dziedzinie importu.

	Eksport	Import
	tys. koron	tys. koron
1936	83 191	86 846
1935	42 571	36 860
1929	117 471	122 967

Pasywność bilansu handlowego w 1936 r. w wysokości 3·6 miln. koron winna być pokryta bez trudności z istniejących rezerw, powstałych z nadwyżek eksportu w 4 poprzednich latach. Nadwyżki te dały w sumie ok. 37 miln. koron. Powyższe saldo ujemne spowodowane było zwiększonym importem środków produkcji, na skutek ożywionej działalności inwestycyjnej, ponadto zaś zwiększenie importu tłumaczy się w pewnym stopniu również wyrównaniem sald clearingowych w wymianie towarowej z kilku państwami, powstałych na korzyść Estonii w poprzednich latach na skutek aktywnego bilansu handlowego.

W eksporcie Estonii w 1936 r. największą pozycję stanowiły, jak zwykle, produkty rolne, obejmujące 52·2% całego eksportu. Towary przemysłowe stanowiły 36·5%, produkty leśne 9·4% i inne produkty, jak: ryby, łakocie—1·9%. Natomiast w imporcie przeważającą jego część tworzą surowce, półfabrykaty i fabrykaty przemysłowe, wynoszące łącznie 85·7% całego importu. Towary czysto-przemysłowe wynosiły 77·6% importu. Na zwiększenie importu wpłynął przede wszystkim zwiększony przywóz metali, maszyn rolniczych, środków transportu, maszyn przemysłowych, maszyn i aparatów elektrycznych itp. środków produkcji, których zapotrzebowanie wskazuje na zwiększenie inwestycji. Ponieważ znaczna część tych inwestycji jest skierowana na rozszerzenie eksportu, przeto można przewidywać z tego powodu w następnych latach znaczny wzrost eksportu.

W dziedzinie finansów stan w 1936 r. należy uznać za pomyślny. Napływ wkładów wykazywał znacznąwyżkę, a jednocześnie zapotrzebowanie kredytów w I połowie roku, a następnie w ostatnich miesiącach roku, wzrosło się. W pierwszych 11 miesiącach 1936 r. kredyty osiągały ogółem sumy 11 716 tys. koron (w 1935 r.—5 388 tys. koron, a w 1934 r.—3 001 tys. koron). W tym samym czasie wzrosły wkłady w bankach akcyjnych i poważniejszych bankach spółdzielczych o 14 377 tys. koron, osiągając w końcu listopada 88 853 tys. koron (w 1935 r.—72 733 tys. koron, w 1934 r.—61 851 tys. koron). Wzrost wkładów był więc intensywniejszy od wzrostu pożyczek. Na skutek rozwoju koniunktury nastąpiły również w 1936 r. większe zmiany w bilansie Banku Estońskiego. Zwiększyła się liczba banknotów w obiegu o 4·5 miln. koron (stan na dz. 31/XII 1936 r. wykazywał w obiegu 44·5 miln. koron) i suma sald na kontach bieżących o 1·6 miln. koron (stan na dz. 31 grudnia 1936 r.—31·6 miln. koron), przy czym konto państwowe zwiększyło się o 3·9 miln. koron, konta bankowe zmniejszyły się ogółem o 1·7 miln. koron, inne zaś konta zmniejszyły się o 0·6 miln. koron. Sumy te były ulokowane przeważnie w pożyczkach i walutach obcych. Kredyty Banku Estońskiego, których suma ogólna w poprzednich latach stale się zmniejszała, w końcu roku sprawozdawczego przewyższyły stan pierwotny o 3·0 miln. koron, osiągając stan 25·9 miln. koron. Główną przyczyną tego wzrostu było rozszerzenie się działalności inwestycyjnej. Zapas walut obcych wraz z sumami, nie należącymi do pokrycia walutowego, zwiększył się o 5·1 miln. koron (stan w 1936 r.—44·9 miln. koron, w 1935 r.—39·8 miln. koron). Dopływ walut obcych aż do października roku sprawozdawczego był w ogóle powolniejszy aniżeli w 1935 r., co tłumaczy się ujemnym bilansem handlowym (stan walut obcych zwiększył się w ciągu listopada i grudnia o 3·6 miln. koron).

W gospodarce państwowej sytuacja z roku na rok poprawia się. Dochody państwowe dały w okresie czasu od kwietnia do grudnia 1932 r. sumę 48·3 miln. koron, w odpowiednim okresie 1933 r.—46·9 miln. koron, w 1934 r.—55·7 miln. koron, w 1935 r.—60 miln. koron, w 1936 r.—69·7 miln. koron. Przedkryzysowe maksimum dochodów skarbowych należy uważać w roku sprawozdawczym za osiągnięte.

H. O.

KRONIKA ZAGRANICZNA

OGÓLNE

UNIEMUCHOMIONE STATKI.—Pod charakterystycznym tytułem: „Raczej dojrzałe do rozbiórki na złom aniżeli unieruchomione” podaje niemieckie czasopismo „Hansa”—według najnowszych oficjalnych danych statystycznych—ogólną sumę unieruchomionego tonażu handlowego w kwocie 1·7 miln. brt, co stanowi najniższą liczbę od szeregu lat.

Tonażu tego nie można jednak uważać, w ścisłym słowa znaczeniu za unieruchomiony, a to wobec dużego zapotrzebowania statków na rynku frachtowym, co sprawia, iż bezczynnie mogą pozostawać tylko takie statki, które nie nadają się w ogóle do uruchomienia, a więc przeznaczone są na rozbiórkę. Do tej kategorii zaliczane są 1 200 tys. brt statków w Stanach Zjedn., Francja wykazuje 155 tys. brt bezczynnego tonażu, Grecja—103 tys., pozostałe ok. 250 tys. uwiązanych statków dzieli się między różne inne państwa, w tym w portach W. Brytanii pozostaje 47 statków o tonażu 61 225 nrt (podkreślamy nrt w odróżnieniu od brt, o których wyżej mowa, bowiem 61 225 nrt równa się co najmniej 100 tys. brt).

Nadmienić wypada, że na dz. 1/VII 1936 r. Anglia posiadała 200 unieruchomionych statków o tonażu 502 219 nrt, z których w międzyczasie uruchomiono ok. 88%.

W związku z powyższym, wymienione czasopismo konkluduje, że zniknęły już rezerwy tonażowe, które przez samo swoje istnienie ciążyły dotkliwie na rynku frachtowym, stanowiąc dotychczas ciągle niebezpieczeństwo i oddziaływując przez czas dłuższy w sposób bardzo niekorzystny na poziom stawek frachtowych.

Niestety, te optymistyczne uwagi i horoskopy są dla naszej floty narodowej, która dysponuje znikomym tonażem w stosunku do istotnych potrzeb obsługi zamorskich obrotów, raczej pesymistyczne i wskazują na konieczność intensywnej rozbudowy floty handlowej.

J. K.

NIEMCY

NOWA POŻYCZKA.—W połowie sierpnia b. r. została rozpisana subskrypcja nowej serii bonów skarbowych na łączną sumę RM 700

miln. Bony te są oprocentowane na 4½% i spalalne w 15 latach, poczynając od 1947 r.—po 1/6 wg losowania. Zastrzeżony jest przedwczesny wykup po 5 latach. Z emisji tej już RM 100 miln. zostało subskrybowanych, resztę objęło konsorcjum bankowe pod przewodnictwem Banku Rzeszy po kursie emisyjnym 98¾%. Subskrypcja ogólna trwa od dn. 25/VIII do dn. 9/IX b. r. Wpłaty są podzielone, jak następuje: 21/IX—20%, 5/X—40%, 27/X—20%, 6/XI—20%.

Warunki tej pożyczki są takie same, jak pożyczki majowej. Świadczy to, że Rząd woli wstrzymać się od jakichś eksperymentów. Emisja tej pożyczki zamierzana była dopiero na październik, ale rozwój sytuacji rynku pieniężnego był tego rodzaju, że Rząd zdecydował się subskrypcję ogłosić wcześniej. Obieg sola-wekslu Golddiskontbanku wzrósł z początkiem sierpnia do RM 1 mild., popyt na bezprocentowe bony skarbowe ożywił się, termin podatkowy—10, VIII—przeszedł gładko, a na rynku rent odczuwało się brak materiału tak dalece, że zachodziła nawet pewna obawa o niepożądaną hausse. W tych warunkach zwlekanie z wyłożeniem nowej pożyczki do

subskrypcji aż do października—jak to pierwotnie zamierzano—było nie wskazane. Z uwagi jednak na zaczynające się już w II połowie września przygotowania do ultima kwartalnego, obniżono pierwszą ratę wpłaty, przesuwając główny ciężar wpłat na subskrypcję na dz. 5/X b. r.

Po raz siódmy od 2 lat wyklada Rząd niemiecki pożyczkę do subskrypcji. Razem z obecną wyniesie łączna suma długu Rzeszy, zaciągniętego głównie na cele konsolidacji wiszącego długu, RM 6·7 mild. Początkowo głównym źródłem, skąd czerpano kapitały, były kasy oszczędności i towarzystwa ubezpieczenia. Dzięki zmianie przepisów o płynności wkładów można było z tego źródła od razu wydobyc wielkie sumy. Z czasem, ponieważ wspomniane instytucje są już w stanie dostarczać tylko część bieżąco akumulowanego kapitału, trzeba było zwrócić się do szerszych kół prywatnych kapitalistów. Dzieje się to nie bez nacisku z góry, przyjmującego, jak np. w lecie ub. roku, formy bardzo wyraziste. Rząd jest tego zdania, że koła gospodarcze, które ciągną zyski z rządowej polityki gospodarczej (czytaj: zbrojeniowej), powinny większość tych zysków oddać Państwu do dyspozycji. W pierwszych pożyczkach udział osób prywatnych był większy, obecnie udział przemysłu przeważa.

Pisze o tej sprawie „Der deutsche Volkswirt”, organ Dr Schachta, że sfery gospodarcze przejmują dzisiaj pożyczki nie od razu, ale w miarę narastania nowych kapitałów. O ile w latach poprzednich po każdej transakcji pożyczkowej malal dopływ na konto kredytorów w bankach, na rynku pieniężnym następowało pewne usztywnienie, a obieg solaweksli kurczył się—to dzisiaj te objawy nie dadzą się zauważyć. Jasne jest, że banki mogą finansować subskrypcję przeważnie z bieżącego interesu kredytowego, wzgl. z depozytów, zatem mało tylko obciążają rynek pieniężny. Po uplasowaniu ostatniej, majowej, pożyczki okazało się znaczne ożywienie popytu na renty, co wskazuje na pomyślną reakcję rynku pieniężnego i pozwala na dobrą prognozę dla nowej pożyczki.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH.—Ceny w okresie 9÷21/VIII 1937 r. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires, Liverpoolu i Hamburgu — w \$ — za 100 kg):

	9-21/VIII	16-21/VIII	Wzrost (+) lub spadek (-) %
Pszenica			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	167·30	167·30	—
Chicago . . .	4·44	4·22	- 5·0
Buenos Aires	4·53	4·52	- 0·3
Liverpool . . .	5·14	5·16½	+ 0·3
Wiedeń . . .	37·50	37·50	—
Hamburg . . .	5·79	5·72	- 1·3
Żyto			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	134·12½	134·12½	—
Chicago . . .	3·25	3·13	- 3·7
Wiedeń . . .	27·44	27·44	—
Hamburg . . .	5·20	—	—
Owies			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	119·20	119·20	—
Chicago . . .	2·22	2·24	+ 0·9
Buenos Aires	2·04	1·95½	- 4·5

Liverpool . . .	4·91	5·16	+ 5·0
Wiedeń . . .	28·62½	28·62½	—
Hamburg . . .	2·94	2·90	- 1·4

Jęczmień browarowy

Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	134·50	134·50	—
Chicago . . .	3·38	3·40½	+ 0·5
Wiedeń . . .	36·00	36·00	—
Hamburg . . .	—	—	—

BYDŁO I MIĘSO

—Na rynkach zagranicznych bydła i mięsa w lipcu b. r. panowała na ogół mocna tendencja. W Anglii na rynku bekonowym lipiec rozpoczął się pod znakiem mocnej tendencji, która doznała następnie dalszego nasilenia. Ceny bekonów w końcu okresu sprawozdawczego osiągnęły od dawna nienotowany poziom—przekraczający w niektórych wypadkach 100 sh za 1 cwt bekonu. Na rynkach nierogacizny żywej i w stanie bitym w Wiedniu i Pradze panowała utrzymana tendencja i notowania nie wykazały istotnej zmiany. Na uwagę zasługuje wzrost zapotrzebowania na świnie słoninowe na Łotwie, do której eksport—zwłaszcza z sąsiadujących dzielnic Polski—wzrósł dość znacznie. Władze lotewskie chcą zapobiec nadmiernej wyżycie cen ustanowiły ceny maksymalne, jakie mogą być pobierane przy sprzedaży nierogacizny.

Londyn.—Na rynku bekonów notowano oficjalnie w końcu miesiąca—w sh za cwt: duńskie Nr 1 sizeable 100,—Nr 2 99,—Nr 3 98, Nr 1 ciężkie 100,—Nr 2 99, szóstki Nr 1 98,—Nr 2 97, holenderskie Nr 1 sizeable 100,—Nr 2 98,—Nr 3 97, Nr 1 ciężkie 100,—Nr 2 98, szóstki Nr 1 97,—Nr 2 95, polskie Nr 1 sizeable 94,—Nr 2 92,—Nr 3 90, Nr 1 ciężkie 94,—Nr 2 91, szóstki Nr 1 92, irlandzkie sizeable Nr 1 99÷103,—Nr 2 99÷101,—Nr 3 95÷96, Nr 1 ciężkie 103,—Nr 2 97÷98, Nr 2 szóstki 96, litewskie Nr 1 sizeable 94,—Nr 2 92,—Nr 3 90, Nr 1 ciężkie 94,—Nr 2 91, Nr 1 szóstki 92, angielskie sizeable Nr 1 98,—Nr 2 96,—Nr 3 94, ciężkie Nr 1 98,—Nr 2 95, szóstki Nr 1 94,—Nr 2 92, „cesarskie” wyhodowane w Anglii Nr 1 sizeable 92,—Nr 2 90,—Nr 3 88, Nr 1 ciężkie 92,—Nr 2 88, Nr 1 szóstki 90, szwedzkie Nr 1 sizeable 99,—Nr 2 97, polskie w Hull 95÷99, w Liverpool 87÷94.

Praga.—Notowania oficjalne w II połowie miesiąca — w kor. czeskoś. za 1 kg bitej wagi łącznie z podatkiem: cielęta 9·50÷10·00,—wyjątkowo 10·50, krajowe bite na wsi 6·50÷7·75, gorsze gatunki 5·00÷6·50, bite w Pradze 7·50÷8·50, świnie krajowe bite na wsi 8·25÷9·00, gorsze gatunki 7·75÷8·00, bite w Pradze 9·00÷9·50,—wyjątkowo 9·60, bez podatku krajowego za 1 kg żywej wagi: woły 4·25÷5·70, stadniki 3·60÷5·05, krowy 2·70÷5·30, jałowki 4·20÷6·20.

Wiedeń.—Urzędowe notowania cen z końca miesiąca—w szyl. austr. za 1 kg żywej wagi: świnie słoninowe prima 1·53÷1·55, angielskie krzyżówki 1·54÷1·57, rumuńskie banater 1·63÷1·66, stare świnie słoninowe 1·45÷1·50, chłopskie 1·55÷1·58, mięsne 1·65÷1·87, starserbskie 1·52÷1·54. Tendencja spokojna.

MASŁO

—W lipcu b. r. na londyńskim rynku masła nastąpił nieznaczny wzrost zapotrzebowania—głównie na skutek zmniejszenia się zapasów masła w Anglii. Wzrost zapotrzebowania wyraził się we wzroście notowań o sh 1÷2 na 1 cwt. Należy podkreślić, że eksport z Polski na rynek angielski stale wzrasta, wyno-

sząc w 1934 r. 50 163 cwt, w 1935 r. 99 158 cwt, a w 1936 r. 188 954 cwt. Na rynku berlińskim panowała nadal mocna tendencja.

Berlin.—Notowania urzędowe w hurcie—w RM za 50 kg: niemieckie standartowe 130, wyborowe mleczarskie 127, wyborowe wiejskie 118, kuchenne 110.

Londyn.—Notowania urzędowe z II połowy miesiąca—w sh za 1 cwt: nowozelandzkie solone najlepsze 110÷111, najlepsze niesolone 110, australijskie solone wyborowe 109÷110,—niesolone 109, I gat. solone 108÷109,—niesolone 107,—II gat. 106÷108, duńskie solone 115÷116, holenderskie solone 105,—niesolone 106÷107, syberyjskie solone 105÷106, ukraińskie solone 105÷106.

JAJA

—Na zagranicznych rynkach jajczarskich w lipcu b. r. panowała niejednolita, choć przeważnie znikłowa tendencja. W Anglii notowania jaj z I połowy miesiąca w stosunku do notowań z końca miesiąca wykazały dość znaczną niżkę wszystkich gatunków z wyjątkiem jaj standaryzowanych angielskich i polskich. W Berlinie notowania w wysokości, ustalonej dn. 15/IV, pozostały niezmiennic.

Londyn.—Urzędowe notowania jaj w szylingach i pensach za 120 szt.: duńskie 17 lb 11·0÷11·3, 15·5 lb 10·6÷10·9, angielskie specjalne 16·9, standartowe 16·0, średnie 14·6, angielskie 17 lb 16·0, 15·5 lb 15·0÷15·6, 15 lb 14·9÷15·0, irlandzkie ekstra specjalne 15·6÷15·9, specjalne 15·0, standartowe 14·3÷14·6, wybrane 13·6, małe 9·6, holenderskie brunatne 68÷69 kg 12·9÷13·3, 66÷67 kg 12·6÷12·9, 60÷61 kg 11·0÷11·6, 58÷59 kg 10·9÷11·0, mieszane 68÷69 kg 11·3÷11·6, 62÷63 kg 10·3÷10·6, polskie o wadze 52÷54 kg 8·3÷8·4½, 52÷53 kg 7·10½÷8·1½, 51÷52 kg 7·9÷7·10½, 41÷50 kg 7·7½, czerwone 6·6÷6·9, rumuńskie o wadze 53÷54 kg 8·0÷8·3, szwedzkie 18 lb 11·3÷11·6, 15·5 lb 10·3÷10·6, 14 lb 9·6÷9·9, 13 lb 9·0. Tendencja słabsza, ceny jaj wszystkich gatunków zniżkowały o 3÷1 d na sztuce.

Berlin.—Notowania jaj z końca miesiąca za sztukę w fenigach (franco Berlin w opakowaniu i ocłone): krajowe I gat. (zupelnie świeże) 65 g i wyżej 9·25, duże 60÷65 g 8·75, średnie 55÷60 g 8·25, normalne 50÷55 g 7·75, małe 45÷50 g 7·25, II gat. (świeże) 65 g i cięższe 9·00, duże 60÷65 g 8·50, średnie 55÷60 g 8·00, normalne 50÷55 g 7·50, małe 45÷50 g 7·00, wybrukowane 7·25, holenderskie, szwedzkie, duńskie, belgijskie, irlandzkie, norweskie, fińskie, estońskie, litewskie, polskie, bułgarskie, węgierskie, jugosłowiańskie, argentyńskie, rumuńskie, tureckie, duże S 8·75, A 8·25, B 7·75, C 7·25, D 6·75; oryginalne polskie i bułgarskie 7·50.

Wiedeń.—Notowania jaj wg giełdy wiedeńskiej w szylingach austr. za 100 sztuk z cłem franco Wiedeń: krajowe pełnoświeże do picia A nom. 11·50, B nom. 10·50, świeże A nom. 11·25, B nom. 10·25, C nom. 9·50, węgierskie świeże C 9·25÷10·00, polskie świeże eksport B i C 9·00÷9·25.

METALE

ŻELAZO.—W I połowie sierpnia na rynku żelaznym nie zaszły żadne ważniejsze zmiany. Tendencja była w dalszym ciągu mocna i zwyżkowa. Międzynarodowy kartel stali stosował przy dostawach żelaza do posiadłości brytyjskich angielskie ceny zasadnicze; obecnie (od dn. 1/VIII) dopłaty będą pobierane również według norm angielskich, co oznacza pewną niezłączną zwyżkę cen.

Międzynarodowe porozumienie konsumentów złomu odbyło posiedzenia w Londynie i Paryżu, gdzie m. in. była rozpatrywana kwestia przedłużenia terminu działalności porozumienia, upływającego z końcem b. r., o dalszy rok. Ostateczna uchwała ma być powzięta w październiku, przy czym istnieje wszelkie prawdopodobieństwo, że porozumienie będzie przedłużone. Cena grubego złomu martenowskiego doszła stopniowo w Stanach Zjedn., będących głównym źródłem tego surowca dla Europy, do \$ 22 za t i zatrzymała się na razie na tym poziomie.

Stan rynku żelaza w poszczególnych krajach był następujący:

W Niemczech Biuro Kontroli Żelaza i Stali obostrzyło znacznie przepisy, dotyczące normowania prywatnych składów żelaza. Dotąd przepisy te dotyczyły tylko składów, przewyższających 100 t, obecnie zaś granica ta została obniżona do 30 t. Zapasy, przewyższające dopuszczalne maksimum, mają być zlikwidowane do dn. 30/IX b. r.

We Francji przewidywana — wskutek dewaluacji franka i zwyczajki kosztu przewozów kolejowych — podwyżka cen żelaza nastąpiła z dniem 1/VIII b. r. i przedstawia się następująco (we fr. za 1 t): wytwory, kontrolowane przez Comptoir Siderurgique (locz huta, łącznie z podatkiem od produkcji): wlewki surowe i podwalcowane — podwyżka 65 (dotychczasowa cena 575 ÷ 815), kęsy — 70 (655 ÷ 855), kęsy płaskie — 70 (685 ÷ 885), belki — 75 (860 ÷ 1 040), żelazo handlowe — 75 (885 ÷ 1 112-50), bednarka — 80 (1 000 ÷ 1 220), sztrypsy do rur — 80 (1 058 ÷ 1 275), drut walcowany — 85 (1 050 ÷ 1 210), materiały nawierzchni wąskotorowej — 70 (966 — 1 032), blacha gruba — 90 (1 105 ÷ 1 275), blacha średnia — 90 (1 105 ÷ 1 285), żelazo uniwersalne — 85 (1 030 ÷ 1 250); wytwory, nie podlegające Syndykatowi: surówka fosforowa — podwyżka 20 (dotychczasowa cena 462), surówka hematytowa — 55 (715 ÷ 745), surówka zwierciadlana — dodatek 3-88 na jednostkę Mn, blacha ocynkowana — 140 (2 050 ÷ 2 280), blacha biała — 195 (3 200 ÷ 3 250).

Na rynku belgijskim panował nastrój spokojny. Stan zatrudnienia w hutach jest dobry, przy czym na rynku krajowym zaznacza się większe ożywienie, niż w eksporcie. Ceny pozostają na ogół bez zmiany. Jedynie belgijscy wytwórcy surówki, wbrew panującej na rynku żelaza mocnej tendencji, obniżyli ceny eksportowe surówki o sh. pap. 15 ÷ 17.6 na t. Zniżka ta została wywołana pewnym osłabieniem popytu krajowego i chęcią zwiększenia eksportu, zwłaszcza do Anglii.

Na rynku angielskim mimo zwiększonych dostaw surowców panuje w dalszym ciągu ich niedobór. Wskutek tego istniejąca już teraz reglamentacja odbiorców ma być w przyszłości jeszcze znacznie obostrzona. W pierwszej linii mają być uwzględniane zakłady, pracujące na cele obrony Państwa. W okresie najbliższych 2 miesięcy klientela prywatna ma otrzymywać przydziały, oparte na wysokości dostaw zeszlaczonych. Po lekkiej poprawie, która się zaznaczyła w dostawie rudy w okresie feryj, nastąpiła ponownie na rynku surówki dawna ciasnota. Również i przetwórcy półwyrobów uskarżają się na brak materiału. Na rynku wyrobów gotowych panuje duże ożywienie, przy czym zaznacza się stanowcza przewaga zamówień krajowych nad eksportem. Zaopatrzenie hut w rudę doznało ostatnio pewnego polepszenia, dzięki zakupowi 400 tys. t rudy brazylijskiej. W zakresie złomu prowadzona jest usilna zbiórka

żelastwa krajowego, a niezależnie od tego duże ilości są sprowadzane z zagranicy.

Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji — w £ zł. fob port — notowane były w dn. 9/VIII 1937 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	za 1 016 kg	za 1 000 kg	
Surówka:			
odlewnicza Nr III (2.5-3.0% Si)	—	—	—
tomasowska	—	—	—
hematytowa	—	—	—
ferromangan	—	—	—
Półwytwór:			
kęsy	—	4. 7.6	4. 7.6
platyny	—	4. 8.6	4. 8.6

Wytwory gotowe:

żelazo sztabowe	—	5. 0.0	5. 0.0
belki	—	4.17.6	4.17.6
kątowniki	—	4.18.0	4.18.0
blacha okrętowa, rezerwurowa itp.	—	—	—
szyny stalowe	—	5.10.0	5.10.0
bednarka	—	—	—
drut-walcówka	—	—	—
blacha tomasowska	—	6.10.0	6.10.0
blacha czarna (24 gage)	—	—	—
drut ocynkowany	—	6. 7.6	6. 7.6
gwoździe druciane	—	—	—

METALE NIEŻELAZNE. — W I połowie sierpnia panowała na rynku metali tendencja niejednolita. Podczas gdy ceny miedzi — po chwilowej zwwyżce w pierwszym tygodniu okresu sprawozdawczego — powróciły do poziomu z końca lipca, ceny cyny dosyć znacznie zwyczajowały, a kursy ołowiu i cynku doznały także niewielkiej poprawy. Wobec korzystnego stanu zapasów, należy przewidywać utrzymanie się cen na obecnym poziomie, a nawet pewną zwwyżkę z nastaniem okresu jesiennego.

Stan rynku poszczególnych metali przedstawiał się następująco:

Na rynku miedzi pod wpływem wzmoczonego zbytu do Stanów Zjedn. ceny wykazywały tendencję zwyczajową, która się jednak pod koniec okresu sprawozdawczego załamała i kursy wróciły do poprzedniego poziomu. Na ogół perspektywy dla miedzi są korzystne. Spożycie jej wzrosło znacznie, gdyż wynosiło w 3 ostatnich miesiącach (poza Stanami Zjedn.) przeciętnie 124 367 t miesięcznie — wobec 95 500 t miesięcznie w 1936 r.

Na rynku cyny panowała tendencja zwyczajowa. Tłumaczy się ona tym, że popyt na cynę, zwłaszcza ze strony głównego konsumenta, jakim są Stany Zjedn., przewyższa produkcję. Obok znacznego wzrostu wytwórczości blachy białej w wymienionym kraju daje się tam zauważyć również duży rozwój produkcji samochodów, do której zużywa się rocznie 13 500 ÷ 15 000 t cyny.

Rynek ołowiu wykazywał w ostatnich czasach nastrój dosyć słaby, chociaż w okresie sprawozdawczym nastąpiła nieznaczna zwyczajka kursu ołowiu, który jednakże w dalszym ciągu był niższy od kursu cynku. Nie należy oczekiwać poważniejszych zmian w cenie tego metalu, gdyż jego produkcja i spożycie znajdują się mniej więcej w stanie równowagi. Przeciętne zużycie ołowiu wyniosło

w ostatnich 3 miesiącach (poza Stanami Zjednocz.) w przecięciu miesięcznym 98 369 t — wobec 96 042 t w 1936 r.

Rynek cynku charakteryzowała w okresie sprawozdawczym tendencja mocna, która się wyraziła w sporej zwwyżce kursu, znacznie większej niż w ołowiu. Tak korzystne położenie cynku tłumaczy się wzmocnieniem jego spożyciem, zwłaszcza w Stanach Zjedn., skutkiem czego produkcja nie może całkowicie pokryć bieżącego zapotrzebowania i zapasy się zmniejszają.

Ruch cen poszczególnych metali w okresie sprawozdawczym przedstawiał się następująco (pierwsza liczba oznacza transakcje kasowe, druga — terminowe): miedź standard zyskała £ ¼ wzgl. ½, miedź elektrolityczna i rafinowana zniżkowały o £ ¼, cyna podrożała o £ 7/8 wzgl. 7 7/8, ołów zyskał £ 7/8 wzgl. 7/16, cynk zwyczajował o £ 1 ½ wzgl. 1 13/16, srebro straciło d ¼ wzgl. 5/16 na uncji, a złoto sh 0.3 ½ na uncji. Ceny innych metali nie wykazały zmian.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali — w £ za 1 016 kg, z wyjątkiem: blachy białej, która notowana jest w sh za skrzynkę o 112 arkuszach o wym. 20" × 14" × 0.24 mm, platyny — w £ za uncję, złota — w sh za uncję i srebra — w d za uncję:

Metal	Poprzedni okres	Okres sprawozdawczy:		
	ultimo	maksi-mum	mini-mum	ultimo
Miedź standard:				
kasa . .	57 ⁷ / ₁₆ -1 ¹ / ₂	60 ⁹ / ₁₆	57 ⁵ / ₈	57 ⁵ / ₈ -3 ³ / ₄
term. . .	57 ⁵ / ₁₆ -3 ³ / ₈	60 ⁹ / ₁₆	57 ¹³ / ₁₆	57 ¹³ / ₁₆ -7 ⁷ / ₈
elektrol. .	64 ¹ / ₄ -65 ¹ / ₄	67	64	64-65
rafinow. .	64-65 ¹ / ₄	67	63 ³ / ₄	63 ³ / ₄ -65

Cyna:

kasa . .	261-¼	270 ³ / ₄	262 ¹ / ₂	268 ³ / ₄ -69
term. . .	259 ³ / ₄ -3 ³ / ₈	268 ¹ / ₂	260 ¹ / ₄	267-¼

Ołów:

kasa . .	22 ⁷ / ₈ -23	24 ¹ / ₄	22 ¹ / ₂	22 ¹ / ₁₆ -23 ⁷ / ₈
term. . .	22 ⁵ / ₈ -11 ¹ / ₁₆	24 ⁵ / ₁₆	22 ¹³ / ₁₆	23 ¹ / ₁₆ -1 ¹ / ₈

Cynk:

kasa . .	23-1 ¹ / ₈	26 ¹ / ₁₆	23 ¹ / ₈	24 ¹ / ₂ -3 ³ / ₈
term. . .	23-1 ¹ / ₁₆	26 ¹ / ₄	23 ¹ / ₂	24 ¹³ / ₁₆ -1 ¹ / ₈

Glin:

kasa . .	100	100	100	100
term. . .	100	100	100	100

Nikiel:

dla kraju.180-185	185	180	180-185
„ zagr.180-185	185	180	180-185

Blacha

biała . .	25 ¹ / ₂ -26	26	25 ¹ / ₂	25 ¹ / ₂ -26
-----------	------------------------------------	----	--------------------------------	------------------------------------

Platyna

„spong” .	10 ¹ / ₄	10 ¹ / ₄	10 ¹ / ₄	10 ¹ / ₄
-----------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

Srebro:

kasa . .	20 ¹ / ₈	21 ⁹ / ₁₆	19 ⁷ / ₈	19 ⁷ / ₈
term. . .	20 ⁸ / ₁₆	21 ⁹ / ₁₆	19 ⁷ / ₈	19 ⁷ / ₈

Złoto .	139.8 ¹ / ₂	139.8	139.4	139.5
---------	-----------------------------------	-------	-------	-------

— Na rynku starych metali panowała tendencja zwyczajowa. Ceny hurtowe loco Paryż wynosiły w dn. 9/VIII b. r. (w nawiasie — ceny z dn. 12/VII b. r.) we fr. fr. za 100 kg: miedź 535 (430), brąz 485 (410), mosiądz 280 (215), cynk 170 (140), ołów 250 (180).

BIBLIOGRAFIA

„POSTĘPY PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO NA ŚLĄSKU ZA CZASÓW POLSKICH”. BR. GIZIŃSKI. — Ponowne złączenie Górnego Śląska z Polską stworzyło nową erę rozwoju przemysłu śląskiego. Żadna jednak gałąź przemysłu nie rozwinęła się tak silnie, jak przemysł chemiczny. Broszurka P. Gizińskiego jest bardzo interesującym bilansem postępu przemysłu chemicznego na Śląsku za czasów polskich. Rozbudowa fabryki przetworów azotowych w Chorzowie jest niejako punktem zwrotnym w rozwoju przemysłu chemicznego G. Śląska. Poza tym powstał szereg nowych gałęzi produkcji chemicznej, jak: nawozów azotowych i fosforowych, kwasów, zasad, soli, tlenków, farb mineralnych, mas plastycznych itp. Praca P. Gizińskiego, wydana przez Instytut Śląski — jest ciekawym przyczynkiem do badań nad rozwojem przemysłu śląskiego.

„CHAŁUPNICTWO I JEGO ZWIĄZEK Z PRZEMYSŁEM, RZEMIOSŁEM ORAZ BEZROBOCIEM”. HERBERT SAND. — Szeroko rozwinięty przemysł chałupniczy w Polsce nie jest uregulowany specjalną ustawą. Powodem tego jest fakt, że chałupnictwo ujawnia tak różnorodne i pomieszane ze sobą cechy, że niejednokrotnie trudno ustalić, czy zaliczyć go do drobnej wytwórczości, do rzemiosła czy też do pracy najemnej. Istotę zagadnienia komplikuje jeszcze ta okoliczność, że w każdym dziale wytwórczości

inna jest struktura chałupnictwa — zależna od różnych lokalnych odrębności. Skutkiem tego unormowanie przemysłu chałupniczego nadal jest kwestią otwartą. Taki stan rzeczy stwarza duży chaos w stosunkach gospodarczych, w ten lub inny sposób dotyczących dziedziny chałupnictwa.

Praca P. Sanda jest treściwym przedstawieniem głównych zagadnień natury prawnej, socjalnej, podatkowej i ogólnogospodarczej chałupnictwa. Uwagi i spostrzeżenia autora łączą się bezpośrednio z kwestią ustawowego uregulowania zagadnienia chałupnictwa i drobnego przemysłu. Analizując szereg ustaw zagranicznych (niemiecką, belgijską i szwajcarską), zastanawia się autor nad sytuacją prawną chałupnictwa w Polsce, podając w zakończeniu przesłanki przyszłej ustawy chałupniczej. Praca P. Sanda w chwili, gdy sprawa ustawy chałupniczej stała się przedmiotem zainteresowania czynników sejmowych oraz samorządu przemysłowo-handlowego — nabiera dużej aktualności.

L.

„KIERUNKI EKSPORTU WYTWORÓW PRZEMYSŁU GÓRNOŚLĄSKIEGO”. A. SZCZEPAŃSKI. — Po podziale G. Śląska pomiędzy Polskę i Niemcy — położenie przemysłu śląskiego w części, należącej do Polski, uległo zupełnemu przeobrażeniu. Ciekawe zestawienie porównawcze podaje zmarły nie dawno P. A. Szczepański w pracy pod wyżej wymienionym tytułem. Ekspert przemysłu śląskiego w dobie przedwojennej kierował się

przede wszystkim do polskich ziem, należących ówczesnie do Rzeszy oraz do b. Królestwa i Galicji. Stąd wniosek, że charakter ziem polskich, jako właściwego rynku zbytu dla węgla i przemysłu górnośląskiego — zarysowany był wyraźnie już w czasach przedwojennych. Z chwilą natomiast odrodzenia Polski — rynki niemieckie zostały dla eksportu śląskiego zamknięte. Z konieczności zatem poczęto szukać nowych rynków zbytu, znajdując je na Dalekim Wschodzie oraz w krajach egzotycznych, jak Boliwia, Kolumbia itp.

Praca P. Szczepańskiego daje ciekawe oświetlenie niektórych przemian strukturalnych w życiu gospodarczym Śląska.

„PRAWO O STOWARZYSZENIACH, ZWIĄZKACH ZAWODOWYCH I ZGROMADZENIACH”. Z. ŁĄCZYŃSKI. — Ostateczne uregulowanie i ujednostajnienie prawa o stowarzyszeniach na terenie Państwa Polskiego sprawiło, iż niezbędne stało się zebranie wszelkich przepisów i norm, dotyczących tej właśnie dziedziny. Opracowane przez Mgr. Łączyńskiego „Prawo o stowarzyszeniach” nie ogranicza się tylko do samych przepisów o stowarzyszeniach, ale zawiera także szereg okólników i dodatkowych wyjaśnień. Znajdujemy tu rozporządzenie Min. W. R. i O. P. o stowarzyszeniach akademickich z 1933 r., dekret Naczelnika Państwa z 1919 r. o związkach zawodowych, rozp. o instytucjach opiekuńczych itp. W cz. II książeczki umieszczone są wzory statutów, podań do władz administracyjnych oraz regulaminów.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 500; II i III str. okł. — zł 400; str. zwycz.: 1 str. — zł 300, 1/2 str. — 200, 1/4 str. — zł 125, 1/8 str. — zł 75. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓLEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, 1/2 str. — zł 110, 1/3 str. — zł 80, 1/4 str. — zł 70, 1/8 str. — zł 55, 1/16 str. — zł 40, 1/16 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse i t. p. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: CZESŁAW PECHE

Redaktor: WACŁAW SZURIG

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL“

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

II OGŁOSZENIE

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

firmy:

C. HARTWIG, Spółka Akcyjna

odbędzie się w Poznaniu dn. 11 września o godz. 11 w sali posiedzeń Banku Związku Spółek Zarobkowych, Plac Wolności 15, z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Uzpełnienie uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Spółki z dn. 17 sierpnia 1936 r. w sprawie pokrycia wykazanych strat za rok obrotowy 1935 w tym kierunku, że uchwalone dn. 17 sierpnia 1936 r. pokrycie strat za 1935 r. ma być przeprowadzone na dz. 31 grudnia 1935 r.; 3) Zatwierdzenie bilansu za rok obrotowy 1935 po przeprowadzeniu zmian uchwalonych ad. 2).

Do uczestnictwa w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu uprawnieni są posiadacze akcji na okaziciela, którzy najpóźniej do dn. 4 września b. r. włącznie, złożą w kasie Zarządu Spółki w Poznaniu, ul. Towarowa 20, akcje same lub zaświadczenie na złożone akcje po myśli art. 399 § 2 K. H., zaś właściciele akcji imiennych, jeżeli będą zapisani do księgi akcyjnej, przynajmniej na tydzień przed terminem Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia.

C. Hartwig, Spółka Akcyjna
Zarząd

Poznań, dn. 18 sierpnia 1937 r.

1756-34-35

Fabryka Chemiczna „Gzichów”, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 31 grudnia 1935 r.

AKTYWA. — Majątek stały: Place zł 41 280'00; Budynki: a) fabryczne zł 75 794'27; b) gospodarcze zł 66 381'63; c) mieszkalne zł 53 431'59; Bocznicza kolejowa zł 10 430'40; Maszyny, aparaty i urządzenia zł 276 974'53; Ruchomości zł 7 923'32; Inwentarz żywy zł 700'00; Razem majątek stały zł 532 915'74; Majątek płynny: Kasa — gotówka zł 2 369'31; Banki — gotówka zł 33'50; Papiery wartościowe zł 15 871'00; Akcje i udziały zł 44 000'00; Materiały: a) surowe zł 1 881'33; b) pomocnicze zł 27 690'27; Półfabrykaty zł 6 999'00; Towary gotowe zł 115 442'99; Dłużnicy: a) odbiorcy zł 36 672'10; b) dostawcy zł 270'55; c) różni zł 4 873'68; d) wątpliwe należności zł 18 597'62; Razem majątek płynny zł 274 701'35; Inne aktywa: Straty z lat ubiegłych zł 80 829'06; Wydatki okresu przyszłego zł 1 110'00; Ogółem aktywa zł 889 556'15.

PASYWA. — Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 300 000'00; Kapitał amortyzacyjny: Saldo z roku ubiegłego zł 243 568'73; Potrącono: a) z budynków zł 697'16; b) z maszyn, aparatów i urządzeń zł 25 150'59; dopisano w 1935 r. zł 25 881'68; Razem majątek amortyzacyjny zł 243 602'66; Zobowiązania: a) banki zł 28 126'42; b) kredyt zagraniczny zabezp. hipotecznie zł 154 872'00; c) zaległe podatki zł 66 459'99; d) dostawcy zł 71 702'19; e) odbiorcy zł 2 523'46; f) różni zł 18 536'32; Razem zobowiązania zł 342 220'38; Zysk za rok sprawozdawczy 1935 zł 3 733'11; Ogółem pasywa zł 889 556'15.

Pozycje pozabilansowe. — Dłużnicy za kaucje zł 4 095'00; Kaucje zł 4 095'00.

Rachunek strat i zysków za 1935 r.

WINIEN. — Koszty fabrykacji zł 452 684'86; Koszty sprzedaży zł 129 005'79; Koszty administracyjno-handlowe zł 95 926'25; Koszty finansowe zł 28 550'71; Podatki państwowe i komunalne zł 127 085'21; Różnice kursowe zł 59'43; Nieściągalne należności zł 14 000'00; Amortyzacja za 1935 r. zł 25 881'68; Zysk za rok sprawozdawczy zł 3 733'11; Ogółem winien zł 876 927'04.

MA. — Produkcja zł 875 733'04; Dywidenda i zrealizowane kupony zł 906'00; Wpływy uboczne zł 288'00; Ogółem ma zł 876 927'04.

1758

RADA NADZORCZA

Banku Polskich Kupców i Przemysłowców Chrześcijan w Łodzi Spółki Akcyjnej

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w sobotę dn. 18 września 1937 r. o godz. 19 w siedzibie Banku w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej Nr 113 odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie: sprawozdania z działalności Banku, bilansu, rachunku strat i zysków za 1936 r., powzięte uchwały co do rachunku strat i zysków, odczytanie protokołu Komisji Rewizyjnej, oraz udzielenie absolutorium władzom Banku za okres sprawozdawczy; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Rady Nadzorczej, Dyrekcji i Komisji Rewizyjnej, bilansu, rachunku strat i zysków za czas od 1 stycznia do 31 sierpnia 1937 r., powzięte uchwały co do r-ku strat i zysków i pokwitowanie dla władz Banku, wybranych na Walnym Zgromadzeniu w dn. 30 IV 1937 r.; 4) Uchwała o likwidacji Banku; 5) Ustalenie liczby członków Komisji Likwidacyjnej i siedziby; 6) Pełnomocnictwo dla Komisji Likwidacyjnej do sprzedaży nieruchomości majątku Banku; 7) Budżet Komisji Likwidacyjnej na 1937/38 r.; 8) Wybory członków Komisji Likwidacyjnej; 9) Zatwierdzenie bilansu otwarcia likwidacji Banku; 10) Wolne wnioski.

Uwaga. — Właściciele akcji korzystają z prawa głosu na Walnym Zgromadzeniu, o ile złożą je Radzie najmniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem, przy czym zamiast akcji mogą być składane zaświadczenia depozytowe lub zastawowe instytucji państwowych i miejskich, lub prywatnych, działających na zasadzie zatwierdzonych przez Rząd statutów, oraz instytucji kredytowych zagranicznych na ten cel przez Walne Zgromadzenie desygnowanych, a zaaprobowanych przez Ministerstwo Skarbu. W zaświadczeniu winny być zaznaczone numery akcji. Każde 10 akcji daje prawo do jednego głosu, jednak żaden akcjonariusz nie może posiadać więcej głosów, niż daje posiadanie 1/10 kapitału zakładowego. Akcjonariusze nie posiadający 10 akcji mogą się łączyć dla wykonywania prawa głosu (§ 31). Nieobecny akcjonariusz może swoje prawa głosu przekazać innemu akcjonariuszowi w formie listu złożonego do Rady na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem (§ 32).

1757

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

BRONIKOWSKI, GRODZKI I WASILEWSKI

Spółka Akcyjna Wyrobu i Handlu Maszynami, Narzędziami Rolniczymi i Nasionami

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 6 września b. r. o godz. 16 odbędzie się w biurze Spółki przy ul. Al. Jerozolimskiej 27

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Zatwierdzenie sprawozdania Zarządu oraz Komisji Rewizyjnej, bilansu rachunku zysków i strat za 1936 r. i pokwitowania władz Spółki z wykonania przez nie obowiązków; 3) Zatwierdzenie budżetu wydatków na 1937 r.; 4) Wybór Zarządu oraz 5 członków Komisji Rewizyjnej; 5) Sprawa kupna i sprzedaży oraz obciążania nieruchomości Spółki; 6) Wnioski Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni nie później, niż 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyć akcje Zarządowi w biurze Spółki w Warszawie, Al. Jerozolimskiej 27.

Uzpełnienia porządku dziennego winny być zgłaszane do Zarządu na 2 tygodnie przed terminem Walnego Zgromadzenia.

1730-33-35

!!! Najwygodniej podróżować samolotem !!!

Francuska Spółka Akcyjna Towarzystwo Akcyjne Przemysłu Włóknistego

w Paryżu 76 rue de la Victoire

Bilans na dz. 31 grudnia 1936 r.

AKTYWA	fr. fr.	fr. fr.	PASYWA	fr. fr.	fr. fr.
Majątek stały:			Kapitał zakładowy		36 000 000 00
Grunty przemysłowe	324 517 00		Fundusz zapasowy:		
Grunty gospodarcze	295 387 68		Statutowy	1 288 075 80	
Nieruchomości:			Specjalny	<u>1 250 000 00</u>	2 538 075 80
Budynki przemysł. i domy mieszk.	5 864 779 71		Premia emisyjna		16 334 153 10
Budynki przemysłowe i inwestycje			Rezerwa dla rzyzka bieżącego		
w 1936 r.	60 326 18		(portfel, dłużnicy, towar)		2 027 667 70
Składy, biura i mieszkania w Łodzi	234 959 70		Wierzyciele różni		4 463 650 11
Nieruchomości w Berlinie	978 946 60		Zaległe dywidendy na akcjach		
Materiały:			uprzywilejowanych		1 680 000 00
Materiały i urządzenia	11 429 507 05		Sumy przechodnie		455 604 71
Nowy materiał	71 052 01		Straty i zyski (saldo)		6 551 390 06
Centrala elektryczna	8 459 983 63				
Centrala elektryczna — inwestycje					
w 1936 r.	<u>1 328 16 27 720 787 74</u>				
Gotówka w kasie i bankach		5 456 014 90			
Portfel—weksle		3 787 924 10			
Portfel—papiery procentowe		689 883 48			
Dłużnicy różni		19 699 950 71			
Towary		11 318 753 23			
Zaopatrywanie fabryk		<u>1 377 227 32</u>			
		70 050 541 48			
					<u>70 050 541 48</u>

Za zgodność: Société Anonyme de l'Industrie Textile Prezes (—) René Peltzer

Towarzystwo Akcyjne Przemysłu Włóknistego Francuska Spółka Akcyjna

Oddział w Częstochowie

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1936 r.

AKTYWA	zł	zł	zł	PASYWA	zł	zł
I.—Majątek stały:				I.—Kapitały własne:		
Grunty			178 054 40	Kapitał dla działalności w Polsce		5 000 000 00
Budynki:				Nadwyżka bilansowa, pochodząca		
a) fabryczne	3 713 102 75			z przewalutowania		2 168 449 92
b) gospodarcze	459 986 88			II.—Kapitał amortyzacyjny:		
c) mieszkalne	1 060 054 06			a) saldo z roku ubiegłego	7 744 594 21	
d) dom i skład				b) dopisane w roku sprawozdaw-		
w Łodzi	<u>110 984 00</u>	5 344 127 69		czym	<u>1 133 405 89</u>	8 878 000 10
Maszyny i urządzenia				III.—Zobowiązania—wierzyciele:		
techniczne	6 981 787 20			a) dostawcy krajowi	36 970 20	
Bocznica kolej. i lo-				b) dostawcy zagraniczni	3 841 669 44	
komocja samochod.	122 689 13			c) różni	172 189 92	
Centrala elektrycz. —				d) odbiorcy	3 474 29	
Urządzenia napędo-				Fundusze i zobowiązania		
we. Transmisja	3 259 688 37			specjalne:		
Meble i urządzenia				1) fundusz pracy	1 814 17	
biurowe	<u>108 810 47</u>	10 472 975 17	15 817 102 86	2) fundusz karny	90 40	
II.—Majątek				3) podatek od uposażeń służbo-		
płynny:				wych	7 360 96	
Gotówka w kasie i				4) fundusz bezrobocia	702 63	
bankach	1 118 874 69			5) pomoc zimowa	<u>2 240 12</u>	4 066 512 13
Papiery proc. (Pożycz-				IV.—Zarząd Główny w Paryżu		12 141 511 59
ka Narodowa)	143 818 00			V.—Sumy przechodnie:		
Akcje i udziały w in-				Redyskonto w portfelu	89 436 50	
nych przedsiębior-						
stwach	891 705 00					

Dalszy ciąg na następnej stronie

	zł	zł	zł		zł	zł
Weksle w portfelu i inkasie	1 524 521'45	3 678 919'14		Zobowiązania z tytułu umowy konwencyjnej	18 138'49	
Materiały:				Podatki różne w grudniu 1936 r.	80 197'25	
a) surowe	1 738 375'96			Różne		187 772'24
b) półfabrykaty	1 574 006'73					
c) gotowe wyroby i towary	1 927 331'54					
d) pomocnicze i pędne	702 283'22	5 941 997'45				
Dłużnicy:						
a) odbiorcy	5 870 867'47					
b) dostawcy	935'31					
c) różni	76 227'84					
d) pożyczki	450 491'51					
e) wątpliwe należności:						
1) weksle protest.	11 544'25					
2) inne	17 666'17	6 427 732'55	16 048 649'14			
III.—Sumy przechodnie (wydatki dotyczące okresu przyszłego)			114 885'63			
IV.—Inne aktywa (kaucja P. K. P.)			1 194'98			
V.—Rachunek zysków i strat (saldo)			282 358'97			
			32 442 245'98			32 442 245'98
Poza bilansem:				Poza bilansem:		
„Fides“ za wkłady na rachunek sum zablokowanych	107 739'05			Wkłady kontrahentów na rachunek sum zablokowanych	107 739'05	
Różni za złożone listy gwarancyjne za odbiorców	848 700'00			Listy gwarancyjne złożone za odbiorców	848 700'00	
Gwarancje różne	5 345 775'93			Złożone gwarancje	5 345 775'93	
	38 744 460'96				38 744 460'96	

Rachunek zysków i strat na 1936 r.

WINIEN	zł	zł	MA	zł	zł
Koszty fabrykacji:			Dochód ze sprzedaży w 1936 r.:		
Przerobione surowce i materiały pomocnicze	6 826 395'16		Przędza	9 848 224'37	
Wynagrodzenie personelu technicznego	287 502'00		Wełna, odpadki	513 299'02	
Robocizna:			Skóry	1 796 608'89	12 158 132'28
a) wydziałów produkcyjnych	1 102 822'81		Dyskonto		118 030'15
b) wydziałów pomocniczych	340 285'43		Wpływy różne		99 510'56
Świadczenia społeczne	195 608'31		Strata za 1936 r.		282 358'97
Koszty ogólne przemysłowe	183 427'51				
Koszty ogólne handlowe	183 632'81	9 119 674'03			
Koszty związane z zakupem materiałów:					
a) komisowe	49 866'80				
b) koszty zezwoleń	124 867'00				
c) koszty transportu	436 715'83	611 449'63			
Koszty związane ze sprzedażą:					
a) koszty transportu	55 752'34				
b) komisowe	129 395'70				
c) stawki konwencyjne	199 373'01				
d) koszty przynależności do związków i organizacji	81 488'77				
e) koszty inkasowe	24 459'19	490 469'01			
Podatki państwowe i komunalne:					
a) świadectwo przemysłowe i podatki różne	56 215'42				
b) podatek przemysłowy od obrotu 1936 r.	230 666'71				
c) opłaty stempłowe	2 355'29				
d) podatek dochodowy	3 120'65				
e) podatki za lata ubiegłe	6 851'33	298 209'40			
Różnice kursowe		139 117'59			
Odsetki		308 099'26			
Odpisy amortyzacyjne		1 133 405'89			
Odpisy z rachunków dłużników niewypłacalnych		521 803'31			
Strata na papierach wartościow.		29 750'00			
Różne		6 053'84			
		12 658 031'96			12 658 031'96

„BORYSLAW” Spółka Akcyjna dla przemysłu wosku ziemnego i oleju skalnego w Boryslawiu

Rachunek bilansu na dz. 31 grudnia 1936 r.

AKTYWA		zł	zł	PASYWA		zł	zł
Nieruchomości:				Kapitał akcyjny			4 000 000'00
Grunty kopalniane	599 846'91			Fundusz amortyzacyjny:			
Budynki kopalniane	264 250'50			Stan na dz. 31/XII			
Urządzenia kopalniane	515 388'91			1935 r. . . . . zł 140 581'86			
Budynki Popiele	75 591'95			Odpisy w 1936 r. zł 97 278'19			237 860'05
Majątek ziemski Popiele	1 811 738'62	3 266 816'89		Wierzyciele:			
Udziały i efekty		13 920'00		Rezerwa wątpliwych		567'00	
Domy mieszkalne		145 458'48		Interesenci		461 997'74	
Kasa:				N. V. Escompto-en Handels-			
Boryslaw	3 470'06			bank, Amsterdam.			
Popiele	1 847'04	5 317'10		\$ 366 041 09 a 5 28		1 932 696'96	
Zapasy:				Powszechny Bank Związkow-			
Materiały	12 091'95			wy, Drohobycz		10 470'00	
Zywy inwentarz i zapasy Po-				Tratv		3 000'00	
piele	24 896'12			Listy płatnicze		123 157'69	2 531 889'39
Towary (wosk)	253 045'62	290 033'69		Sumy przenośne			90 357'54
Dłużnicy:							
Interesenci	383 706'75						
Ozokeryt, S-ka z o. o. Stani-							
slawów, Kto spto							
\$ 72 466'22 a zł 5'28	382 621'69	766 328'44					
R-k zysków i strat		2 372 232'38					
		<u>6 860 106'98</u>					<u>6 860 106'98</u>

Rachunek zysków i strat na dz. 31 grudnia 1936 r.

STRATY		zł	zł	ZYSKI		zł	zł
Przeniesienie strat z 1935 r.		2 050 502'75		Towary:			
Płace robotników		339 175'43		Utarg		556 276'61	
Płace urzędników		65 738'77		mniej zapas początkowy		85 629'24	
Utrzymanie ruchu:						470 647'37	
Dobra Popiele	17 097'45			plus zapas końcowy		253 045'62	723 692'91
Polanica	25 139'37			Czynsze dzierżawne			62'17
Opał gazowy	138 487'62			Premia eksportowa			49 171'71
Koszty ruchu	200 400'80	381 125'24		Różne wpływy			10 786'46
Podatki		13 958'38		R-k bilansu:			
Ubezpieczenia społeczne		55 692'36		przeniesienie strat z 1935 r.		2 050 502'75	
Asekuracja		5 058'01		strata w 1936 r.		321 729'63	3 372 232'38
Różne wydatki		29 595'71					
Odsetki		105 567'81					
Różnice kursowe		12 253'06					
Odpisy z nieruchomości i do-							
mów mieszkaln.		97 278'19					
		<u>3 155 945'71</u>					<u>3 155 945'71</u>

1766

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Polski Lloyd, Warszawa, Marszałkowska 97

zawiadamia, że Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów w dn. 30 czerwca 1937 r. powzięło uchwałę o obniżeniu kapitału akcyjnego do sumy zł 100 000 00. W związku z powyższym Zarząd Spółki wzywa wierzycieli Spółki, aby — jeżeli nie zgadzają się na obniżenie kapitału — wnieśli swe sprzeciwy w terminie do dn. 26 grudnia 1937 r. włącznie. Jednocześnie Zarząd zawiadamia, że powyższe Walne Zgromadzenie powzięło uchwałę o podwyższeniu kapitału akcyjnego o sumę zł. 400 000 00 drogą wypuszczenia nowej emisji 4 000 sztuk akcji na okaziciela, po zł 100 00 nom. wartości każda. Zgodnie z powyższą uchwałą prawa poboru wszystkich akcji przyznane zostały dotychczasowym akcjonariuszom w stosunku odpowiadającym posiadanych przez nich akcji. Cena emisyjna nowej akcji wynosi zł 100 00. Wpłaty na nowe akcje winny być dokonywane w siedzibie Spółki w pełnej wysokości ceny emisyjnej najpóźniej do dn. 30 września 1937 r.

1760-35-37-39

Międzynarodowe Towarzystwo Osadnicze, Spółka Akcyjna

Warszawa, Nowogrodzka 50

Bilans za rok operacyjny 1936/37
na dz. 31 marca 1937 r.

AKTYWA. — 1) Kasa zł 5 942'77; 2) Banki: a) rachunki bieżące zł 22 177'27, b) wkłady terminowe zł 632 605'64; 3) Udziały w obcych przedsiębiorstwach zł 716 946'08; 4) Dłużnicy zł 13 510'00; 5) Sumy przechodnie zł 2 905'00; 6) Ruchomości zł 1 436'78; 7) Strata zł 39 670'13; **Razem zł 1 435 193'67.**

8) Sumy pozabilansowe zł 4 500'00.

PASYWA. — 1) Kapitał akcyjny zł 500 000'00; 2) Wierzyciele zł 931 961'06; 3) Sumy przechodnie zł 3 232'61; **Razem zł 1 435 193'67.**

4) Sumy pozabilansowe zł 4 500'00.

Rachunek strat i zysków

STRATY. — 1) Koszty handlowe zł 53 806'94; 2) Amortyzacja zł 244'57; 3) Składki do instytucji zawodowych i społecznych zł 200'00; **Razem zł 54 251'51.**

ZYSKI. — 1) Odsetki zł 14 581'38; 2) Strata zł 39 670'13; **Razem zł 54 251'51.**

1761

Fabryka Chemiczna „Gzichów“, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 31 grudnia 1936 r.

AKTYWA. — Majątek stały: Place zł 41 280'00; Budynek: a) fabryczne zł 75 794'27, b) gospodarcze zł 66 381'63, c) mieszkalne zł 53 431'59; Bocznicza kolejowa zł 10 430'40; Maszyny, aparaty i urządzenia zł 278 550'84; Ruchomości zł 8 073'32; Inwentarz żywy zł 700'00; Razem majątek stały zł 534 642'05; Majątek płynny: Kasa — gotówka zł 5 958'63; Banki — gotówka zł 23'26; Papiery wartościowe zł 12 275'75; Akcje i udziały zł 42 500'00; Materiały: a) surowe zł 3 742'62, b) pomocnicze zł 22 791'22; Półfabrykaty zł 5 919'00; Towary gotowe zł 51 888'70; Dłużnicy: a) odbiorcy zł 6 418'91, b) dostawcy zł 961'92, c) różni zł 45 131'46, d) nieściągalne należności „Chemkomis” zł 9 298'81; Razem majątek płynny zł 206 910'28; Inne aktywa: straty z lat ubiegłych zł 77 095'95; Wydatki okresu przyszłego zł 1 110'00; Strata za 1936 r. zł 34 330'49; **Ogółem aktywa zł 854 088'77.**

PASYWA. — Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 300 000'00; Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z roku ubiegłego zł 243 602'66, dopisano w roku sprawozdawczym zł 9 260'04; Razem kapitał amortyzacyjny zł 252 862'70; Zobowiązania: a) banki zł 48 924'90, b) kredyt zagr.: zabezpieczony hipotecznie zł 109 152'00, c) zaległe podatki zł 63 389'41, d) dostawcy zł 8 601'49, e) odbiorcy zł 1 565'44, f) różni zł 69 592'83; Razem zobowiązania zł 301 226'07; **Ogółem pasywa zł 854 088'77.**

Pozyccje pozabilansowe. — Dłużnicy za kaucje zł 5 312'50; Kaucje zł 5 312'50.

Rachunek strat i zysków za 1936 r.

WINIEN. — Koszt własny sprzedanych wyrobów: a) octowni zł 111 980'83, b) szklarni zł 53 192'03; Koszty sprzedaży zł 11 857'43; Koszty administracyjno-handlowe zł 37 685'44; Koszty finansowe zł 18 015'16; Koszty przestoju zł 34 444'33; Podatki państwowe i komunalne zł 32 658'85; Różnice kursowe: a) na udział. i papier. wart. zł 6 912'75, b) na walucie zł 1 005'34; Nieściągalne należności: a) Chemkomis zł 9 298'81, b) skonta hurtowników zł 8 220'66, c) różni zł 722'37; Amortyzacja za 1936 r. zł 9 260'04; **Razem Winien zł 338 254'04.**

MA. — Sprzedaż: a) esencja octowa zł 82 378'45, b) kwas techniczny zł 60 963'14, c) wyroby szklarni zł 67 060'81; Tenuta dzierżawna zł 45 000'00; Dywidenda i zrealizowane kupony zł 992'97; Wpływy uboczne zł 579'77; Różnice kursowe zł 948'41; Strata za rok sprawozdawczy 1936 zł 34 330'49; **Razem Ma zł 338 254'04.** 1759

Guerlain Parfumeur, Spółka Akcyjna w Polsce

Bilans netto na dz. 31/XII 1936 r.

STAN CZYNNY. — Ruchomości zł 99'10; Kasa i banki zł 104 755'53; Towary zł 31 871'77; Dłużnicy zł 123 121'33; Papiery procentowe zł 1 049'60; Sumy przechodnie zł 1 635'30; Strata za 1936 r. zł 29 045'78; **Razem zł 291 578'41.**

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 250 000'00; Kapitał rezerwowy zł 36 670'65; Wierzyciele zł 4 725'71; Sumy przechodnie zł 182'05; **Razem zł 291 578'41.**

Rachunek strat i zysków

STRATY. — Koszty handlowe zł 37 709'09; Strata na kursie papierów procentowych zł 518'40; Strata na kursie franka zł 42 842'44; **Razem zł 81 069'93.**

ZYSKI. — Zysk na towarach zł 49 981'02; Zysk na procentach zł 2 043'13; Strata za 1936 r. zł 29 045'78; **Razem zł 81 069'93.** 1762

TRZECIE I OSTATNIE OGŁOSZENIE

Likwidatorzy firmy: „GANZ” Zakłady Elektryczne i Mechaniczne w Polsce
SPÓŁKA AKCYJNA

zgodnie z art. 449 K. H. ogłaszają o

otwarcu likwidacji Spółki i wzywają wierzycieli

do zgłoszenia ich wierzytelności w ciągu 6 miesięcy od daty ostatniego ogłoszenia w siedzibie Spółki w likwidacji w Warszawie przy ul. Br. Pierackiego 13. 1768

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

PAPIERNIA MOKWIŃ, SPÓŁKA AKCYJNA

podaje do wiadomości, że

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

odbędzie się dn. 10 września 1937 r. o godz. 11-ej rano: w Warszawie w lokalu Spółki, przy ulicy Moniuszki 2-a z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie Zgromadzenia i wybór Przewodniczącego; 2) Powiększenie kapitału zakładowego Spółki o sumę zł 250 000'00 (dwieście pięćdziesiąt tysięcy) do sumy zł 500 000'00 (pięćset tysięcy) w drodze drugiej emisji 2 500 (dwa tysiące pięćset) sztuk akcji na okaziciela po zł 100'00 (sto) wartości nominalnej każda; 3) Zmiana § 5-go statutu Spółki wskutek powiększenia kapitału akcyjnego; a) dotychczasowe brzmienie § 5-go: „Kapitał Zakładowy Spółki wynosi zł 250 000'00 (dwieście pięćdziesiąt tysięcy) i podzielony jest na 2 500 (dwa tysiące pięćset) sztuk akcji na okaziciela po zł 100'00 (sto) wartości nominalnej każda”, b) brzmienie zmienione § 5-go: „Kapitał Zakładowy Spółki wynosi zł 500 000'00 (pięćset tysięcy) i podzielony jest na 5 000 (pięć tysięcy) sztuk akcji na okaziciela po zł 100'00 (sto) wartości nominalnej każda”.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje lub zaświadczenia zgodnie z treścią art. 399 § 2 K. H. przynajmniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia w Biurze Zarządu Spółki Mokwiń, powiat Kostopol. 1745a

Zarząd Spółki Akcyjnej Przemysłowo-Leśnej „Las” w Warszawie

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 30 września b. r. o godz. 16, w lokalu Spółki, Plac Żel. Bramy Nr 1, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW,

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór Przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu z działalności za rok operacyjny 1936/37 oraz zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat za rok ubiegły; 3) Udzielenie Zarządowi absolutorium; 4) Rozpatrzenie budżetu i planu działalności za rok operacyjny 1937/38; 5) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na siedem dni przed terminem Walnego Zgromadzenia złożyć swe akcje lub świadectwa depozytowe w biurze Zarządu Spółki. 1763

I OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Fabryk Portland-Cementu „Wysoka” SPÓŁKI AKCYJNEJ

zwołuje, w myśl art. 394 Kodeksu Handlowego,

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW,

na dz. 18 września 1937 r. o godz. 12-ej w poł., które odbędzie się w biurze Zarządu Spółki w Warszawie przy ul. Mazowieckiej Nr 7, z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór Przewodniczącego Zgromadzenia; 2) Uzupełniające wybory do Rady Nadzorczej.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć w Zarządzie Spółki swe akcje, względnie zaświadczenia notarialne lub instytucyj kredytowych, najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia. 1769-35-36

Korzystajcie z poczty lotniczej!!!

Dom Książki Polskiej
Hurtownia dla Księgarzy i Wydawców w Warszawie
SPÓŁKA AKCYJNA

Bilans zamknięcia na dz. 31 marca 1936 r.
zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy
dn. 12/X 1936 r.

AKTYWA. — Kasa i banki zł 3 648 61; Weksle w portfelu zł 26 272 00; Papiery procentowe zł 1 841 58; Zaliczenia pocztowe zł 423 05; Ruchomości zł 49 855 40; Towary własne zł 600 536 08; Dłużnicy zł 340 989 18; Straty z lat poprzednich zł 73 388 74; Sumy pozabilansowe: Towary komisowe zł 2 630 736 80; Udzielone gwarancje zł 133 212 08; Weksle gwarancyjne zł 87 880 00; Razem zł 3 948 783 52.

PASYWA. — Kapitał akcyjny zł 250 000 00; Kapitał zapasowy zł 516 93; Kapitał amortyzacyjny zł 24 044 18; Wierzyciele zł 709 888 66; Akcepty zł 100 224 95; Sumy przechodnie zł 12 279 92; Sumy pozabilansowe: Różni za towary komisowe zł 2 630 736 80; Zobowiązania żyrowe zł 133 212 08; Weksle gwarancyjne zł 87 880 00; Razem zł 3 948 783 52.

Rachunek strat i zysków

STRATY. — Wydatki osobowe i rzeczowe zł 140 436 82; Podatki i opłaty stemplowe zł 16 441 61; Świadczenia socjalne zł 7 105 28; Procenty zł 39 021 23; Strata na pap. wartościowych zł 193 43; Strata na dłużnikach zł 1 462 86; Razem zł 204 661 23.

ZYSKI. — Zysk brutto na towarach zł 204 661 23.

Zobowiązania zagraniczne zł 1 988 80.

Zarząd: Eustazy Waclaw Szelażek, Janina Szelażkowa,
Anna Szelażkówna. 1770

Piotrkowska Rektyfikacja, Spółka Akcyjna

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1936 r.

AKTYWA. — Kasa zł 737 21; Weksle zł 7 700 00; Papiery publiczne zł 326 19; Kaucje zł 535 20; Zaliczenia zł 3 680 00; Pożyczka Inwestycyjna zł 2 940 00; Remanenty zł 119 679 22; Korespondenci (dłużnicy) zł 199 078 85; Budynki fabryczne zł 145 000 00; Bud. mieszkalne zł 24 000 00; Bud. magazynowe zł 80 000 00; Sumy przechodnie zł 2 178 00; Inwentarz i urządzenie fabryczne zł 56 072 00; Zyski i straty (za 6 lat) zł 220 725 55; Razem zł 862 652 22.

PASYWA. — Korespondenci (wierzyciele) zł 97 534 56; Ubezpieczalnia Społeczna zł 1 178 43; Fundusz Pracy zł 151 78; Fundusz Bezrobocia zł 95 37; Akcepty zł 6 000 00; Sumy przechodnie zł 26 220 25; Kary zł 42 15; Kapitał akcyjny zł 650 000 00; Kapitał amortyzacyjny zł 81 429 68; Razem zł 862 652 22.

Sumy pozabilansowe

AKTYWA. — Depozyty zł 85 000 00; Razem zł 85 000 00.

PASYWA. — Akcepty kaucyjne zł 85 000 00; Razem zł 85 000 00.

Rachunek zysków i strat

WINIEN. — Strata na amortyzacji budynków i urządzenia zł 44 425 00; Strata na odszkodowaniach zł 8 000 00; Strata na odbiorcach zł 9 726 97; Razem zł 62 151 97.

MA. — Zysk na produkcji zł 18 756 20; Zysk na likwidacji urządzenia fabrycznego zł 17 805 08; Zysk na odbiorcach — odzyskana strata zł 164 94; Strata za 1936 r. zł 25 425 75; Razem zł 62 151 97.

Bilans zamknięcia i rach. zysków i strat za 1936 r. został zatwierdzony na Walnym Zgromadzeniu, odbytym w dn. 24 kwietnia 1937 r. w siedzibie Spółki w Piotrkowie Tryb.

Walne Zgromadzenie wyznacza zł 50 000 00 tytułem uposażenia dla władz Spółki na 1937 r.

1767

PODRÓŻUJCIE
SAMOLOTAMI

I OGŁOSZENIE

Zarząd firmy Zakłady Przemysłowe Młyn i Tartak Parowy
„PIASKI” w Lublinie, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 22 września 1937 r. o godz. 19 w siedzibie firmy w Lublinie przy ul. Młyńskiej 7 odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI
z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego;
  - 2) Sprawozdanie Zarządu, bilans i rachunek zysków i strat za 1936 r.;
  - 3) Dyskusja i uchwały w przedmiocie bilansów i sprawozdań za lata ubiegłe;
  - 4) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
  - 5) Absolutorium dla władz Spółki;
  - 6) Uzgodnienie statutu Spółki z Kodeksem Handlowym;
  - 7) Wybory nowych władz;
  - 8) Wnioski akcjonariuszów.
- 1764

POLSKIE
USTAWODAWSTWO
DEWIZOWE

ZBIÓR USTAW ZASADNICZYCH, ROZPORZĄDZEŃ WYKONAWCZYCH, ZARZĄDZEŃ, INSTRUKCYJ, OKÓLNIKÓW I UCHWAŁ, ZWIĄZANYCH Z REGULACJĄ DEWIZOWĄ

OPATRZONY ZASADNICZYM KOMENTARZEM ORAZ PRAKTYCZNYMI WYJAŚNIENIAMI I WSKAZÓWKAMI TECHNICZNYMI

ZESTAWILI I OPRACOWALI:

Dr Adam Mantel, Bronisław Matecki,
i Tadeusz Bielobradek

ZBIÓR BĘDZIE PERIODYCZNIE UZUPEŁNIANY

Cena Zbioru — zł 18. Prenumerata Uzupełnień — zł 6 półrocznie

600 STRON DRUKU SKOROWIDZ

SKŁAD GŁÓWNY:

BANK SPÓŁDZIELCZY SKARBOWCÓW, Sp. z o.o.
Warszawa, Leszno 5

Administracja

tygodnika „POLSKA GOSPODARCZA”

poleca

**ROCZNIKI PISMA
Z LAT UBIEGŁYCH**

po cenie niższej zł 30 za rocznik

PRAWO

PRZEMYSŁOWE

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA R. P. O PRAWIE PRZEMYSŁOWYM
W BRZMIENIU USTAWY
Z DNIA 10 MARCA 1934 ROKU
Z OBJAŚNIENIAMI

ZEBRAŁ I OPRACOWAŁ
Roman Stanisław Ślaski

RADCA MINISTERSTWA
PRZEMYSŁU I HANDLU

NAKŁADEM TYGODNIKA

„POLSKA GOSPODARCZA”

Cena egzemplarza w oprawie płóciennej . . . . . zł 20
Z przesyłką poleconą . . . . . zł 21
Z przesyłką za zaliczeniem . . . . . zł 22

Zamówienia na „PRAWO PRZEMYSŁOWE”
przyjmuje Administracja tyg.

„POLSKA GOSPODARCZA”

WARSZAWA, UL. ELEKTORALNA 2, TELEFON Nr. 5-12-73

POLMIN

PAŃSTWOWA FABRYKA
OLEJÓW MINERALNYCH
CENTRALA LWÓW AKADEMICKA 7

DOSTARCZA BENZYNY

MOTOROWE, FRAKCYJNE, EKSTRAKCYJNE,
WYSOKOOKTANOWE, ETYLIZOWANE.

NAFTE OSWIETLENIOWA,
PRYMUSOWA I SILNOPŁO-
MIENNA, ETER NAFTOWY.

OLEJE

KOŹYSKOWE, CYLINDROWE,
SIENIKOWE, GARDARSKIE,
TRANSFORMATOROWE, TURBINOWE,
SAMOCHODOWE, BEZBARWNE.

SMARY

STAŁE I PŁYNNY, OLEJE I SMARY PRZYSTO-
SOWANE DO WSZYSTKICH TYPÓW MASZYN.

PARAFINE I CEREZYNE,
ASFALTY PRZEMYSŁOWE,
PAPOWE, IZOLACYJNE, DROGOWE

KOPALNIE WŁASNE.

RAFINERIA W DROHOBYCZU

ODDZIAŁY HANDLOWE W CAŁEJ POLSCE.

STACJA BUNKROWA W GDYNI.

STACJE BENZYNOWE
W CAŁEJ POLSCE.

Zakład Skarbowy i Galicyjskiej Fabryki Galicyjskiej